

საქართველოს



645/2
2001



● 6060 პურჯანაძე და მისი ოჯახი



2001'12



შპრნალი ძაღების

და

ოჯახისათვის

მთავარი რედაქტორი
ნარბიზა მგებლაძე

სარედქციო
კოლეგია:

- ნაზული შპარაღანაძე
 - მარიკა ბარათაშვილი
 - ნაზი თარგაშაძე
 - ლია კაკაბაძე
 - ნანა ომორაძე
 - ცინარა ტარგაძე
- (მხატვარი რედაქტორი)
- ირაკა ჩოჯვაშვილი
 - ნინო ავალიანი

ნაზული ავალიანი

ტექნიკური რედაქტორი

დაფუძნებელი - შპრნალ
„საქართველოს ძაღსი“
რედაქცია და შპრნალ-გაზეთების
გამომცემლობა
„ვას საფორმოლო“

შპრნალი გაზეთის 1923
წლიდან

საქართველოს
შპრნალ-გაზეთების ვას
„გამომცემლობა საფორმოლო“
მ. კოსტავას ქ. 14.

რედაქციისაგან შეუძვენიავ
მასალაზე პრინციპული არ
გაიგვივას

„Sakartvelos Kali,
Georgian Woman a Magazine
for Woman

მომავალი ძაღები

პარლამენტის სიკიპარი

ფახმძიედ როე არ ოეში

სახიამონო ფაქტია: საქართველოს პარლამენტმა პირველად თავისი არცთუ ხანგრძლივი არსებობის მანძილზე სპეციალურ კომისიას დაუქვეყნა - ეუთოს ვიცეპრეზიდენტი, მრავალი ქვეყნის ასოციაციის წევრი, იურიდიული მეცნიერებათა კანდიდატი ნინო ბურჯანაძე. აირჩია ხმათა დიდი უმრავლესობით. საპარლამენტო ფაქტია, რომ დღეს, გაქვეყნების ცილისწამების, ჩასაფრებისა და კორუფციის ვითარებაშიც კი ნინო ბურჯანაძეზე კარგის მეტი ვერაფერი ვერაფერი თქვა.

თავისი 37 წლისთვის ნინო ფართოდ განათლებული, დინჯი, განიანსწორებული, პრინციპული, მიუკერძოებელი პიროვნებაა, რომელსაც სწრაფი გადაწყვეტილებების მიღების უნარი და პასუხისმგებლობის დიდი გრძობა აქვს - ესოდენ აუცილებელი ამ თანამდებობაზე მუშაობისათვის. ალბათ იმის თქმაც საჭიროა, რომ მრავალდღივ ხოვან საერთაშორისო კონფერენციებზე ნინოს მოხსენებებსა და გამოხვლებს ყოველთვის მაღალ შეფასებებს აძლევდნენ უცხოელი კოლეგები და მის აზრს, ფაქტებსა თუ მოვლენების მისეულ ორიგინალურ ხვდეგას ვერაფერს გაარეშებ არასოდეს სტოვებდნენ.

ნინოს შვაგს შეუდღე - საქართველოს გენერალური პროკურორის მოადგილე ბადრი ბიქაძე და ორი ვეფიშვილი - ბაბუების სეხნიები ანზორი და რეზო.

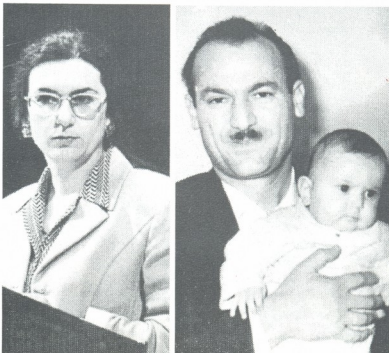
თვითონ ნინოც, შეიძლება ითქვას, ჩემს თვალწინ იზრდებოდა. ამიტონ ოციციადურ მასალას პარლამენტის სპეცრე (მთ უფრო, რომ არჩევის დღეებში ბეგრადი იდინება) ვამჯობინე მის დედ-მამასთან საუბრით მჩვენებინა მკითხველისათვის, როგორ იზრდებოდა, ვალიდებოდა მოქალაქედ და პროფესიონალად ჩვენი დღევანდელი საქარია.

არჩევის პირველსავე დღეებში ნინო სანკტ-პეტერბურგში იყო დღის ქვეყნების საპარლამენტო ასამბლეაზე. მის გამოსვლაში უკვე კარგად დაინახეს, როგორ მოლიტკაურ ფიგურასთან ჰქონდათ საქმე.

ვესაუბრები ნინოს დედას სუსანა მორჩიამეს:



● ტაბუა ამირეჯიბთან



● ბატარა ნინო მამასთან

ფოე ისეთ კითხვას დავცი-სეკათ ქ-ნი სუსანა, რომლის

პასუხი მე კი ვციე, მარამ სურველი მაქვს მკითხველსაც გეგავებინო. (ეს „ქალბატონოც“ ამისთვის დამჭირდა)

ქუთაისში რუსული ენის ხედმწეწენით მცოდნენი კი ვეწენ, მაგრამ ცოტანი, ნინოე კი ბავშვობიდანვე კარგად იცოდა რუსული, ეს საშუალო სკოლის დამსახურება არ უნდა იყოს.

- არა, რა თქმა უნდა. პირველ კლასში შევიყვანეთ თუ არა, (მამამისმა არაფრით არ ქნა რუსულ სკოლაში შემეყვანა) იმავე წელს მივიყვანეთ რუსული ენის მართლა შენანინავ პედაგოგთან. მეცტრე კლასიდან კი, როცა ნინომ ლომონოსოვის სახელობის მისციოების სა-

ყოფილიყო, ნინო აფხაზეთის წაპიდლოდა

ხელშეყოფი უნივერსიტეტში მიიხდომა სწავლის გაგრძელება, ენის უფრო სრულყოფილად დასწავლებისათვის რუსულ სკოლაში დაიწყო სიარული, რა თქმა უნდა, თავისი ქართული სკოლის შემდეგ. საბოლოოდ ერთდროით ქალიშვილი მოსკოვში გასაშვებად ვერ გაემთხუთ და იკავახეზილის სკოლის მიხედვით სახელმწიფო უნივერსიტეტში შევიდა უფროდ ფაკულტეტზე, მაგრამ პირობა ჩამოეკაროდა, რომ ასპირანტურას უსათუოდ მოსკოვში დაამთავრებდა და ასეც მიიღო.

- მახსოვს ბავშვობაში ფერწალისტბა უნდოდა და წერდებოდა გზავინდა ახალგაზრდული გაზეთის რედაქციაში, სადაც მაშინ ვმუშაობდი. იმ წერდებში ივანეობოდა პრინციპულობა, შუუპირობა, დაკვირვებული თვლი. თუმცა რა გასაკვირია, აღმეძინა ხომ თავისი ბავშვობიდან მოიღეს.

- დახს, ასეთი ხასიათი ჰქონდა, რასაც ხელს მოსცილებდა, უსათუოდ ბოლომდე მივიყვანდა, არა და, ინტერესთა სფერო ფართო ჰქონდა, ყველაფრის მოსწონდა უნდოდა. მუსიკალური სკოლა დასთავრა, ინგლისურს ბავშვობიდან ვუფლებოდა, მიიხდოდა და ცერეკც ისწავლავდა, მაშინის მართავდა, ვუნდოდაც კი მფეროდა. ქსოვა უკვე ასპირანტურაში სწავლის დროს ისწავლა, სასხვათაშორისოდ კი არა, პროფესიულ დონეზე. სულ რაღაცის თავმობარე იყო, ხან რამის, ხან რამზეულის. ნიშანი „ოთხი“ არ მიუღია და საოცარი ის იყო, რომ ატესტატში ყველა საგანში „ფრიალი“ უწერია, მეღადლი კი არ მისცეს, რაყომის მდივანის შეილიათ და ...

- შემდეგ როგორ წარიბართა ნინოს საქმე?

- მუიოხე კურსზე იყო, როცა გათხოვდა, ჩამოვიდა ქუთაისში, (მაშინ ექ ცხოვრობდით), გვეტოხა: ასეა ჩემი ქვეყანა, რაც ბიჭს, მომავალ თურისტს უკუეპარება ცოლობას მიხობს. თქვენ რას მირჩევთ. შენ თუ გიყვარხი, კვითხოვ. ვაწიოღდა და „აქცო“ - თავი დახარა. მაშამის წინააღმდეგობა არ გაუწევია, როცა ვაგოვ, რომ მისი სასიძო ბადრი ბიჭაძე ჭიათურელი პედაგოგების წესიერი ოჯახიდან იყო და ნინოც ძალიან უყვარდა. ნინო მოსკოვის უნივერსიტეტის ასპირანტურაში

პირველსავე წელს ჩაირიცხა. შემდეგ იქვე განაგრძო სწავლა ბადრიძეც. ცოლქმარი ერთდროულად სწავლობდა. ნინო თავისი დისერტაცია „საერთაშორისო ორგანიზაციები და საზღვაო სამართალი“ წარმატებით დაიცვა, რაც არც ისე ადვილი საქმე იყო სიმკაცრით ცნობილი ტრენინის კოიდრანზე. დაცვის შემდეგ ნინოს მუშაობა საგარეო საქმეთა სამინისტროში შესთავაზეს, მაგრამ გული საქართველოსაკენ ძალუმად მოუწევდა, მით უფრო, რომ პირმშოც აქ, ჩვენთან ჰყავდა დატოვებული. სწავლის დროსაც ხშირად ჩამოდიოდა. არც ერთი აღდგომა არ ყოფილა, ნინო არ ჩამოსულიყო და ბებია-ბაბუების საფლავზე არ ასულიყო. ახლაც წელიწადს არ გამტოვებს, მაშამისის სოფელში ბებიის დაბადების დღეზე ნათესავეებს არ მოუყაროს თავი.

სკოლაში რომ სწავლობდა, საჩქურად თეთრი ნილიონის მაქმანებანი ღამეში ყოფითა მოუტანეს. მაშინდელი ფორმა ხომ გახსოვთ, თეთრი ზედა და შავი ქვედატანი იყო. არაფრით არ ჩაიცვა. სხვა ბავშვებს ასეთი არა აქვდა და უხერხულყოფილი. ყოველთვის უწევდა ანგარიშს გარშემო მყოფთ. ყოველთვის შზად იყო დასახმარებლად, ამიტომ მოიგანაც სიყვარულს იძიდა.

- ერთხელ ნინო მითხრა: თუ რაიმეს ვერცხავ, დედაჩემი მტკუპას; ვიდეკვირო აღარაფერი დარჩა წასაკითხი, გაუშვი მაგას ხელი.

- დახს, ასე იყო. ყოველთვის მერჩია ნინო კარგი პროფესიონალი და ფართოდ განათლებული ყოფილიყო, ვიდრე ოჯახის საქმის კეთებაში დაეხმარეა დრო.

- მართალია, მე მგონი ყველა დედის სურვილიც ასეთია. გააჩნია, ვინ როგორ აზორციელებს მას.

გასაკებე მიზეზების გამო, ნინოს ძალიან ცოტა დრო რჩება ოჯახისთვის. რას იტყოდით, როგორი დედაა იგი?

- არანეულებრივი დედა. მართლა სარეცი ხომ არ არის მთავარი? ყოველთვის ყველაფრის საქმის კურსშია. ყველაფერს ვგვემს, სად, რა ისწავლია ბიჭებსა, რა უნდა წაიციონ, სპორტის რომელ სახეობაში ივარჯიშონ.

უფროსი შვილი აწორი წელს ათავრებს საშუალო სკოლას. კარგად ფლობს

ინგლისურს, რუსულს. მეორე წელია გერმანულზე დადის. ძალიან დრმად ვუფლება ქართულ ლიტერატურას.

უყვარს ჩოგბურთი, ცერეკც. მიამავალში აღბით საერთაშორისო სამართლის სპეციალისტი გახდება.

უძრესი - რჩებო ინგლისურსა და რუსულ ენებს ვუყვებოდა.

როცა ნინოს საყვრად ირჩევდნენ, რეზიყო აპროტესტებდა: მირჩევნია დედა ექმე იყოს, სულ სახლში იქნებოდარი. მეორე კი, როცა ხმის მიცემა და მღელვარება დაიწყო, გამოტყდა: ახლა კი მინდა დედად გაიმარჯვოს.

ამ საუბარში უფროსმა აწორმაც მოგვისწრო და მეც, რა თქმა უნდა, ხუდიდან არ გამიშვია სპიკერის მაშისგან ინტერვიუს ადების შესაძლებლობა.

- რამდენი ათეული წელია გიცნობთ და ვოველებს ისეთი საშასურენო იფავით (კომკავშირის, პარტიის, ქალაქკომისა თუ რაიკომის მდივანი და მისთი), ბავშვის აღსაზრდელად, სკოლაში სიარულის დრო არ გექმებოდა...

- მართალი ხართ, სკოლაში ერთხელ დამბარეს. ნინო ცეცხლი შემთითი, აუცილებლად უნდა მოხვიდოდა და მიველი. დირექტორს მიიხრია: სკოლა უნდა დაგათავალერებინოთო. ავიდვართ კიბეებზე, ხან ერთგან ჩამიხვრდა ფეხი, ხან - მეორეგან. კიბე საზვერად დაწერული იყო. მიხვდით, რა იყო ჩემი დაბარების მიზეზი და სკოლას კიბე მართლა გაუკუეყო. მგონი ეს იყო ჩემი პირველი და უკანასკნელი ვიზიტი სკოლაში. სამაგიეროდ, დედამისი იყო ყველაფრის ავანჩაპანი. საბედნიეროდ, ისეთი ბავშვი იყო, ხმაძაღლი სიტყვა მასთან არასოდეს დამჭირებია. არაფერს მამალავდა და თუცა ერთის დამოუკლებელი და პრინციპული იყო, თუკი რამეში დავარწმუნებდი, უსათუოდ დამიკურებდა.

ბავშვობაში მთელი საქართველო შემოვატრე ყოველ კუთხოკუნჯულს კაცობედი. უსაზღვროდ უყვარს ჩემს სოფელში ორბელში წასვლა. ამაში მეც უწყობილი ხელს, რადგან დარწმუნებული ვარ, ათვალიტე გზწრდოდ ბავშვში ხალკები ძალით ფეტიქვს ის დელობარდვი. საშობობის წყაღ-ჭლის სიყვარული რომ ჰქვია.



ნოვს პირობანი — ქრისტეს მკვლელობა

ბოლო არ გვეყავა და ნინო დამყავდა სანადიროდ და სათევზაოდ. ერთხელ სათევზაოდ ღაჯანურზე წაიყვანე. წყალი დაეწირებოდა და თავისი ხელით დააკვირებოდა ქალბანი. მამყოლი, — მითხრა, — ახლა მიქნებდი ჩემი სამშობლო რა ქვეყანაშია. მის პატრიოტად ჩამოყალიბების ხელს უწყობდა ის წყარო, რომელიც ჩვენს ოჯახში ხშირად იყრებოდა: შერქული, შეცნიერები, მხატვრები — ქართული ინტელექტუალური ჩინებული წარმომადგენლები.

ნანახი ჰქონდა მოსკოვის და ლენინგრადის თითქმის ყველა მუზეუმი და თეატრი. ერთი სიტყვით, რაც შეეძლო, არაფერი დაგვივლიდა. ამჟამად დროს უნდა გიხსენო, რომ არ ყოფილა შემთხვევა, სკოლაში ჩემი სამსახურის მანქანით მიმეყვანა, არც თვითონ მოუნდებოდა.

— თუ ელიდი, რომ თავის 37 წლის ასაკში ნინო სახელმწიფოს მეთორ მათი განხლებოდა?

— არ მჭირა ამის ფიქრი და არც სურვილი. უფრო ვფიქრობდი, დაწესებულ საღობოებში დასერტავია დაქმნავებოდა და დავცავა. ძალიან გაეხარებოდა, როცა უფროსი ვიცავდებოდა და არჩებოდა. ეს უნარმაზარი აღიარება იყო. სხვათაშორის, ხელშეწყობა 30 ხმით გაუქმბო მამინ, როცა სულმთხროზე მისი 50 კაციანი ჯგუფი და სახლოც ატყუებდად მუშაობდა, ნინოს კი საქართველოდან მხოლოდ ორი კაცი ახლდა.

რომ გიხსენა, არ მისაზარა-მოვიბი, არ ვიქნებოდი გულწრფელი, მაგრამ შემოთი-ბული ვარ. ალბათ ფიქრისათვის 2-3 დღე კიდევ რომ გეგზავნა, ვეცდებოდი გადაემ-თქმეხებინებოდა. იცით რატომ? ამ როლუ სიტუაციაში თანამდებობა ნინოსთვის მძიმე ტვირთია. ბევრი ხელისშემშლელი ყოფილა, რადგან ბევრს არ უნდა, რომ რამე შეიცავ-ლოს. მაგრამ ეჭვი არ შეპარება, რომ ბე-რის შემოღობ, რადგან არის ჯიუტობამდე პრინციპული, მიუკერძოებელი, უშმაბარი. იმდენად უყვარს თავისი ხალხი და თავისი ქვეყანა, დარწმუნებული ვარ, ფეხმძიმედ რომ არ ყოფილიყო, აფხაზეთის ომში წა-ვიდოდა.

ორივეს მიუელოცე შევლის აღიარება და ვიყიქრე: ნინოზე, მის წარმატებულ მო-ღვაწეობაზე; ისე, როგორც თავის დროზე სონა გაფრინდაშელებზე, დიდად იყრება და-მოვილებული, რამდენად ავლოდა მისე-მენ საგუნდის წიგნი და დარბაზისედი ქა-ლებს ხელისუფლების უხალეს ეშვოლო-ბებში.

დამიკერძო, ძვირფასო მშობო, არ ინა-ხებო!

ნანარკოზა ვხვალამი

ქრისტეს შობამდე 33-ე საუკუნის შუა ხანებში დედამისზე მხოლოდ ერთი ოჯახი ცხოვრობდა ღვთისმადლი. ამ ოჯახის უფროსი იყო მართალი ნოე. რომელიც უფლის ბრძანებით ააგო სამართლიანი კილობანი. დამკო პატარა-პატარა ოთახებ-ბად და თავის ჯიდაბათი ერთად შეიკვებ-ა ყოველი სულდგმული. 40 დღიანი წარღვის შემდეგ მარტო კილობანის ბინადარი გა-დარჩნენ და აღორბინდნენ...

ნოე სიმბოლოურად ქრისტეს მოასწავ-ებდა, კილობანი კი — ქრისტეს ეკლესიას. კილობანში შესვლის დროს მხოლოდ ნოეს ოჯახი აღმირდა... დღეს ეკლესიებში ბერი დღის, გარეგნულად ასრულებენ ბევრ საეკლესიო ადამ-წესებს, მაგრამ, სამწუ-ხაროდ, მათგან ყველა ვერ გადაიწერა. ისინი მოეგებოთ კითხვა: რატომ? — იმი-ტომ, რომ „რწმენა მკვდარ არს უსაქურა“. ზოგი კეთილდღე ირება, მრავალ „მა-ღლიან“ საქმეს იქმს, მაგრამ ამას ვიყიბებს თავის გამძირების მიხნით არ ანგარებენ. სათვალფერიხოდ გაეყოებული საქმე კი, რაოდენ მნიშვნელოვანიც უნდა იყოს, სი-კეთოდ ვერ ჩაითვლება. სულის ცხრობა მხოლოდ ქრისტეობამდე მიიღწევა. — მიწველებს საინოების დღეოფალიო — გვა-სწავლიან წმიდა მამები.

დღეს, როცა მოსახლეობის ნახევარზე მეტი უმუშევარია, ხოლო ვინც ვუშობობ, რამდენიმე თვეში ერთხელ ვიღებთ სი-მბოლოერ გასამრჯელოს, მთლიან მოახე-როს მოწველების გაცემა. ამ შემთხვევაში, გვემოხდრავს მისი უწინდესობა და უნე-ტარესობა ილია II, კეთილი სიტყვის თქმა მის მამაც შეეძლია, განსაცდელში მივიგ-სულიერია თანადგობა მაინც რომ ადმოუ-ჩინოთ. გაგზირეებული მარტო ის კი არ არის, ვინც ქუჩაში დგას ხელგაწვლილი; შეიძლება ადამიანს მატერიალურად არა-ფერი უჭირდეს, მაგრამ სულიერად დღე-პიპოფისი. — აა, ამ შემთხვევაში გვაძრათებს ქრისტეანებს კეთილგონიერება. აქვე მი-ნდა გახიხიხი შემდეგი ვიპიბდი წმინდა-ნა ცხოვრებადეს: ერთი დღისმოსავი ქალი გულმხურვაკად შეევედრა უფლის, გამცხადებოდა და ესწავლებინა, როგორ ცხოვროვა, რომ სასუფეველის დროს გა-მხდარიყო. ლიცვის შედეგად პასუხი მი-ილი, მოუმხად და მოვალე შენათია. გახა-რებულმა ქალმა სულის განწმენდზე კი არ იფიქრა, სახლის დაღავევა დაწყო. ამ დროს კარზე მათხოვარი მიადგა. — ქალმა შეწვენის გარეშე გაისტუმრა, შე-ნიცთ არ მცვალა, უფლის ეკლესიებში. ცოტა ხნის შემდეგ ცნობა მძიმე დაპვე-ში შემოვიდა ტირილით. — ქალმა არც მას მიხვდა, სულ ძალიდ მესამე გლანაზ სიხოვა შემწივობა. მაგრამ ქალმა ვერც მისთვის მოსცილდა. სახლი რომ დაღავედა, სახნილი ამითი და უფალს შეევედრა: მიბრძანდიო. ამ დროს გაიხსნა ხმა: საძვარ მოვედი შე-

ნთან და არც ერთხელ არ მიმიღო. როცა მოწველებზე მოვეკვს ვუბნებოთ უარს, ანთი თავად უფალს ვიხტკმებოთ უარი, რაც აუცილებლად მოვეკვებოთბა გარე-თხების გამს. ადამიანები ერთმანეთს გარე-გნობად აღვივებთ, დღეს ერთი კი გულის სიღრმეებს წყვება და ჩვენი ფიქრებს თი-თხელობს. სწორედ ამიტომ გოგებს და-კონი წინასწარმეტყველი სიხანსულის სავა-ლილობად წოდებულ 50-ე უხალმწიფი: „ვეული წმიდა დაბადე განთთან დღირთი, და სული წირველი ჩემსაბელე გეპას ჩე-მსა“. გულის განწმენდა მხოლოდ თავდა-ბლობით მიიღწევა, ამპატარვანს რომ ყო-ველ დღე ვიყოლი საქმე ავიტოს, მისი დეაწლი მანც მისაღობი არ იქნება. რა-დამდ ღვთისთვის ყველაზე დიდ შესაწე-რავი განწმენდილი გულია; ამიტომ ბრძა-ნები შეფსალმწიფე მეფე; „მსხვერპლი-ღვთისა არს სული შემუსვრილი, გული შემუსვრილი და დამდაბლებული... აქვე უნდა გახიხიხი უფლის სიტყვები მატე-რიალური შესაწირის შესახებ, როცა თავისი მოწვევებს მოითთა ღარიბი დედაკა-ცის ორ მწველიზეც და მღდარნი კაცის არ დატკავს. ამ დედაკაცმა უმტყხი შე-სწირა, ვიდრე მღდარამ, რადგან იმ კა-ცის ქონებას არც კი შეეცოდა ის ოქონის გაღება, ღარიბმა ქვრებმა კი კეთილი გუ-ლით თავისი ქონების ნახევარი გასცა... მთავარაა მოწველე გული, თორც შეეს-წირის რაოდენობის მიმწმენლობა არა უჭე-ხებულ და მცირედნი რეულ“. ადამიანის უთბარესი მამანი უნდა გახდეს ის, რომ რჩეული იყოს და არა მხოლოდ ჩინებული. მრავალი უნარბარი ქრისტეანი თავისი სუ-ლის სინალოთი ღმერთამდე აძალდებულა, ბევრი გამოიწინებო მოღვაწე კი, როგორც საფერი, ისე სასულიერო, საძუდამოდ და-ცემულა. ერთი წმიდა მამა დასაფლავებუ-მდე გაცოცხლდა და რომ ჰკითხეს: საიქო-ნი ვეგვლზე მნიშვნელოვანი რა ნახეო, მთუკ: ვეგვლზე უფრო ვიხიხი გობა იმან, რომ სასუფეველში ისეთი ხალხი ვიხიხე, ვის ცხოვრებასაც ვერ წარმოვიდგინე, ვიჯოფო-ბები კი ისინი ვნახე, ვინც ღვთის რჩეული მტკონარი. როგორც უხილი აღწინიყო, ადამიანები მხოლოდ ერთმანეთის სახეებს ვხე-დავით, ღმერთი კი გულის მიხედვით გა-წვევითიხებო!

ღვთის ეკლესია ის ხომადგა, რომე-ლიც დავცურავს ცხოვრების ამბობრებოთბე ოჯახებში და თავისი ბინადარი ღმერთთან მიქნებო. ეკლესია ბერწმენის სიტყვა და მათხვალად ნინოვს მახლს — ეგვას. დახს. დედა-ეკლესია გვეხმარს ყველას, დღემი შეიღვინებს, ზარების რეკები გვიხმობს გა-დარჩინებისთვის, მაგრამ ვაი მას, ვისაც „ყუ-რები ასხენან და არა ეცნობი“, „თვალბი ასხენან და ვერ ხლადენ“.

6565 383838096-3830018380000



ღმერთის რჩეული

რა უნდა ვთქვა მე, უბრალო მოკვდავმა, მერცხე საუკუნის ქართული ლიტერატურის კლასიკოსზე, კაცზე, რომელსაც „საუკუნე მოვაქვთ მზრებთი“, მწერალზე, რომელმაც არაოფნიდან გამოიხმეთ უკვდავი დათა თუთაშხია (და რა კარგია, რომ ჯერ დათა და მერე გორა!) და სულ ახლახან კი ისეთი საგანძური – ძვირფასად გამოცემული შეიღვრთმეული დაგვიღეთ წინ, რომ ძალაუნებურად გვაფიქრებინეთ: ამ კაცმა კიდევ საუკუნე რომ იცოცხლოს და სტრიქონიც აღარ დაწეროს,



ნეელობით.

რამდენჯერ ვიხსოვე თამრიკოს შურნალ „საქართველოს ქალისათვის“ ან წერილი დამისწერ ან ინტერვიუზე დამთანხმდი, ხომ იცი, დრო მოვა და ყოველი წერილმანი ჭაბუკას ცხოვრებიდან ფასდაუღებელი გახდება-მეთქი. გულწრფელად მეტყვოდა, წამიც კი არ მრჩება თავისუფალი, ჭაბუკას წამით ვერ ცვილობთ.

ახლა აღარ ვიცი, ვინანო თუ ვიამყო იმით, რომ ჩემს მეგობარს წამიც ვერ წავართვი თქვენთვის განკუთვნილი დრო-

ჩვენ და მომავალმა თაობებმა იგი ხელისგულზე უნდა ვატაროთ და ღმერთის მადლობა ვუთხზათ, რომ საქართველოს მისი თავი აჩუქა.

რა თქმა უნდა, „რაცა ღმერთსა არა სწადღეს, არა საქმე არ იქნებას“. ღმერთმა თქვენ მრავალი განსაცდელი გამოვიგზავნათ და შესანიშნავად მოვლესენებათ ისიც, რომ დიდ განსაცდელს უფალი მხოლოდ თავის რჩეულებს უგზავნის. განა ამ განსაცდელმა არ წარმართა თქვენი ფიქრი და ნიჭი შეგექმნათ ბრწყინვალე „დათა თუთაშხია“ და „გორა მბორგალი“? განა ეს ყველაფერი ღმერთისგან არაა? განა უფალმა არ ისურვა თქვენი კეთილშობილი გვარისათვის თქვენი შემოქმედების სახით ბრწყინვალე გვიარგვინი დაედა და გვარის მისია ამგვარად შეერულეხნა? ხოლო თქვენი ძე საქართველოს ერთიანობისთვის ზვარაკად შეეწირა? მკერდეივები ხომ უფლის ხელი ურევია? ვერაბმ წყალობაც ხომ მისვანაა?

მე, მაგალითად, უფლის წყალობად მიმანჩია, რომ თქვენ მუდგულად ყოველი სათნოებით შემგული თამარ ჯავახიშვილი გარეუნათ.

მე და თამრიკო თანაურსელები ვართ. ბევრი ღამაში ქალიშვილი იყო ჩვენ კურსზე, მაგრამ თამრიკოს სახეზე თითქოს იმთავითვე გამოჩნეულობის ბეჭედი ელი.

თამრიკოს შემოქმედებას უსათუოდ დიდი რეზონანსი ევლიდა, რომ არა მისი სხვა ბედნიერება – თქვენი სიყვარული.

ახე მგონია, თამრიკოს შემოქმედების მწვერვალთ თქვენი სიცოცხლე და ჯანმრთელობა!

ლივანში არაერთხელ მიწასავს, როგორ დაგოფოფინებთ თავზე, როგორ პირთამდე საეხვა თქვენზე მზრუ-

იდან. ჩემო ბატონო ჭაბუკა, ალალი იფის თქვენზე! და კიდევ ერთი პატარა ღეტალი. ნოდარ ჩხეიძის მოგონების საღამო ტარდებოდა ლიტერატურის მუშეუშში. ნოდარი კი ის კრიტიკოსი იყო, რომლის შეუცდომელმა ალიომ თქვენში დიდი შერალი განჭვრიტა თქვენს სულ პირველ მოთხრობებში.

მაკანი კი არამტოუ მაშინ, „დათა თუთაშხიას“ გამოქვეყნების მერეც ვერ წარმოიდგინეს თუ მათ გვერდით მოსიარულე კაცს შეეძლო ასეთი დიდი ტილო შეექმნა და განადა ლეგენდა ვიდაცხუ, ვინც „დათა თუთაშხია“ დაწერა და რატომღაც თქვენ გადმოგცათ. ამბოდ ელოდები იმ სხვა აუტორის გამოჩენას, ნეტავ მართლა კიდევ გვეყოლიდა თქვენისთანა ნიჭიერი სხვა მწერალიც!

ჰოდა, იმ საღამოს მცირე მოგონებით გამოვედი ნოდარ ჩხეიძეზე. უცებ დარბაზში თქვენ შევნიშნეთ, ბატონო ჭაბუკა, მეთხებ თუ მეხუთე რიგში იჯექით და უნებლეთ გაგვიფიქრე: გვერდზე რომ ჩავივით, ფეხაკრეფით უნდა გავიარო-მეთქი.

ახლაც დარწმუნებული ვარ, რომ იქ, სადაც თქვენ ბრძანდებით, ჩემი ყველამ ფეხაკრეფით უნდა ვიართო თქვენი ღვთისთობებულები დიდი ტალანტისათვის პატივმიძებების ნიშნად.

გისურვებთ და გთხოვთ, ძვირფასო ბატონო ჭაბუკა, მესამე და განსაკუთრებით მეოთხე რომანის დამთავრებამდე არც გაიფიქროთ, რომ თქვენ სიცოცხლის და წერის გარდა, რაიმე ალტერნატივის უფლება გქონდით.

მოწიწებით გვაგმობრებთ შუბლზე, რომელზეც კეთილშობილება მირონივით გცხიათ!

**თქვენი დაუძინებელი მკითხველი
ნარბიზა კვავაძე**



გავისხინოთ ,,იბანისური

XXI საუკუნის კულტურულ სივრცეში შესვლა, რომელიც ჯერ კიდევ არ არის ფორმირებული, მსოფლიოს მასშტაბით ცნობიერების ტრანსფორმაციას მოითხოვს. მითუმეტეს, როცა საქმე გვაქვს პოსტპატორ ცნობიერებასთან.

ჩემის აზრით, ჩვენი, - უმჯობესი სასწავლებლების პედგოგთა უპირველესი საზრუნავია სტუდენტების მომზადება. ახალ კულტურულ სივრცეში შესავლელად. შეუცვლები ამ მიზნის ჩემთვის ხელდა შემოცვალიათ.

თუ კულტურის შემოქმედი ადამიანია, რატომ არ შეიძლება ლექტორისად და სტუდენტების ვოკალი შეხვედრის პროცესიც ერთობლივი შემოქმედებით მივიშინო ან უკეთ რომ ვთქვათ, კომუნიკაციას და დაილოვის კულტივირების პროცესად წარმოვიდგინოთ?!

დღეს ჩვენი საარსებო სივრცე ურთულეობა: მსოფლიო გლობალიზაციის სივრცის (პოსტმოდერნის) გვერდით ჩვენს ქვეყანაში არსებობს პოსტკომუნისტური, და ამავე დროს, ქართული ანუ ეროვნული სივრცე. ამ რთულ სივრცეში გზის გასაკვლევად ალბათ უკვე მომწიფდა იმის დრო და აუცილებლობა, რომ კარდინალურად შეცვალოთ ტრადიციული კომუნიკაციების რეპროდუქცია გზები.

როდესაც ახლებურ კომუნიკაციებზე ლაპარაკი, უსათუოდ უნდა გავჩვენოთ ორ გარემოებაში: ჩვენ რას ვთავაზობთ სტუდენტებს მათი პროფესინალიზმისა და კონკურენტუნარიანობის უზრუნველყოფად და რას მოითხოვენ ჩვენგან დღევანდელი სტუდენტები.

ადამიანური ფიციონების ფუნქციება აზროვნებას. ამიტომ ადამიანს არც მხოლოდ არსებობა შეუძლია და არც შეიძლება სიცოცხლე. მან უნდა იცხოვროს ადამიანური ცხოვრების შესაფერისად. ადამიანის მიერ შექმნილი ხულიოი, მატერიალიური და სოციალური კულტურის სტრუქტურული სინთეზის საფუძვლის ადამიანური ცხოვრების შესატრევის შემოქმედებითი ძიება წარმოადგენს. ძიებას არა აქვს და არც შეიძლება ჰქონდეს დასასრული. იგი პერმანენტულად უნდა მოითხოვდეს ადამიანის ცხოვრების გავრცელების მიზანსაც და გზასაც.

მოდით, პირველი, რასაც ჩვენ სტუდენტებს შეთავაზობთ, იყოს მათი არა იძულება, არამედ გამოჩვენვა თავისუფლად სააზროვნოდ. ანუ, რა გზით შეიძლება მდვილიანი სტუდენტების პოტენციური საზრუნავი უნარების რეკლამაციის დეალურ მიზნისა?

იქნებ წინასწარ შედგენილი, რაღაც გეგმას დაქვემდებარებული, ტრივალური, უკვე ათასგზის მოსინჯულ-გადაღებული და დამტკიცებული ტრადიცი კათედრიდან, ანუ „პუბლიცისტიკური“ სალექციო სტრატეგიათა, რომელნიც სტუდენტის მიერ გადახვევის რაიმე მცდელობაც უპასუროდლად დათრგუნულია, რაც გამოირჩევა ახალგაზრდის სააზროვნო ნაპერწკლის გაღვივებას და ამით ქვეყნურულად აუღიბებს.

იქნებ კარს მოგვადგა დრო აღტრანტიული ძალისხმევისთვის. მაგრამ ვიდრე ამ ძალისხმევაზე მოვაგონებდით, მინდა დროის შესახებ ვთქვათ. დიდი ქართველი ფილოსოფოსის მერაბ შაპრაძეშვილის ერთი: „დროის სტრუქტურა ისეთია, რომ ვეკლავები აწმყოშია, აი, ახლაა მოცემული, ახლა ზღვია... ეს სტრუქტურა შეიცავს შუქს, რომელიც მინაგანი იმანტურით შუქია ხორციელი განცდისა. ეს შუქი, ეს პირველი მიმინტი მხოლოდ წამებრად მოცემული. მისი ჩემში თანდასწრება წამია. რაც ნიშნავს მხოლოდ ერთ რამეს: ჩვენ ამ თანდასწრებას მოტილიან კონცენტრირებულნი უნდა დავხვდეთ... ყურადღებობით იფიქრო. მიმინტი არ გაუქმდა იმინტი, რომ ეს უკანასკნელი არ გაგზამდებულა, იგი მხოლოდ ერთი წამია. თქვენ შეგიძლიათ გაავარითოთ ეს წამი - ოლინდ არა ფიციურ სივრცესა და დროში, არამედ რაღაც შინაგან სივრცესა და დროში...“

ძალისხმევა აზრის სამყაროში დროულად შესვლას სჭირდება. როგორ ვასწავლით კულტურის ფილოსოფია, თუ ამ გზას არ დაუდგით? კულტურა წესრიგია, როგორც აზროვნების, ასევე კომუნიკაციის, მე, ლექტორი, როგორ დავამარტებ ამ წესრიგს, თუ აპირებინათ „კომპიუტერული“ ნაწილით პირველწარბისკენ - გამოთინებისკენ ეი არ დავეწყებ სწავლას, არამედ ჩემს ერთადერთ აზრს. ანუ კულტუროლოგიის მეცნიერებაში ასე თუ ისე უკვე დადგინდა ვაქსიმარტივის მოთხოვნა თავს სტუდენტებს და ამით მათ კულტურის ქმნალობისკენ ეი არ ვუბიძგებ, არამედ კულტურის მხოლოდ მოხმარების მასობა, დღეს სივრცეში დასატრეველად გაეჩინა.

ამ შესიხვევაში პრაციულ ფილოსოფიას, ანუ პედგოგიკას მუტაფიხვიურად მოწოდება პრეგამებული აზრი, რომ „ადამიანი კულტურის შემოქმედი და კულტურა ქმნის ადამიანს“. გრძობა-კონკრეტული მიზანარსებობა და ცალიცა, უკადრულად აბსტრაქტიზებული ეს ფრანა თვისიმინტი ზოგადობას შეიძინეს. ეს ეი დამტკიცვლია ჩვენს ქვე კიდევ გამოურისტილებულ დემოკრატიულ სახელმწიფო წყობაში. ინერციით მიძრავობის ფინალი ვოკალით უძრავია... „პროგრესის განმარტეველი ეკლესია“, აზროვნების 70 წლიანი ვაკუუმის დაბრქმნა თავისუფლად აზროვნებად - ერთადერთი მიზანი და პერსპექტივა კულტურის, და ამდენად ადამიანის საარსებოდ.

ჩვენ - ჩვენი ტრის მიტევა, - „გაუღლებია ჩვენს ბნელ სხეულში“, ჩვენი აზრისა, საკუთარი თავის პოვნა მარტეს სტუდენტებს ეი, ანუ, მათ დამძიდვლად გვეტრდება. გვეტრდება დღესევე, მიუნე ძალის კონცენტრაციით, და რაც მოავრანა, შრომის არგადმდობის სახელით. ისევე ბატონ შამარაძეშვილის მოვიხმობს: „აი, რაღაც მომქმევენი, რაღაცედა აბირწუნა, შთაიონება შეწევა, მაგრამ დღეს არ მცალია, გვალეკვლიანები გავიგებ? ვერაფერსაც ვერ ვაიგებ და მიიღეს აზრი და ფიციონება საბუღალოდ არანაბლად ივარტება იმინტი, რომ სრული კონცენტრაციით არ დახვდი იმას, რაც ავკუნებად არსებობის ვარტე. მას კარი დავეტრება დახვდა და ვეკარ შემოვიდა ჩემს არსებობაში, უფრო სწორად, ეე ვერ შემოვიყვანე. ადამიანის ძალისხმევის მოთავი ნიშანი, - არსებობაში რაღაცის შეწყვეტის კარი. ანუ გზა. თუ არ არის ეს ძალისხმევა, თავისთავად არაფერი იარტებებს... არაფერი სრულდება ზლომდობას ჩვენი ძალისხმევის ნაყოფივლად...“

ეს ძალისხმევა აზრის სამყაროში შესვლას სჭირდება. მაინც ზა ხერხი უნდა გამოვიყენოთ სტუდენტებთან ინოვაციური კომუნიკაციების სარკალისხმევიოდ? უმთავრესი და უმნიშვნელოვანესი ეს გახლავთ, რომ სტუდენტისათვის, ლექტორის მიერ მოწოდებული ინფორმაციის დეფიციტე არ უნდა არსებოდეს. ამ ინფორმაციას უსრულყოფილად უნდა ფლობდეს და აწვიღეს ლექტორის სტუდენტს, ოლინდ - ნიეტრალურად და უტენდენციოდ! რამდენადაც მათი ერთადერთი მიზანი - სტუდენტთა აზროვნების საინტანჯური კვალივარია. აზროვნების კულტურის თავისუფალი ქმნალობის აქტია. ეს აქტი ერთადერთი შემთხვევაში შედგება: როცა ლექტორის კომუნიკაცია სტუდენტებთან ბუნებრივია, თანაბრად ურთიფიციონარობული და კეთილმოსურნეა, როდესაც იგი ეწლია ახალგაზრდის ცინცხალ კონტებს, რომელიც, და, ეს წუთში, თანატოლივარია და ლექტორის თვალწინ უნდა აქაბდოს მოაზროვნედ, შემოქმედად, მიხსნდეს ერთადერთი ლოკუტურად გამართლდ ვარიანტს მრავალთა შორის და განიცადოს „შეცნობის სიხარული“.

მაგრამ ამ უთოვლ თავს იმენს ერთი მისწვლ. სტუდენტები ხომ სხვადასხვა ინტელექტუალური ოლინის, განსხვავებული შესაძლებლობების და მოთხოვნულებებისაი არიან?

სამწუხაროდ, ფაქტია, რომ სტუდენტთ, შუდის თუ არა უმჯობესი სასწავლებლებში, იგი ხვდება გაუცხველად და შეიძლება ითქვას, მისთვის საკმაოდ უცხო სისტემაში. სუბიექტის

ბაილზეზი“ დაპირყაბული უნარი!

ნაცვლად მრავალი მათგანი ოღლად იქცევა ან სისტემის ზემოქმედების ობიექტად სტუდენტთა ეს ნაწილი არა მხოლოდ არ ცდილობს პრობლემების მოგარებას, არამედ ამას, უბრალოდ, არც მიიჩნევს თავისი კომპეტენციის სფეროად.

საბედნიეროდ, არსებობს სტუდენტთა განსწავლბული კატეგორიაც. ისინი თვლიან, რომ აქტიურად უნდა დაიწიონ საუბარი მრავალ პრობლემურ საკითხზე, და რაც მთავარია, ახლა! – როდესაც განათლების სისტემის რეფორმის საკითხი განსაკუთრებით აქტუალურია, შემუშავების პროცესშია კანონი „უმაღლესი განათლების შესახებ“.

ამ სტუდენტებს ესმით მხოლოდ საუბრის კი არა, მოქმედების აუცილებლობა და თვლიან, რომ არსებობს ცვლილებების ორი მექანიზმი: ნამდვილი თეთმმართველობის ინსტიტუტის შექმნა და საზოგადოებრივი ზედამხედველობის მექანიზმების შემუშავება.

როგორ მოვიქცეთ ჩვენ? ვისზე ავიღოთ გზი? აზროვნების ჩვევების გამომშუშავებელ, აქტიურ, წიგნიერ, ერთი სიგვიით, მოწყურბებულ, მზადყოფნა სტუდენტებზე? ინდიფერენტულზე? თუ იმ მორიხლ ნაწილზე, რომელიც რასაც მიაწვდის, გიხმენს, იწერს, კითხულობს, მხეპრობს, ბუკითად გაბარებს, მაგრამ... საუთარი აზროვნების ჩაურევლად, სხვათა, წიგნების აუტორთა თუ ლექტორთა აზრების კონსტრუქციის გზით. ლექტორისათვის იდეალური იქნებოდა, ორიენტაცია პირველ ვარიანტზე, (ვისაც აზროვნება შეუძლია და უნდა) ავლო და სასურველი რეზულტატიც არ დაეკვიანებდა, მაგრამ ყველაზე პრობლემური სტუდენტთა ორ უკანასკნელ კატეგორიასთან დილოგის გამართვა.

რას მოითხოვს ჩვენგან მოაზროვნე სტუდენტი? ახლა რომ მოგაწვდით, ეს იმ სტუდენტთა აზრი გახლავთ, რომელთაც მაშინდის, რომ დღეს მათ უნვეერსიტეტი ვერ აძლევს იმგვარ ცოდნას, როგორც სწინდრებათ და რასაც ეს გარდამავალად პერიოდს, მკაცრად მოითხოვს. ეს ინერციული მენტალიტეტის დამლევსათან, ახალ, უწყვეტ დირბეულობა ჩამოყალიბების (მცდელობასთან დაკავშირებული მოთხიერება. მათი აზრით, განათლების სისტემაში შესაცვლელი შეთიფობაა და მისაღები გამოცდები, გადასჭრულია შეფასების პრობლემა. აუცილებლად გასათავისსინთეულია სოციალური შეკვეცა: ისინი თვლიან, რომ დემოკრატიზაციის პროცესი უპირველესად სტუდენტების მონაწილეობის განზრდას და თეთმმართველობას გულისხმობს (უცხოური გამოცდილებისა და ქართული მოდელის ურთიერთშეკვრებით); აგრეთვე ლექტორებისა და სტუდენტების რეიტინგს, საგნების არჩევის პრობლემას თვითღისწინებებს; ხოლო განათლების სისტემაში რეფორმა მხოლოდ ბანკისა და გაეროს განთხიარობის პროგრამის დასყენების გავალისწინებით უნდა განხორციელდეს. უმაღლესი განათლების კანონპროექტი სტუდენტების მონაწილეობით უნდა შედგეს.

ამ სერიოზული განაცხადის უკან მდგომი სტუდენტები თვლიან, რომ –ცოდნის მიღების პროცესი ლექციებზე მით უფრო ნაყოფიერია, რაც უფრო აქტიურადაა სტრუდენტი მასში ჩართული. ეს კი ვაჭტიურად შეუძლებელია, როდესაც ლექტორი ერთი საათის განმავლობაში, ყოველგვარი პაუზის გარეშე გადმოსცემს თავის სათქმულს. სტუდენტისათვის ხშირად მიძლეულია ისიც, რომ ლექტორის მსაწვდის უკვე შუა, დამუშავებული ინფორმაციას, არც თუ იშვიათად, თვით ამ ლექტორის შემად სუბიექტური მოსაზრებებით დატვირთულს. არადა, სტუდენტისათვის მნიშვნელოვანია სწორედ ობიექტური ინფორმაცია, რომელზე მსჯელობაც შემდეგ ლექტორსა და სტუდენტებს შორის უნდა გაიმართოს თანაბარ საწყისებზე“...

ეს სტუდენტები სამართლიანად თვლიან, რომ მათ თვითონ უნდა დაიცვენ თვითნაი თულებები, მოქალაქე, რომელმაც იცის საკუთარი თულებები და მათი დაცვის გზები, უკვე ღირ არის

დაუკველი. მათ ისეთი ლექტორები სურთ, რომლებიც სწორად დაგვაკლავებენ თვითნაი უმცროს თანამოზრობას ან ოპონენტებს. ყოველგვარი კომპენაციის მიზანი ხომ ურთიერთგაგებაა!

ჩვენ, რომელიც ამგვარ მოქალაქეთა აღზრდაში გარკვეული წვლილის შუტანა გვაკისრია, გვაქვს ეს იმის თულება, ისინი მჭიდროდ, თიბინის, თუნების, ვეგების, ელიტების, პრეზტების, კოს ნაზრების, ანუ პრიველიზაციების ცვლილად, მაგნის მიერ ინტერაქტიული ლიტერატურისსკენ მივდნით, ან მით უარესი, ჩვენი აზრებითა და ტენდენციებით შუგწლდოთ. აღმათ არა! აი, იმ ორ დანარჩენ კატეგორიასაც (გულღრილითა თუ დამშვიპრებულთა) უფრო კომუნიკაბელურს გავზნით, როცა ჩვენი ინოვაციური კომუნიკაციით მივახვედრებთ, რომ კონკურენტუნარიანები თუ არ იქნებან თუნდაც პირველი კატეგორიის სტუდენტებთან კამათის დროს, მათ გარდავს აზრის დინება და ცხოვრების შუაგულიდან სადღაც ნაპირზე ადომინდებიან...

არადა, უმაღლესი მიზანი და ღირებულება ცხოვრებაა! ყველაფერი, რაც აღმიაზრებ სამართლიან შემოდინს კულტურის აზნის სახით, ცხოვრების, როგორც უმაღლესი მიზნისაღმი დაქმნდებარებულ გზათა მსწრადვე განთიხილება. უნდა შეექმნოს ეს ღირებულების კულტურის განუწყვეტელი ქნალობა. მთლიან თანამედროვე აზროვნება ცენტრირებულია კულტურის იდეით. კულტურა კი თავისუფალი აზრის ნაყოფია.

სტუდენტს თუ დავუხმებრთ აზროვნების სამკარბო შეხვლის სახარული განგადვიერონ, – მისი შუაგულეული ფრენების გარეც, წინაურდ სულის სასურველ კალამებში დინება ხომ ჩემთვისაც ჭკუის სასწავლებელი და აღმა სარგებლობის მომტანია.

გვჭირდება დრო, გვჭირდება სივრცე, გვჭირდება ერთმანეთი, რათა დაგვაკვიდროთ ურთიერთობის ახალი დირბეულება, ახალი კულტურა, კულტურის დამკვიდრების გზას თვით კულტურისცი დიდებუთა ეკაპოინების!

მაგრამ ყველაზე მეტად გვჭირდება უნივერსიტეტებში მოსულთა ინტელექტის გარკვეული დონე, რაც ჩვენამდე უნდა ყალიბდებოდეს სამართალ სასწავლებლებში. მაგრამ თუ სკოლის ძირფუძვანით რეფორმა არ განხორციელდა, უმისოდ აღმათ არც ღირდა საუბარი იმაზე, რაც მოგახსენოთ. სწორედ იქ უნდა მოხდეს მოსწავლეთა დიფერენციაცია თვითნაი მიდრეკილებების მიხედვით, გამოიყვეთოს განსაკუთრებული უნარების მქონე ბავშვები, რომლებზე პატირანტიც სახელმწიფოთ უნდა ადღოს თავის თაქნე, რადგან ეს – სწორედ სახელმწიფოებრივი საქება! გახავებია, რომ სკოლის რეფორმის განხორციელება შრომატევად და ხანგრძლივი პროცესია, მაგრამ უმაღლესი განათლების რეფორმაც ამთავითვე და პარალელურად თუ არ დაიწყო, მაშინ აღმათ ათუელი წლები დაგვჭირდება სასურველი ფინალისათვის.

იქნებ მთიანი, რომელიც შემოგთავაზებთ, საღვთა, ან სულაც მიუღებელი, იქნებ ეს სახალ ჩვენს პოსტკომუნისტურ სივრცეში კარგად დაიწყებული მკვლელობა, იქნებ უნივერსიტეტებში, შეფასების თვითნაი შ? ბალიანი პრინციით ჯერჯერობით ევრც გააბართლოს „აზროვნების სამკარბო შესვლის გზამ“, მაგრამ დღესკათი ნათელია, რომ ცნობიერების ტრანსფორმაციასათვის მზადყოფნა საჭირო, მისი დაწყება აუცილებელია. იმდს ვიტყვით, თითოეული რეფორმატორი (ლექტორი და სტუდენტიც) საინტერესო დეტლებს მაიკვლევს და შემოიკვთავაზებს.

ლალი ბასასალია,
თბილისის ა. ჭავჭავაძის სახ. ენისა და
კულტურის სახელმწიფო
უნივერსიტეტის კულტუროლოგიის
კათედრის პროფესორი.

ქალი, რომელსაც მოჰყავს „მძიმე ჯგერო“ უძღვნა



მოხდა ისე, რომ ქალბატონ ქეთევან დოლიძეს მანამდე არ ვიცნობდი. მწერალთა კავშირში დიდი ხიმშიაშვილის წინის პრეზენტაციას დარბაზში ძალზე სიმპათიური უცნობი ქალი შეენიშნე და ვიცითვე: ვინ არის-მეთქი. რეზო ჯაფარიძის ქვრივათ, — მიასუსხეს.

„პო — გაეფიქრე ჩემთვის, — ბატონი რეზოს ცოლი სწორედ ასეთი უნდა ყოფილიყო. ხიმშიაშვილის, თავის თავთან და სამართთან გაწინასწორებული პარმინული დამოკიდებულების, რაღაც შინაგანი სიმეფროვისა და სულიერი კომფორტის ნათელი აურა ვიგრძენი. იმასაც მივგვხდი, რომ რეზო ჯაფარიძის შემართების, მწერლური ნაყოფიერების და საერთოდ ძლიერი ენერგეტიკული ველოს ერთი მნიშვნელოვანი თანამამრავლი სწორედ ასეთი ქალის სივრცელი უნდა ყოფილიყო.“

ქალბატონ ქეთევანს შეგვივრდა ვთხოვე და აი, ნიკოლაძის ქუნაზე, ჯაფარიძეების მუდრო ბინაში, ზამთრის მუწყენი საღამოს მე და ქნი სტეფანია პირისპირ ვსხედვართ და, რასაკვირველია, რეზო ჯაფარიძის ვახსენებთ. ჩვენს საუბარს ფურადღებით უსმენს... მწერლის სურათი, ისეთი ციცაბო და მეტყველი მზერით, იფიქრებ, სადაცაა საუბარში ჩავეყრევა და სიტყვას შეგავაწყვსო. სიწმემა და ოთახი ბ-ნი რეზოს არეოფინის თბილ სევდას აუკსია.



ბ-ნი რეზო შვილიშვილთან

— რეზო მწერალთა კავშირში გავიცანი. იქ დღისათა, თამარ ანდლუაშვითან მივედი. რომელიც რეზოს პირველი წიგნის სტილს იყო. მივედი თუ არა, ახალგაზრდა კაცმა შემოიღო კარი.

კარგ დროს მიხვდილი, — უიზარა დღემად და გასწორებული ნაწერი გაშალა. — პო, მართლა, გავიანი, ეს ჩემი დისკოალია, ქეთევანი. საძვიდოვინ ინსტიტუტის შექმნე კურსის სტუდენტი.

რეზომ პირიდან ამისამართა ხელი, მაგრამ ძალზე დაფიქრებული. თითქოს გაქალი მზერით შემომხედა. თამარი წიგნზე უკაპარკებდა, რეზო უსმენდა. მაგრამ დროდღროს ჩემზე გამოაპრებდა მზერას. თითქოს ამოწყნებდა. ისევ იქ ვიჯექი თუ არა.

როცა საუბარს მორჩნენ და მეც წასასვლელად მივეზმადე, რეზომ შემომთავაზა: კარგი ფილმი გადის და ხომ არ გეყნახია.

ასე დაწყო ჩემი რომანი.

იმ დღიდან წუთითაც არ მაგრძენია რეზოს ყურადღების ნაკლებობა.

რადაც საოცარი ხედივარა. იყო თუ არა ფინიჯურად ჩემთან, მაინც ჩემთან იყო.

მამან ახალდაწერილი „ხევის პარტიკლს“ მივითხოვე. ჩემზე ხუთი წლით უფროსიც იყო და ცოტათი შემკრალი ვიყავი: რამდენი იცის, რა გეყნახია, რა კარგად დაუწერია!

ორიოდე თვის შერე, სახალწლოდ, ეს იყო 1952 წელი. ვეპირ-არცინთ. ვეპირნენით, თორემ მე იმეც გეგვით, ან სახლი გვერინდა, ან ქარა, ან ფული, ერთად დავდიოდით ოთახის საქონალად. ბოლოს ვერხვე ვიშოვე ერთი პატარა ოთახი.

დახასლესმა იცვით შევუთავალე.

— შვილო, იმეცნება იცინ, რომ იხოვლიზე? (ჩემი შოშოლები ოზურგეთში ცხოვრობდნენ, რეზოსი — თუქა წარმომადიან რაჭოდან იყვნენ. დედულები, სანჩოსის რაიონის ოთხეულ ბავთიში).

— კი-მეთქი, უკთხარი.

— შერე ასეთი კარგი გოგოსთვის ერთი ბინისა კაცი ვერ მოძებნეს, — ჩილაპარაკა.

დღე-მამა მწიგნობარი ხალხი შევად და რომ გავიგეს, მწერლის მივიგეო, აღარ გაუბოროტებულა.

არც ჩვე, ახალგაზრდები ვიყავით ორიენტრებულ მატერიალურზე, სიდიდებზე, იყო სიყვარული და იმედი, რომ უსაყოფ

მიავლენელი ველოაურს.

რეზო ობგანდელი იყო. ომში ფილოლოგიის ფაკულტეტის პირველი კურსიდან წავიდა. ანასის დღეების განთვის რედაქტორად მუშაობდა. შემდეგ ეს უნივერსიტეტის ფილოსოფიის ფაკულტეტი დაამთავრა. ცოტა ხანს იმუშავა სიმინ ჩიქუვანთან „მამობის“ რედაქციაში.

შემდეგ, როცა სივონიულად მოქიდა ხელი მწერლობას, აღარხად უმუშავია. ჩემი შერე ხელფასი რას გვეყოფოდა! ამიტომ სწორად გაქნდა ვალი, მაგრამ უმძიდოდ არასოდეს ვყოფილვართ. ბინა მოგვეცემა მამიდელ ენგელის ქუნაზე. ადრე იმ ბინაში იახინო ლიბაშვილი ცხოვრობდა. ეს დღე სიხარული და სტიმული იყო. გიორგი უკუ სამი წლისა გავიდა. რეზო ბევრს მუშაობდა, მაგრამ მტრე ფონის ვერ იტანდა და მიიხვე სამსახურისთვის თავი დაქრებინა.

მისი სურვილი ჩემთვის კანონი იყო, თანაც იმ წლებში რეზომ რამდენიმე საყურადღებო ნაწარმიც გამოაქვეყნა და მჭარად დამეყრდა ადვილი ქართულ მწერლობაში. გასაკვირებელი ვიცოდი მისი შერე იყო, რეზოს ხელე მქონდა ახალ-ახალი იდეები. გოგად ჩანავითის მისამართად, მისი პირველი მითხველები მე ვიყავი და ვიფიქრებ, აღბათი სამართლიანადაც. უკეთესს რას გავაკეთებ. აიბიბეს რეზოს ახალი ორმანების შექმნას შეუქნეო ხელი-მეთქი. იქედან მოყოლებული აღარ მიშუბნია. როცა რეზო წერდა, სახლს ველოა მზარანი საქმე, რუმინატიც კი, ვადაღებულ მქონდა, რადგან მიელ ბინაში სიწმინაზე უნდა ყოფილიყო. სადაც რა წიგნი და საბუთი ქონდა გაშლილი, ისევე უნდა დახვედროდა. ისე ვწმინდი მტყვრას, რომ ქალაქის და კაქაძის ადგილს არ შეუკვდილი. დაბაკურის და პატარა ოთახში ვერ მუშაობდა.

— ხეათა შორის, დღსტოეხესი ცოლის მემუარებში ამოვიციხე, დღსტოეხესი თურმე კედელთან მიდგმულ მაგიდაზე ვერ წერდა, ვერც პატარა ოთახში. ამბობდა, ჩემს აზრებს სიკრცე სჭარდებო.

— არამცოდ ვერ წერდა. დაბაკურთან ოთახში ვერც იმინებდა. — მომიხიბო იყო. განსაკუთრებით თავის თავისად, მაგრამ ღმობიერი გული სჭარდა. თუ ვინმე აწყნებდა, მტრე ორი დღე ვერ მუშაობდა. კლასობიდან ამოვარდნილი იყო.

ქალბატონ რანდელი დამეცოვებულა მქონდა. მისი გმობების მრავლობიდან ვაღიერებო ურავიერო პერსონაზე ქალის თითქმის ვერც შეხედებო. ქართველი ქალი მისთვის სწინდის და თავიანსცების ობიექტი გახლდა. მასხოს. „სხვისი შვილების“ სცხვარზე რომ მუშაობდნენ რეზო და თქვენს აბუღაქს, ფინილიან შეუყრდნენ, როცა უნდა მიქცეულიყო დედინაცვლი. დაბრუნებოდა თუ არა მამისგან მიტოვებულ ბავშვებს.

მე მოთხიბ: გულწრფელად ვკითხობო, შერე როგორ მოიქცეობო. მე უკუთხარი — არ დავბრუნებოლი-მოუბო.

— მტრე თინგნის იცივე უკითხავს თავისი ცოლისათვის.

— შერე იმ არ გავიფიქ. მაგ კაცის შვილები გახვერდო კი არა, სახელსაც არ ვახსენებო.

ეს ვაცინებო. მაგრამ რეზომ ფინალი მაინც ისე ვაკეთა, რომ ქართველი ქალის კეთილშობილება და დიდებუნიანება გამოაჩინა.



● ბორჯომი 83 წ. შვილიშვილთან



● ლუგვი 1983 წ.



● ბორჯომის გზაზე



● ქუთეფანი პატარა გიორგისთან

ბი. „ჯარისკაცის ქვერმიც“ ხომ ასეა და რეზოს იდეალიც ეს იყო – შვილებისთვის თავმჯდომარე დედა.

როდულად მიიღო მუშაობა „ენების კვირანგ“, უკნელ ტექსტულ ქართველების გამოცემის რომ გზებზე ფაქტში სამუშაო. მივესტეხეთ. სხვა პერსონაჟი იდეა ცოცხალი იყო. ხვას თავის გამოსწავლის შესაძლებლობა მძევა და პრეტენზია გაუნდა. „ესა და ეს საქმე მე ჩავერდი და არა სხვამ“. ვეკლავთ თქვენს თქვენს არ გამოიღო. მწერლობა თავისი კანონები აქვს. ცხოვრებას – თავისი. მივესტეხე სამუშაო მძიმედ მიიღო.

ერთხელ გვეკრებენ გიორგი ციციშვილი, გივი გვიანდელი და ლალი სულაბერიძე. რეზომ მათ ერთი თავი წაუკითხა „ენების კვირანგ“. იმათ დაუკრეს: ეს თავი ცალკე მოხსრობად გამოაქვეყნეთ.

მართლაც დაბეჭდა. მაგრამ შემდეგ მუშაობა გაუქვრა. საჭირო გახდა ტექსტულზე ხელმძღვრელ გამგებრება. მაგრამ ეს მამინათლი საქმე არ გახლდათ. ბოლოს ისევ ეღუარა შევარძანებულ ამოუხინა დახმარება. ფეხსთაღლითა ვუნდათ ერთად გაგზავნა ტექსტულზე.

მაგრამ მანამდე. აი, რა მოხდა. „ტექსტულზე“ მუშაობა არ გამოიღო. რეზო ნერვიულობდა და სხვას ვერაფერს აკეთებდა. არადა, მანამდე ჩაუტყობული ჰქონდა დღე მიცულობის ისტორიული რომანი სოლომონ შუგის დროის საქართველოს ცხოვრებაზე. მასტაგებუ დღის ხნის მანძილზე მუშაობდა. ვერ გეტყვით და ვუგოვებდი იმ კბილის ამტკიცებელ სამეცნიერო ნაშრომებს. მაგრამ მის მაგილამე შილოდ ტექსტულის მასალები ეწეო და ეწეო უფრავდ. მამის ერთ ავანტიურაზე წავიდე. ერთ დღეს პირქმინად ავადლე მისი მაგილიდან ტექსტულის მასალები და „მძიმე ჯვარს“ (სათაური მამინ, ცხალია, არ ვიცოდა) მასალები გაეშავე. ეს წიგნები არანახული გამხდებოდა იყო.

რომ მოვიდა და მაგილას დახვდა, კინაღამ გაეკიდა. ათი დღე ხმას არ მძევადა. მერე მიუჯდა მაგილას და...

ათი წელი მუშაობდა „მძიმე ჯვარზე“. იმ პერიოდში ერთად მოვიარეთ რაკა, იმერეთი. ამ რომანს უბეტესწილად რაკაში წერდა, სადაც პასის ნაფურცელ სახლი აჯო და იქაურობა მაილან უფერად. შემდეგ იქვე დაწერა „მხეველი უფოსი“.

ამ პერიოდში გამოქვეყნდა რეზოს ბევრი მწვავე კრიტიკული თუ პუბლიცისტური წერილი.

განსაკუთრებული გამოძახილი ჰქონდა მის გამოსვლას საქართველოს მწერლობა მეექვსე უბოლომდე. სადაც მან მოითხოვა შესანიშნავი ქართველი მწერლის გრიოლ რობაქიძის რეაბილიტაცია. ეს დიდი რისკი და მიქალექტორზე გამხდებოდა იყო. ზოგი მწერალი მშობი ზრდილობაზე არ მედო. ზოგმა ბრძანა, მწერალს ვინ ჰქონდა, პოლიტიკაში ჩარევაში. გამოსვლა უპიკლომდეცული ფეხსთაღლით იფილოგია“. „მოვლადამე“ და მისონანია.

მაგრამ, საბედნიეროდ, მოხდა, ის, რასაც არაკინ ელოდა.

მანძილში ცენტრალური კომიტეტის მდივანმა ვასილ მჭავრიაძემ ირავლ ამამძის დიპლომატიური სვლის შემდეგ თქვა: ეს საკითხი შევსწავლით და სათანადო დასკვნები გავკეთებთ.

– მერე ასეთ ხმაურთან გამოსვლას მწერლობა მერევე უბოლომდე მეც ვეწერებოდი. ეს იყო ქართული ენის დასაცავი შესანიშნავი სიტყვა. ეს ის დრო იყო, როცა გახდა გვარჩინად მოიკიდა ფეხი სახელმწიფო დასჯილებებში საქმის რუსულ ენაზე წარმოებაში. სამთავრობო სხდომებზე აზრის რუსულად გამოთქმამ, რი-

თაც ცინდებოდა მშობლიურის, როგორც სახელმწიფო ენის სტატუსი.

– ბნ რეზოს ტრამს ვერაკავდო, როგორც ეროვნულ გმირს.

– დაბ, მასსოვს. ის დამე თითრად გაკეთეო. არ ვიცოდა, რით დამთავრდებოდა მერე დღე.

– საბედნიეროდ, კარვად დამთავრდა და შემდეგ მის გამოსვლა შეფხვდა როგორც პრეზიდენტი 1978 წლის 14 აპრილს, როცა ქართველმა ახალგაზრდებმა სივრცის რისკი და ისევ ვეღარ შევადრნამის გამმეღობის ფასად დივიცეს ქართულის – როგორც სახელმწიფო ენის სტატუსი.

მე სხვა ფაქტებიც მასსოვს. მაგალითად, არხორტე რკინაზის გაგენის პრიექტის წინააღმდეგ ბნნა რეზოს წერილმა ჯუმბერ პატაშვილისადმი ეს პრიექტი შეაჩერა.

ასევე წინამდე იყო მისი სიტყვა ე. წ. „თურქი შესხმის“ მასობრივად ჩამოსახლების წინააღმდეგ და რომელი ერთი ჩამოეთვალთ.

ის ხუთი კრებული რეზო ჯავრიაძის კრიტიკულ-პუბლიცისტური წერილებისა: „წინილი სიტყვა“ (1973 წ.), „სიციველს ხე“ (1978 წ.), „ახალი წანაგები“ (1986 წ.), „შხაურს წემა“ (1989 წ.), „კავის ცივკა“ (1997 წ.) ერთსავე სახეცოცხლო მინშენლობის ბვერ საკითხის ენება და მინშენულ საზოგადოებრებ აზრს მალეუ-მად აღვიძებ.

ახლა ისევ „მძიმე ჯვარს“ დავებრუნდეთ.

– ათი წელი იწერებოდა ეს ტეტრალოგია და ათ, ერთ დღეს სახეცოცხლმდამოხრა: ქეთიონ, „მძიმე ჯვარი“ დაგამოანერო. მერე დიღას ქალაღლები მაგილიდან აკვრიფე და ახლა ისევ ტექსტულის მასალები გამოსულავდე გაეხარდა. „მძიმე ჯვარი“ ხომ დამწერებ და ახლა „ენების კვირასაც“ მწერსინებო.

– როგორც ვცი, ბნნა რეზომ ეს რომანი თქვენ მოგიღწენათ.

– დაბ, ბოლო გამოცემაში დაწერა კიდეც ეს მიღწენა.

– და ბარემ ისიც მოთხარე, მწერლის პერსონაჟ ქალთა მრავალრიცხოვან გაღერებში რომელი გმირი გაკავო თქვენ, ანუ, როგორც იტყვიან, თქვენგან არის დაწერილი?

– (დარცხევით) მეუბნებოდა „მძიმე ჯვარს“ მოთავი გმირი ქალის თინათის შექმნისას სულ შენ მედივი თვალწინო.

– მე ეს არ მაივინს. „მძიმე ჯვარსათვის“ 1983 წელს რეზოს რუსულკვლის პრემია მიენება, ხოლო აგზას ცოლკოცხლო საკენ“ 1993 წელს – სახელმწიფო პრემია. მე მერინ ამ ეჯილოვით თქვენც ეიდვეთ წილი. ახლა მოთხარით, ვისთან მეგობრობდა მწერალი და თუ ვინმეზრებოდათ საოჯახო საქმეებში?

– რეზოს ბევრი მეგობარი ჰყავდა. უფრო მეტად კონსტანტინე გამსახურდიასთან. ბესო ეღერებთან და სიმონ ჩოქოვანთან მეგობრობდა.

ოვახის საქმე კი არ ეზერხებოდა და არც არავფერმა ეწილა. ის კი არა, მანქანის საჭისთან რომ დაედა, იმხვეც ეწერებოდა იმით.

– უწიფე არსად მიდივდა ერთხელ მთავი, პროფილექტაში გაეკვიფო, არ წავევო. ცოტა ხნის შემდეგ რეკეს: მანქანა ჩამოვარდა და ვინ (ვაეშეშე) გამოიშვეწეო. ვინა სასწრაფოდ წვიდა. მაგრამ მალე უკან დაბრუნდა: ეგრ ვიპოვეო. სულ მალე რეზო დამწერდა. საშნაღად დასწეული ჩანდა. უფრედ მანქანა რომ ჩაუქრა და წვაილობდა, ვიდეკ კაცი მისვლია და ზრდილობიანად უკითხავს: რამაა საქმე.



ბატონო, დანბარება ხომ არ გჭირდებათ? რეზო მინველი იყო, ქუჩაში ცნობდნენ და პატივს სცემდნენ. - მანქანას ვერ ვქოქავო, - აბა, ჩამობრძანდით, მე უცდით. ჩამჯდარა ის კაცი, დაუქოქავს მანქანა და... წასულა, იმ „ფოლვის“ ცივს ვეღარავინ მიაგო. სამი წელი ექვზდნენ, შემდეგ მლიფის ხელმძღვანელობამ ახალი მანქანა აიუქა რეზოს. ადბათი, თავისი პროფესიული უწყნარობის საკომპენსაციოდ.

- ცოტა რამ თქვენს შვილზე.

- ერთი გაუი გვეყვს, გიორგი, დილომიტია. ახლა უკრაინაშია გენერალურ კონსულად. რამდენი თამარ ჩხატარაშვილი ვერნალისტია. შვილშვილი, ისიც გიორგი, ნუ-იორკის უნივერსიტეტის მაგისტრატურაში სწავლობს.

ფინანსისტია და საერთაშორისო ურთიერთობების ფაკულტეტი აქვს დამთავრებული. რამდენიმე ენას ფლობს. შორეუ - ალექსანდრე მუხომეი ლანსია. ახლა ოდესში ცხოვრობენ. შრომისმოყვარეობით ბაბუას ჰგვანან.

- თუ დარჩა ბ-ნ რეზოს გამოუყვევრებელი ნაწარმოებები?

- დაუბოლოებული დარჩა ავტობიოგრაფიული წიგნი „ჩემი წილი წუთისოფელში“. რომელიც იმითაც არის საყურადღებო, რომ მასში მწერლის მძიმე ბავშვობაა აღწერილი. მამა პოლიტიკურზე გადაუსახლეს და ოთხ ბავშვიან უცხოეთს ტვირთი რეზოს - უფროსი ბიუს დაწვა მხრებზე. ამ დაუბოლოებელი წიგნიდან მხოლოდ მცირე ნაკვეთებია გახუთში დაბეჭდილი. ეს მისი ერთგვარი სულიერი ბიოგრაფიაც არის.

- ქრონიკებიდან, ბოლო წლებში ბატონი რეზო ავადმყოფობდა. როგორი იყო ეს წლები?

- ეს იყო უმძიმეს ვარცა ჩვეთვის, ეს მოძრავი და აქტიური კაცი სამი წლის მანძილზე ვერ მოძრაობდა. ვერ დაპარავდა და მე მისი თვალუბის გამოძეგვლებით შეუცლოვლად ვხვდებოდი, რა უნდოდა. მუცლის წითლიც არ მცვლდებდა.

სხვათა შორის, მოსკოვში ერთმა ექსტრასენსმა უთხრა: სიცოცხლის ბოლო სამი წელი უკურნებელი სენი დაეუქმართე-

ბაო, და აუხდა კიდევ: „...სამშობლოს, ერს ერთგულებას, ტეფიერი დამტკიცება არ სჭირდება, ეს ერთგულება ზვეს ყოველდღიურ საქმესა და საქციელში უნდა ჩანდეს“. (საქართველოს ეს შეცდომენე სწორედ თავისი საქმიანობით დასტურებდა ამ შეშინაოქვამს). ბ-ნ რეზოს ამ გამონათქვამს მწერალი და კრიტიკოსი ჯ. ღვინჯილია ასე ეხმაურებოდა: იგი „სმენაგამახველუბლი უმჯამ დიდლობდა, დაესწრო სხვა ბისათვის და პირველს ეთქვა სიტყვა და, უმეტეს შემთხვევაში, აღწევდა კიდევ მიზანს.“

ფოლადი უელადეა თვალუბში, მის პუბლიცისტურ წერილებშიც ფოლადი ელადეა. დიახიც, მიგანძნით თავი დიდი ილიას სკოლის დირსკულ წარმომადგენლად ამბობდით: ილია ჭავჭავაძეს უნდა მივბაძო, აბა ვისო, ეს არ იყო მიბაძვა, ყოველი მწერალი და არამწერალი, ვინც საქართველოს ინტერესების სადარაჯოზე დგას, ილიას ბძიძილის გამაგრებელია“.

უკუთვალდ ვერ იტყვი. თქვენმა მეუღლემ, მწერალმა და მოქალაქემ, ხალხის ინტერესებით იცხოვრა და თქვენ ამაში დიდი წვლილი გივდევ. ამისათვის გამაძლობთ!

ნარკინა მგვლავაძე

ვერნისაყო

მხოლოდ ქალუბნი

ეს ნამუშევრები ეკუთვნის ცნობილ ქართველ შემოქმედს, საქართველოს მხატვართა კავშირის წევრს, ტექნიკის მეცნიერებათა კანდიდატს, დარსების ორდენის კავადურს ნიკო მუხომეიძეს, რომელმაც ამ რამდენიმე ხნის წინათ მოაწყო ფაიფურის, კერამიკის, ბროლის და სხვა ნაკეთობათა გამოფენა „მხოლოდ ქალუბნი“, ხოლო იმავდროულად ხელოვნების

მუშკათა სახლმა უმასპინძლა ამავე ხელოვნის შორეუ გამოფენას - „დედის ცრემლები და ჩაუქმრალი სანიღობი“, რომელიც ცნობილი ტელეკურნალისტის გიორგი ხანაიას ხსენის ეძღვნება.

გათავაზობთ ექსპონატებს გამოფენიდან



● დელობა



● კომპოზიცია ლარნაკებით



● ბალერინა



სასულფაზო ბილიამბით მოპოვებული გამარჯვებები

„მ იცი თუ ვინ ვინაა ფარიო?“ – შესაძლებელია, მაგრამ სადაა ფარიო შინა? სამედიცინო არის წინა რიგშიც ვის ზოგჯერ სავალდებო ბილეთიაც კი ფიქრს და სწორედ ეს წინა ფიქრს საქართველოში შინა რუსთაველის სახელობის თეატრისა და კინოს სახელმწიფო ინსტიტუტში, გასული წლის მსურველმა კინოსარეჟისორმა ფილმდრატის სტუდენტმა სებასტეა სერიაბიძის კინოფილმისთვის უნდა სადავით – ჯალღობით, პრინციპით, ქება-დიდებად დაბრუნდნენ...

ფილმებში კვიციანი გამართულ აუდიენციურ ფილმების მე-4 სერიაბიძის კინოფილმისთვის წარუდგინო იყო რუსი ქაღისი ჯგუფის მწველი და კახა მელითაძის ჯგუფის ორი ფილმი. წინა სტუდენტებმა მოიპოვეს ხუთი სებასტეა პრემია და დიპლომი, აქედან ორი მოთავსა პრინციპით, კინოფილმის პრემია ადინა მინია ქაღისი ფილმის „სტალინის მამა პორტუგალიაში“ – საუკეთესო მხატვრული ფილმისათვის და დიდი სურათმწველის „ორნი“ – საუკეთესო ექსპერიმენტული ფილმისათვის. 2 ქაღისი ფილმი კიდევ ერთი პრემია ზედა წილად საუკეთესო აქტიორული მსახიობისათვის, დიპლომებით ადინა სერია მუღალიშვილის „უბნის დეკორაციები“ და მალა მწველის „აქტივიზმი“, თურის თავმჯდომარეობა (ბიბილა ქართული კინოსათვის და რუსეთის ბაჰარ წილად).

ქართული კინოსთვის წარმომადგენლებმა გვასახელეს 2 პრემია (ჩემი) გამართულ არაპროფესიონალ მხატვრული ფილმების 42-ე სერიაბიძის კინოფესტივალზე, სადაც სამი ფილმი წარსდგინეს და სამი დიპლომაც დაიმსახურეს (უნდა ადინა, რომ 80 ფილმის გაცემა 3 პრემია და 8 დიპლომი). დიპლომები მოიპოვეს: მალა მწველის ფილმი „აქტივიზმი“, მინია ქაღისის „სტალინის მამა პორტუგალიაში“ და დიდი ავლიშვილის ფილმი „ვაკალები“.

ხილი 2 პრემიაში (იტალია) ჩატარებულ ალტერნატიული ფილმების ფესტივალზე საქართველოს გუნდითაა წინა მუხამბილის ფილმი „სურა“ (მთავარ როლში დიდი მუხამბი) ფილმი გიგია შვიდ საუკუნე ფილმის მონაწილე დასახელდა და თურის სექციური პრემია დაჯილდოვდა.

საქართველო უსახიობო კინო ფესტივალის ფილმის რუსეთის ვერ ქსენოფილი, ამბოხ თეატრისა და კინოს ინსტიტუტის პრინციპების, ბენ ვილიამს თხოვნით, საქართველოს ღრმა იტალიაში, ქანა რუსეთის ლორთქიფანიძე ჩამოხატეს პრემია და ვადასა ხ. მუხამბილის.

„მუხამბილი“ ასევე წარმტყობებს, – თქვა პრინციპის გიგია დიპლომი – გულთხეობით უნდა ითქვას, რომ ინსტიტუტის ერთი პრინციპული კინოფესტივალ კარ აქვს, ამდენად მუხამბილი, თუ რა სადავით დიპლომი წინა ფილმების ტექნიკური მხარე ამბოხ უნდა იტყვას სანორმატივო ახლა სწორედ ეს არის – პრინციპული კინოფესტივალზე...

გვესტუმროს გამარჯვებული ფილმების რეჟისორებს, დიდი სურათმწველი – კვიციანი სურათმწველი ფილმისათვის „ორნი“.

– ფილმი „ორნი“ თქვენი პირველი ნამუშევარია?

– შეიძლება ითქვას, პირველი, ისე კი, იმდენად მკითხველად გადამდებული ფილმი, რომელიც ვინმე ვადასახელა და სურათმწველი მუხამბილი, ის ფილმი ფესტივალზე კი არა, თითქმის არავისთვის მსურველსა, ასე რომ, ჩემს პირველ ფილმზე მაინც ვიცი ფილმი „ორნი“.

– ვლილი თუ არა ასევე წარმტყობებს და რას ნიშნავს თქვენთვის ეს პრემია?

– როდესაც ვიცი რომ ი ფილმი, ვიწოდებო, რომ ფესტივალზე ვაგებინდი, მაგრამ რა მუხამბი მოსულა, არ ვიცი. საქართველოში გამართულ რამდენიმე ფესტივალზე ამ ფილმმა მოიპოვა დიპლომი, მაგრამ კვიციანი ფესტივალზე საუკეთესო ექსპერიმენტული ფილმად იქნა დასახელებული, ნამდვილად არ ვიცი. ეს ვიდეო ჩემთვის დიდი სტიმული და ბავშვა მუხამბი მუხამბილისათვის.

– ფილმის ფინანსურ და ტექნიკურ მხარეებზე რას ვიპოვებთ?

– ფილმის თეიმადიფინანსებულა, ვადასახელდა ორი კვიციანი ფილმი, დამხმარებულა ტელევიზიის პირველ არხზე, მსახიობები კი მუხამბი პრემია და უნდა იტყვას...



● საქართველოს ელჩი იტალიაში რუსულან ლორთქიფანიძე პრინციპის გადამსცემს ზახა მუხამბილის



● ფილმში „სურა“ მთავარ როლში დიდი ჭიჭინაძე მუხამბილის.

– მომავლისთვის თუ გაქვთ ფილმის ვადასახელა დეკორაციები?

– უკვე ერთი კვირის დღეებში მხატვრული ფილმის ვადასახელა, ექვსი პატარა ნიღბისაგან შემდგარ, რომელიც ადამი „არაფერი“ ვიწვევა, ენათობა რა ვადასახელა.

ზახა მუხამბილი – ქ. პრინციპის კინოფესტივალის თურის სექციური პრემია ფილმისათვის „სურა“.

– ფილმი „სურა“ ჩემს პირველ ნამუშევარსა, სურათმწველად მსურველს მათა წილადის მთავრობის მხარეზე, მთავარ როლს ასრულებს ქანი დიდი ჭიჭინაძე, ბავშვის როლს კი ბავშვული კინორეჟისორი რუსი მარტინი.

– ვადასახელისა თუ ვინმეობით, რომ ელჩი არ გამოვიდა?

– შეიძლება ვეუბნებოდა, რომ ფილმი გამოვიდა, მაგრამ ასევე წარმტყობებს ვერ ვიწვევო.

– ვადასახელა თუ არა ფილმის ვადასახელა, ვეუბნებოდა ფილმის ფინანსურ მხარეს.

– ჩემს დეკორაციას ქართული-იტალიურის ფილმში „კაინი-99“, გამოვიდა ომბა მინდინა მხილის ტექნიკურ მხარეს, რომელიც პრინციპული კინოფესტივალში, მსახიობები, იმპრეზარი, მუხამბილი – უნდა იტყვას დეკორაციების.

– რას ნიშნავს თქვენთვის მოპოვებული პრემია?

– თურის სექციური პრემია იტალიაში დიდი ვადასახელა, ეს ერთგვარი ტრამპლინია დიდი კინოს მსახიობად, ამდენად ჩემს მუხამბილის რადიკალურად მუხამბილი – სურათმწველი ვიწვევდი სხვა ეტაპზე ვადასახელა.

– თქვენი სამომავლო გეგმები?

– ვადასახელა მუხამბილი კვიციანი ფილმი – ექსპერიმენტული „აორნი“, რომელიც უკვე ვადასახელა მუხამბილი მუხამბილი და ორგანიზაციის სურათმწველი კინოფესტივალზე და ლუჩინოვი ფილმი მინდინა კინო ფესტივალზე ფილმის ვადასახელა ფინანსები არ მქონდა ხელს. სწორედ ამ უსახიობო ფილმს მიხედვით, რომ თურქულ ფილმისათვის პრემია უნდა ვადასახელა ჩემთვის ვეუბნებოდა სურათმწველი კინორეჟისორი, მე კი მის პირდაპირ ვერ ვიწვევო, არ, ბავშვის იტალია!

ქალბატონო დიდი ჭიჭინაძე:

– ქანი დიდი, როგორ დაიბნეობდა სტუდენტურ ფილმში მონაწილეობაზე დამწვევ რეჟისორს, რომელიც ვერ ავიც ერთი ფილმი არ მქონდა ვადასახელა?

– ეს ჩემს მუხამბილი როდესაც სტუდენტურ ფილმში, სხარულით ვიწვევდი ახალგაზრდებს ფილმში მონაწილეობაზე, ვიწვევდი მუხამბილი დეკორაციები ცხოვრებისა და მათ უნდა იტყვას ექსპერიმენტი, მთავარ უნდა იტყვას დიდი მუხამბილი, თითქმის მეც ვადასახელა დიდი...

სერიაბიძე ანდრეასი



„სრამელი რა მხარაც არ იყოს“



● მანანა ჩიტიშვილი

რემს შემორჩენილ სტუდენტურ ბლონონტში საგანგებოდ გამოცხადებული ხეველა ასეებით ჩამიწერია ლექსი: ისე აყავდა გზისპირის ტყეაბლი, ისე უნდა და ისე მალეოდა, თითქოს ამფგარა თოთრი ქალწული და ქორწილიდან გამოპარულა. მე კი შესვდარა ვერ მოვასწარი ვერ გამოვქევერ სამართის გვირგვინებს, მოფი, მომყალი, ჩემო ერსკარი, და ვაზახული გაფინარაღებს.

ეს ლექსი ისე ხალხში გასული და ლამის გახალხურებული, რომ ბევრმა არც კი იცის, რომ მისი ავტორი პოეტო მანანა ჩიტიშვილია.

ტყელების აყვების არ იყოს, ისე შეუქმნევლად დაწერა პირველი ლექსი, კარგა ხანს დადრებით იძიდა, თუ ვის სტრიქონებს იძიებდა ასე თანდასწრებით.

„ბავშვობიდან მწველა ასე – გრანბონის შიშვლად გამოხატვა. შექმელო ქუჩაში მველო და მეკითხა ჩემი საყვარელი ლექსები – ამის არ მრცხენვლა. უამრავი ლექსი ეცილო ზეპირად. ხშირად ასეც ვიამბობდი – ერთი ლექსის სტრიქონებს მუორისას მივამბდი, ეცელოდი რითმებს ჩემებურად და ასე თამაშ-თამაშით დამეწერა პირველი ლექსები და მეერე გაეცნობიერე, რომ ისინი ჩემი იყო, საყუთარი“...

მამის რა, თოთხმეტე წლისა იყო, ის ლექსები კი შემოღობას ეღვენებოდა და მეერე – მის შემოქმედებას გაკავა შემოღობური სვედანობა.

დაბადდა და გაიზარდა თუ, სადაც „ფაფახებით ჩამობობილან ზეინები ქედთან, თავზე გადასდით წყნარი მზე და ნიაღვრის თქმში, თითქოს ქულები მოუხდათ ამაყ მითვის ერთად, მეერე ტორტმანით საცეკვაოდ ჩამდგარან წრემი.“

ქნისს ხეობა, ახალბორი, კორინთა მისთვის უბრალო ტოპონიმი არ არის, აქაური ვოველივე მის გულშია გავლილი და ამიტომაც დაუფიწარა. აქ ისეთი სითბოა და სიყვარული, რომ ... სულ უცნობაც კი „თინის პურივით წაგეტეხავს სითბოს და სალამი“...

ამიტომაც არის, – სადაც უნდა იცხოვროს, სამუდამოდ ქნისს ხეობადი რჩება.

მასსოვს, ჩემი სტუდენტობისას, როგორ აკვიტაცა მანანა ჩიტიშვილის „დაბრუნებამ“ და როგორი გემოჩატანებით გკითხობოდათ.

სამოდგბათიანი წლები, სოფელს გამოკეცილი ახალგაზრდობით გადავსებული დედაქალაქი, მისი ხიბლით მოვალოებულნი არა და არა, რომ არ აბრეზდნენ უკან დაბრუნებას. იყო მრავალთა მამულომეილური გულსტკივილი მითრე

ვებულ სოფლებზე, იყო მრავალთა ზერელე მოწოდებანიც და იყო თუნდაც ეს სტრიქონები: „*მე მივატოვებ მანქანებით გადადილი ქალაქი და მძიმე აფსტრადი, რომ ვერა გვიზნობს აბრილოში ვერას“*... და – *„აუგანბალეებ დედისეულ ცხაველურ თინეს, აფშურეკავ ნაცარს, გავანელებ სოფლურად თუთით, ნაკეიდებ მერე მთავარსავთ გამადრულ შოთებს“*... გამოეინასკეავ ნიკაიის ქვეშ საცეუთა თავშალს, ჩავეცემ კამას შუხლის ქვეშით, ჭრეკლოპლებიანს, და ლობიოსთვის ვიწრო თიხით დავებარავ მიწას, ნათალ ჭიჭაში შუშა კატრის თელს ვავადებ, და დედასეთი ხორკლიანი ხელისეულებით, მივეფერები ბუნქის ძირას გატრუნულ თებს... გაეაქენ შვილებს, ძალიან ბევრს გაეაქენ შვილებს, ლურჯთვალა თამარს, ფიცხერავით მიწეულ ღამას – ვასწავლი რწმენას და უმეტეს ვოველთა სხვათა – ვასწავლი ვაჭას...“

ეს აქა-იქ ამოეყცილი სტრიქონები არ მაყმაციფილებს, ლამის არის, მიუღი ლექსი გადმოვიწერო...

„დაბრუნება“ მისი ცხოვრების ერთგვარი პროგრამული იყო.

სწავლობდა გირის პედაგოგურ ინსტიტუტში, ფილოლოგიის ფაკულტეტზე. ლალი სტუდენტობა ჰქონდა, შეიძლება ითქვას, ერთგვარად გათამამებულიც.

ბავშვობიდან ასე სწეოდა – ვველა საგანი კარგად უნდა ესწავლა, თუნდაც იმიტომ, რომ „სამხრელი“ თავმოყვარე იყო. იშხატაც ასეთი სიბეკითით ამა სოფლის პროსალო ცხოვრებისაგან თავის პოეტურ ბუნებას იყავდა – „ძალიან ემოციური ვიყავი. არ შექმელო მშენიერების დანახა დიდი განცდის გარეშე, კარგა ხანს გამეცა ბეჭითათვის უსწეული უცხარობიანი, მამხინვე კი, როცა ჩემი შვილი განწდა – გაეკლიებდი სულ პატარას და საბანში გახეკული გამეცადა, რათა ეხილა, როგორ ბარწნდა, ახლ... რა მშენიერი მთავრე იყო... ვფერებო, რომ მართლა-პოეტო მამის ვიყავი, თორემ მერე რა... იმღინე ტკივილი, იმღინე პრობოდა და ამეების შემდეგ – „სულის მოთვინიერება“, ლავამს მჭედროდ რომ ამოსდებ საყუთარ გრანბობებს“...

ჰო, ლალი სტუდენტობა ჰქონდა – ლენინური სტიპენდიაცია, ვველვან პირველი, პედაგოგები – სერგი მაკალათია, ითარ ჩხეიძე, ნათელა რანაშვილი, ნათელა ხუბინაშვილი, მისი შემოქმედების თაყვანისმცემლებიც იყვნენ და მკობრეზიც. ინსტიტუტში სწავლისას დაბეჭდა „ლიტერატურულმა საქართველომ“ მისი ლექსები, ით, „ლიტერატურული საქართველო“ მამის სხვაგვარად ღვრინა...

დამათარა ინსტიტუტი და მშობლიურ ახალგორს დაუბრუნდა, სწორედ იმგვარი პაპოსით, „დაბრუნებამ“ რომ აქვს გამოხატული. მამის რაიონში ასეთი სახელმწიფობის განზით „ლენინური გით“ გამოდიოდა და იქ დაწყო, როგორც თვითონ ამბობს, „სიცოცხლით საესე ურნაღისტური ცხოვრება, მიუღი შვიდი წელი რედაქტორის მოადგილედ მუშაობდა... მამის კომკავშირი ჩვენითვის ახალგაზრდობის სინონიმი იყო. უამრავი კეთილი საქმე კეთდებოდა. ჩემი გმირები გაიდავლებოდა მესხნებოდა, თუმცა არასოდეს დამაჭარბებლა სინამდვილისთვის – მართლა საქალათვის გადადებოლები იყვნენ, მართლა პატრიოტები იყვნენ ქვეყნისა“... და გაიხსენებს რამდენიმე მთავრის:

„თავისობანი იყო ერთი – გრამა ბრინამე, კომკავშირის



ერილობის დელეგატი. ძალიან ღამაში წერილი დავწერე მასზე. მასსთვის, ასე იწყებოდა – „კასპისპირეთში მაღალს ლერწამს თითის, დაუბერავს ქარი და მორიგეობით ჩაყვავს ლერწამი მუხლებს“... ერთხელაც ყინლარში ვეღარ ვივლი... მითხრეს, კრამა გეუბესო... მოვიდა ჩუხანა და მომიბოღა, წელს ისე მოხდა, ყინლარში ვეღარ წავიდე და იმ შუნი ღამაში წერილსა ძალიან მივუყვანი.

ტრაქტორისტად მუშაობდა ერთი, გეგუცა ერეკა, ლენინის ორდენოსანი იყო. ალბათ ოცი წელი უშუაბუღებდა მუშაობდა. დაიბარა თავმჯდომარე და უთხრა, – დასასვენებლად უნდა გაგვავანოთ, აბა, ესე როგორ იქნებაო. უფიქრად კოსტუმები, გამაბრანეს და ქოხულებში გაამხვარეს. ორი კვირის მთელი მასუთანი და მოთუქნული ჩამოვიდა. ასე ვეცოხდა თვის ამბავს: ერთი დიდ ვიყავი უსახურად, მეორე დღე... ძალიან გამიჭირდა, ხეტალი დავიწყე... საღაღც შორიდან ტრაქტორის გუგუნი გავივინე, ხმზე მიხვდი, გავუკუბედი იყო. მივედი, განზე გავიწე პატრონი და ტრაქტორში ჩაყვარავდი. რაც იქ ვიყავი, ყოველდღე მივიდი და ვნახავდი...

– ერთ ამბავს კიდევ მოვიყვებო, – მოხოვა მანანა ჩიტოშვილი – ძალიან ალაღი, პოეტური ადამიანები მხვდებოდნენ. აბა, როგორ არ გავიხსენო: ერთხელ სარედაქციო დაჯილდოების ფინის მისას ბიჭებს მოამი აუკითხე. რე ვეკვდიო, – მითხრეს, – ავე იმას დაეღობავე, იმან კარგი ამბები იცისო – და იქვე შორაზღლოს, წიქსელის ციხესთან ბავუებით გარშემორტყულ კაცზე მიმითითეს. მივედი ახლოს. ის კაცი ყველა: აი, ამ ციხის რომ ვიპოვებდიო (წირქელის ციხეს ეკუთვნის), IX საუკუნეში რომაა ამუხებულა, კარის გასასწვლად ირმის რძეს ეხმარებოდი, ამიტომაც ირმის ჯივი გევიდა მოხმარებულებო. ერთხელაც ციხის სანახავად თამარ მეფემ ამბარა, არავინ მოუკითხა, მარტო მე მეთათხა, როგორ ხარო...

ჰყვება ამბებს და ბავუებს თვალბუბე გეტყობათ, როგორ აფრთხილებული უსმენენ თამარ მეფის „მნახველ“ კაცს. მეზე ვკითხე, რატომ უყვებიან ბავუებს ასე, ბოლოს ხომ გაიგებენ, რომ ტყუილაა-მეთქი. იცით, რა მითხრა? ადამიანს გული სიყვარულისთვის ბავუებიდან უნდა გაუღიოს. ამით მოსწონთ ასეთი მოყვლა, გულში ჩაჩრებათ, გახსენებდებიან და ნამდვილ ისტორიასაც უფრო ხალისით ისწავლიანო...

ძალიან საყვარელი კაცი იყო. ცოტა თავმოწონე – როგორ უყვებოდა? – თამარ მეფემ მარტო მე მომიკითხაო... ასეთი ამბები ჩემზე ძალიან მოქმედებდა და ის წერილობებიც, ვკვირვ, წრფელი და მართალი გამოდიოდა“.

„ყველწადებით მიცურავს წერო, მიცურავს წერო, სიყვარულის ქათამა ვვარო“...

მანანა ჩიტოშვილის აზრით, სიყვარული, თუნდაც ცალმხრივი, მტკივნეული და მწკაცე ემოციებით დატვირთული, დროთა მდინარეში ღამაში და მშვენიერი მოსმანს. პოეტმა ერთი დიდი სიყვარული უნდა გადაიტანოს მანაც, რომ მისი გახსენებისას ისეთი მუხტი მიიღოს, როგორც ანთოსი იღებდა მიწასთან შეხებისას...

მანანა ჩიტოშვილის შემოქმედებამ ძალა სიყვარულისა „მრავალგზის, მრავალჯერ“ იყვებოდა...

„შუნი სიყვარული თვითონ უნდა შეინახო შესს სულში, არ უნდა შეურაცხყო, არ გააუკუყვინო, არ უნდა აყადრო თუნდაც სიტყვა ისეთი – ყველაფერი ეს მის ფურცლებზე იღუქება...“

შეიდი წელი გვიყვარდა ერთმანეთი, დასაქორწინებლად ვერ ვიცლიდით. დაქორწინებით და... პაუ, რამდენი წელი გასულა, მგონია, ახლა მეტად ვუყვარვარ.

ჩემი მეუღლე 13 წელიწადი ადამასთვის თამეჯდომარედ მუშაობდა. ძალზე კეთილი კაცი, კრისტალივით პატიოსანი, ვინც მას იცნობს, ვეველამ კარგად იცის ეს. სახელისთვის არასოდეს გარჯილა და სწორედ ამან მოუტანა მის ვარშემოძოფოვთან აღიარება. ჰოდა, რამეს რომ შევწუხებდი, რაღაცა მანაც შეგვეძინა ოჯახისათვის, მეტყვოდა, – შენ ხომ მანანა ჩიტოშვილი ხარო და ასე დამამუთავებდა.

მათი პატარა ოჯახი (ჰყავთ ძალიან კარგი ღამა) ერთოთხიან „ხრუშოვკას“ შეკვლელებია. ენატრება, საღაღც კარადებსა და ფუთებში ჩაწვლილ-ნამაღული წიგნები წიგნის თარიღზე გამოამხუროს და საყვარელ წიგნს, როცა უნდა, მამნი შეავლოს ხელი, მაგრამ... საღ აქეთ ამის ადგილი...

და მანაც, არასოდეს წუწუნებს და არც ბედის დანაგრუვლად გრძობს თავს. „მასსთვის, სტუდენტობა ორმოცმანეთიანი პალტოთი გავატარე, როცა სხვებს წაის ქურბები ეცავთ და ამით არასოდეს დავანაგრუვლავარ, არც არასოდეს გამიწენია შურის გრძობა. ჩემთვის მთავარი ის იყო, ოღონდ კარგი ლექსი დამეწერა და...“

შვილსაც ასე ვხარბი. ვეუტყვი, არ გვაქვს ფული და მოდი, ტრაგედიად რე ვაქცეოთ ამას. არ მასსთვის, სულ პატარად რომ იყო, მაღამაში შესვლისას რაიმეს იფიდა მოითხოვა ჩემთვის. იფუთებით არ ვხარბი. თუ მისი რომელიმე თანატოლი იტალიაში ისვენებდა, იგი ხომ მცხეთაში შევად, წინაქურში ავიფივანე და ოლიას საფლავზე სანთლები დავანთებინე. ცედილობ, ცხოვრების სიაკვარგე აქედანვე დავანახო, რომ არ გაუჭირდეს, იგი კარგი მამა უნდა იყოს, კარგი მეუღლე, კარგი ვაჟკაცი, დანაგრული უნდა ეკოდებოვებს, უსწერ ბარტოვი ვერაბოდებს, ისე-დაც, ბუნებით კეთილი ბჭია ღამა.

– არ გემნია-მეთქი, – ვკითხე მანანა ჩიტოშვილს, – ამ დაუნდობელ ცხოვრებაში ასეთ კეთილს რომ გაუჭირდებო ცხოვრება?

– პირიქით, კეთილს სულიერად არ გაუჭირდება. თავისნაირებს მოემგნის, თავისნაირებთან იქნება. კეთილი სულს ადამიანებს ერთნაირი ბედი აქვთ, ერთი შეხედვით ცნობენ ერთმანეთს...

მანანა ჩიტოშვილი სამი ლიტერატურული პრემიის ღამაურაბია: მაიაკოვსკის, შწერალთა კავშირის 1998 წლის და გალატონ ტაბიძის.

მისი ლექსის მთავარი ემზი ის არის, ლექსის მთელი ენერჯია ბოლ სტრაქონებში გასკდება:

ნელა შემოხსნის აპრილი კარგმს და სერუმს მწვანე ცრფით ფივლის, ანანურს იქით – ახალი მოვარე, ანანურს აქეთ – ვაშლის ყვავილი, ახლოს ია ფა ლოროთქო ზაღახი, შორს ფშავის მთებნი ჩამომინდფლი. არავაგი ვიარ, როგორუ კალმანი მოვარის ნემსკავით ამოზიდფლი...



1932 წლის დეკემბერში თბილისის საოპერო თეატრის სცენაზე განახლებული „დაისის“ პრემიერა შედგა. იმ დღეს სანდრო ახმეტელმა რუსთაველის თეატრში სპექტაკლი მოხსნა და მიელი დასი პრემიერაზე წაიყვანა. მაღაზნის პარტიას დიდი რეჟისორის ხელდასმული მსახიობი მიხეილ ვვარელაშვილი ასრულებდა. პრემიერამ ტრიუმფით წააბარა. მოგვიანებით სწორედ ამ საღამოს იფრინება ახმეტელის მეუღლე თამარ წულუკიძე: „მამს ისეთი სუფთა, განგებარავ ტკივილი, ისეთი წმინდა, ჰაეროვანი, მომზიბლავი ნუახსნებთ იმღერა, რომ დარბაზი ხელგანაპული უხმუნდა მისი მართლმწივარე ხმის ტემბრს. ანტრაქტზე ლაბაბაკი იყო მხოლოდ ახალი ვოკალური ვარსკვლავის დაბადებაზე. ეს ჭეშმარიტი გამარჯვება იყო“.

ბრწყინვალე დებიუტმა მიხეილ ვვარელაშვილს გზა გაუკვლია მაღალი ხელოვნებისაკენ. ოპერის სცენაზე დაახლოებით ორმოცამდე წამყვანი პარტია შეასრულა და ვოკალით მათგანი ახალი მწვერვალების დაპყრობის ტელეფანი იყო. სამწუხაროდ, ახალგაზრდა თათბა მას „აკაკის აკაკის“ იუბილური აკაკის როლით იცნობს. ამიტომ ვფიქრობ, საინტერესო იქნება ბ-ნი მიხეილის ქალიშვილის, ინგლისური ენის პედაგოგის ქ-ნ ნანა ვვარელაშვილის მოაზრებებში გაიცოცხლებული დიდ მომღერლის გაცნობა იმ თაობისათვის, რომელიც მას ვერ მოესწრო.

წინ იყურა, შვილო, არ პარ პარ პარა...

-მამს სასცენო მოღვაწეობა სტუდენტობიდან დაიწყო. სანდრო ახმეტელის სპექტაკლებში ძირითადი ისეთ როლებს ასრულებდა, სადაც სიმღერა აუცილებელი იყო. ახმეტელის სპექტაკლები, მოგეხსენებათ, მუსიკა, სიმღერა, ცეკვა მნიშვნელოვანი და აუცილებელი ფაქტორი იყო. დიდ რეჟისორს შეუქმნევული არ დარჩენია მამას მუსიკალური მიზანგეზობი და ერთ მშვენიერ დღეს თავად მივიყვანე კონსერვატორიაში არანეულებრივ ჰედაგოთან ოლდა ბანუტაშვილ-შულგინასთან და უფროა, მისგან დიდი მომღერალი უნდა შექმნაო.



● მამა ვვარელაშვილი ცოლ-შვილთან

დიდი რეჟისორის წინასწარმეტყველება ახდა, თუმცა მამა კარგა ხანს გაორებული იყო, აღარ იცოდა, საოპერო ხელოვნება აერჩია თუ ახმეტელის თეატრში დარჩენილიყო. ისევე მაღაზნის პარტია დაეხმარა არჩევანის გაკეთებაში.

ყოველ საღამოს სპექტაკლის შემდეგ ვვაკელების თათბულებისა და კალათების ზღვით ბრუნდებოდა სახლში. უკან ყოველთვის თავიანთსცემულებს არამა დაეყვებოდა, სადაც გოგონები სჭარბობდნენ. დედას ეუბნებოდა მხოლოდ, ნუთუ არ ეჭვიანობი. დედას დიდიხელ ედებოდა. ეჭვიანობით კი მართლა არ ეჭვიანობდა, პირით, არანეულებრივ ურთიერთობა ჰქონდა მამის თავიანთსცემულებთან, რომლებიც მეც მანებიერებდნენ და ხშირად არანეულებრივ თათბინებს მშუქნიდნენ.

- როგორ იბადებოდა ესა თუ ის სცენური სახე?

- მამას მჭიდრო ურთიერთობა ჰქონდა კომპოზიტორებთან. მაღაზნის როლი უჭარბო ფილიაშვილიან და მის მისთან იფრინებთ ერთად მუშაობდა. კოტკის პარტიას კი ვიქტორ დოლიძის უშუალო მითითებით ამზადებდა ვოკალურად და სცენურად.

გაკო ანდრიაძემ, ამჟამად, სამწუხაროდ, მივიწყებულმა კომპოზიტორმა სპეციალურად მისთვის ოპერა „ლაშქარჯი“ კი დაწერა.

სანდრო მირიანაშვილი ტენორის პარტიას როცა წერდა, მამასთან ერთად ამსწორებდა მიელი რიგ ნუახსნებს. რამდენჯერ ჩემთან თითარ თათბინებოდიც მოსულა. მამას აძლერებდა, ბ-ნი მიხეილ, აბა როგორ იღერებოც.

მამას მჭიდრო ურთიერთობა ჰქონდა შალვა მშველიძისთან და რუსულენოვან მამასთანაც.

მამა კარგი მოქართული იყო. მას ბევრი რუსული თუ იტალიური რომანის თარგმანიც ეკუთვნის. ტექსტი ლამაზი მოხასმენიც უნდა ყოფილიყო და კარგი სამღერიც. თარგმნისას დედანს არც აზრს უკარგავდა და არც სტილს.

- რომელ წელამდე მღერე?

- 1956 წელამდე. არანეულებრივ დრამატურბები ჰქონდა კამერულ კონცერტებზეც. საერთოდ, მამა კარგად არე-

ვდა რეპერტუარს. მახსოვს, რა პოპულარობით სარგებლობდა მის მიერ შესრულებული ნეაპოლიტანური სიმღერები, განსაკუთრებით კი „სანტა ლუჩია“. ამ სიმღერასთან დაკავშირებით ისეთი რამ მახსენდება...

ერთხელ კისლოვლსკში ცნობილ ფოლკლორისტიან ქ-ნ ქუჩინა სიხარულიძისთან ერთად ვისვენებდით. ტყე-პარკის უღამანეს უბანზე შეუჩერდით. ნაციროსური ქეები გვიმს ქიშს წაავადდა, საიდანაც უღამანეს პეზაჟი იშვებოდა. ქ-ნმა ქუჩინამ გავისენა, ვწვეტილით ნავით რომ გავისიერენე. მამანაც ასეთი არანეულებრივი ზამაძი იყო და ისეთი შეგრძობა მაქვს, თითქოს გემით ახლაც სადაც მეცურავო. ოცნებებში ჩვენც ავეყვით. უცებ მამამ „სანტა ლუჩია“ წამოიწყო. მოუშატა და მოუშატა ხმის, ნეტა გენახათ. რა ტამის გრიალი ატყდა ყოველი მხრიდან, სიმღერა რომ დაასრულა.

- გასტროლებზე ხშირად დადიოდა?

- საკმაოდ ხშირად. სიმღერით აქვს შეიფიქობი მიელი სატკროია კავშირით და ყველგან დიდი გამოხმარება ჰქონდა. მამამღლა შემობოლა განცაცხვარი, რომ წარმატებული გამოხმობა მამას არ ჰქონია, თუმცა მუდამ მიების პრიცესში იყო და დაუკმაყოფილებლობის გრძობა არ ასვენებდა.

სოჭში გასტროლებისას ერთ-ერთ სპექტაკლს სტალინიც კი დასწრებია.

1937 წელს კი ქართული კულტურის დეკაბრზე სტალინიან ერთად „გაფრინდი შვიო უსტიხალი“ უმღერია. სტალინს უკეთხავს, წარმოშობით საიდან ხარო. ხამშელი ვარო, უახსუნა მამას. პლურტის ხამშელი ხარო? - გაცნებიათ სტალინი, ხალხური ლექსია ასეთი: „ხამშელი, თქვე პლურტებო“... მამა ვიცოცხეული, სტალინმა ეს საიდანღა იცოდაო.

დეკადიდან დაბრუნების შემდეგ მისი ქებით ყურნალ-გაზეთები იყო აჭრელდებული. ქ-ნა ქიქვიანი მაღალმოქალაქე მამას პორტრეტი დახატა და საღებავ-შემუშრალი ტრეტაკოვის გალერეაში წაიღეს. ეს დღხანს იყო გამოფენილი. შემდეგ ეს პორტრეტი სოჭის თეატრმა შეიძინა. მხოლოდ წლების შემდეგ შეცვლილი უნა გაფარადის მემკვიდრით მისი დაბრუნება.

- ვინ იყვნენ ბ-ნი მიხეილის პარტნიორები?

- პარტნიორები მართლაც ბუდი სწავლობდა. იმ ხანად ოპერაში თანავითარებადი იყო შეკრებილი - დავით გაბრეკელი, პეტრე ამირანაშვილი, ნადეჟდა ხარაძე, მერი ნაკაშიძე, ეკატერინე სოხაძე. ეს იყო ოპერის თეატრის ოქროს ხანა. მე ყველა სპექტლს ვესწრებოდი და არ მახსოვს, რომელიმე სპექტული ნახევრად ცარიელ დარბაზში ჩატარებულყო. მაგრამ ნეტა გენახათ რა ზღვოდა დაბაზში, როცა ვახტანგ ჭაბუკიანი ცეკვავდა...

ეს დიდი მოძღვრული სცენაზე პარტნიორები იყვნენ, ცხოვრებამი ქუშმარიტი მეგობრები, ჭირსა თუ ლხინში მუდამ ერთმანეთის გვერდით მდგომნი. სპექტკლების შემდეგ ჩვენს სახლში იერთებოდნენ. იყო ცეკვა, სიმღერა, პაქეობა, შეხუბრება. მსახიობების წრეს მრავალი გამოჩინილი პიროვნება აესუბდა. რა დამაიწყებს იმ საღამოებს... დედაც კარგად მღეროდა, მე ავომანიჩნტს ვუკუთობდი. თითქმის სულ სახლში ვიყავი. ხანდახან რომ მეტყვოდნენ, სულ სახლში რატომ ხარ, მეგობრებთან წადიო, ვპასუხობდი, ამანუ უკეთეს ადგილას ხად წავალ-მოქიო. თამამად შემძიბია ვუკვა, რომ ჩვენი ოჯახი ერთგვარ სალონს წარმოადგენდა.

მამას განსაკუთრებული მეგობრობა აკავშირებდა დავით გამრეკელთან. ბ-ნი დავითი თავის მოგონებებში წერდა: „მრავალჯერ მჭინა ბედნიერება მიხეილიან ერთად მემღერა და ვოველთვის შეპყრობილი ვიყავი მისი მგნებარე ყინით, რომლითაც იგი უზვად ავსებდა პარტნიორის თავისი არტისტულობით, როლის გაანბრებულობით“.

- დღესაც საუბრობენ ბ-ნი მიხეილის კეთილშობილებაზე...

- მართლაც, საოცრად გულუბრყვილო, გულთბილი და გულკეთილი იყო. ახლობლებში დიდ ბა-



● „დაიხი“ - დამდეგული ა. წუნუნავა, ნანო - ნ. ცოშიაი, მალხაზი - მ. ვგარელაშვილი



● „აკაკო ვანალი“ - ზაქრო მ. ვგარელაშვილი, კაკო დ. გამრეკელი



● მ. ვგარელაშვილი აკაკის როლში

ვუს ეახსენენ. მახსოვს, თეატრში ინსტიტუტში რომ სწავლობდა. ნაცნობმა ნათესავი მოუყვანა და სიხოვა, ინსტიტუტისათვის მოამზადო. ის ახალგაზრდა დიდი ნიჭიერობით არ გამოირჩეოდა და მამას უნარმზარო ძალი-სმხევა დასჭირდა მის მოსაზადებლად. ასწავლიდა სიმღერას, მხატვრულ კითხვას, სწორ მეტყველებას. ბოლო გაკვეთილზე ბიჭს დედა და ბაბუა მოჰყვინენ. დედამ, ბუნებრივად, სურვა გაშალა. სტუმრები რომ წავიდნენ, სკამზე რაღაც შეუფუთული ვიპოვეთ. ვაგხსენით და ღამის საკოსტიუმე აღმოჩნდა. შეწუხდა მამა. შორე დღესვე დაიბარა ის ბიჭი, სოცილის დაბრუნება მოურავდა, ამიტომ გამოსავალი იპოვა, მერათან წაიფვანა და კოსტიუმი შეაკერინა. რა თქმა უნდა, მერავსაც თავად გაღუბნადა ფული...

ძალიან მოყვამლებული ბუნების იყო. არავფრზე პრეტენზია არ ჰქონდა. მისთვის ყველაზე დიდი სიხარული და ჯიღილო ხალხის სიგვარული იყო. თუმცა სთიანად ჯიღილოებიც არ დაჰკლებია: იყო საპატრო ნიშნის ორდენისანი, ორჯერ შემოქმედებითი საღამოც გადაუხადეს.

- თუ ჰქონდა ისეთი შემთხვევა, როცა მართლა არ ემღერებოდა და მაინც იმღერა?

- დედა რომ გარდაეცვალა, მამა ბუნებრივად, სოფელში წავიდა. ამ დროს ინგლისიდან ვივად ქაღალჩინოსანი სტუმარი ჩამოსულა და ქართული ოპერის მოსმენა ისურვა. მამას სოფელში ჩამოვთხეს, თბილისში სასწრაფოდ უნდა ჩამოხვედე და იმღერო. საშინლად შეწუხდა მამა, მაგრამ რას იზამდა! იგი ჭკმშიარტი პროფესიონალი გახლდათ, უარს ვერ იტყოდა. თბილისიდან რომ დაბრუნდა, თქვა - ასე გვლით არასოდეს მიმღერია, ეს საღამო დედის სხოვანს მიუფლკენიო.

- ქ-ნო ნანა, აკაკის საზე შედევრად შეიძლება ჩაითვალოს. როგორ მოხდა ამ როლზე ბ-ნი მიხეილის შერჩევა?

- ეს მართლაც შემთხვევის წყალობით მოხდა. ერთხელ თბილისის „დინამოს“ წაუკია და მამა სტადიონიდან და-



● „დარეჯან ციხორი“ - ნიკო



● „იკვინი ონგინი“ - ლენკო მიხეილ ვგარელაშვილი

მას „განათლება“

რომ არ ყოფილიყვნენ ძმები შალიკაშვილები, მისი შვიკნის იდეა არ დაიბადებოდა. რომ არ ეცხოვრა ამერიკაში ქართველ პატრიოტს გივი ზაღდასტანიშვილს, იდეა არ განხორციელდებოდა, რომ არ ყოფილიყვნენ ერთ-ერთი საქმის გულშემატიკერები — მამუკა ხაზარაძე, გიორგი თავაძე, დავით ხურბიძე, გაა ზაზაძე და სხვები, ასეთ უნიკალურ შერობას ვერ ააგებდნენ. და რომ არ გამოჩინა გულმსმიერებს სამ თბილისურ ბანკს, მათ შორის „საქართველოს ბანკის“ პრეზიდენტს, ბევრი სამშვილშივლო საქმის თანამდგომს ბატონ ვლადიმერ პატიშვილს, ამ ნაგებობას ბევრი დამაჯღაბებელი.



● აკადემიის შესასვლელი

ღონებული ბრუნდებოდა თურმე. კინოსტუდიასთან ნიკოლოზ პაპინაშვილი შეხვედრია. საუბრისას ბანკის კოლიას უთქვამს, „აკაის აკაინზე“ ვინაა მუშაობასო. მამაბანტერესებულა და აკაინთან დაკავშირებით რაღაც დეტალები გაუხსენებია. ისიც უთქვამს, ყურადღება მამაქვე იმის, რომ აკაი თავაწეული სიამაყის გამო კი არ დადიოდა, არამედ თავაწის ქუთუთოების დამბლაჰქონდა და აკაისათვის მიუბრაძეს. თან დღე მგონის რომელიღაც ლექსი წაუკითხავს.

ბანკის მფარველ დეკე კინოსტუდიაში დაუბარებია სინჯაგზე. გრძობით გრავოლ მხებიეს, რომელიც თავისი საქმის ნამდვილი ჯადოქარი იყო, დაუნახავს თუ არა მამა, მამინე უთქვამს, აკაის როლის შემოსრულებლის ძებნა საჭირო აღარ არისო.

მამა მამინ 42 წლის იყო. გადაღებების დანაწიების ცინოსტუდიაში გამოჩენილი მოქანდაკე იაკობ ნიკოლაძე დაუბარებიათ. რომელიც პირადად იცნობდა აკაის. ეწოშო აკაის გრძობით მამა რომ დაუნახავს, იმერულად შეუბახია: იმე, ბატონო, ჩემი აკაი. აბრეშულია და მამა გულში წაუკრავს: აკაი გამიცოცხლე.

ფილმზე მართლაც არაჩვეულებრივი გუნდი მუშაობდა: ნატო ვანსაძე, თამარ ციციშვილი, დედა აბაშიძე, მედეა ჯაფარიძე, სპარტაკ ბაღაშვილი, კოტე დაუსვიანი.

მიხდა ისე, რომ პატარა აკაის როლის შემოსრულებელი ომარ ჩიჩიაა შემდეგ მამას სტუდიაში გახდა კონსერვატორი.

შემოქმედებითა გჯეჯემა მთელი საქართველო მოიარა. ერთხელ საღვთო სოფელში ჩასულან, სასტუმროს ვინაჩიოდა, საკამარის საწოლებიც არ იყო თურმე. ქაღებებს მამასთვის შეუთავაზებიათ, საწოლები და დაწევი, უნდა იმდენი და არ გაცივდ, ჩვენ კი როგორმე იატაკზე მოვიავსვდებითო. მამა ამას როგორ იყადებოდა და ვეკლანი ია-

ტაკზე ისწენ თურმე, საწოლი კი ცარიელი იყო.

სხვათა შორის, პირველი სკოლის წინ აკაის ძმები რომ დგას, ვალერთან თოფურითე მამას სახის მიხედვით შექმნა. მამა ისხენებდა, სანსების დროს ხან ლექსს ვკითხოვოდი, ხან ვლიდინებდი და ამიტომ გამოვიდა ძმები ასეთი დინამური და ცოცხალი.

სანამ მამა მოქანდაკის სახელონოში მოვიდოდა, გრავოლ მხებიე გრამს უკეთებდა, შემდეგ მანქანა აეთხავდა. ერთხელაც მანქანა არ მისულა. მამას კინოსტუდიასთან ტაქსი გაუჭერებია. მძღოლი თურმე წამდაწუმ უკან იხვედრდა გაოცებული. მამას უთქვამს, წინ იფურე, შვილო, არ ვარ აკაიო. მძღოლი უთხვავა მიხიხარით, კიდევ როდის უნდა წახვდეთ სახელონოში და მე მოვაკითხავთო. დათქმულ დროს მართლაც მოუკითხავს და საყურადო ლექსები მოუტანია. თქვენი იხრი მანქანურებს და წაიკითხეთო. მამას ხსენებია, მართლა აკაი ხომ არ გგონივარო. ლექსები კი მაინც გამოართვა, წაიკითხა და შეაქო კიდევ დამწეები პოეტს.

ქმნა ნანამ ერთი სურათი მანახა. იუბელარი აკაის გვერდით პატარა, ღამაში კურულუებიანი გოგონა ზის.

— ეს მე ვარ, — ეღიებება. — პატარა ეპნოლში მეც გადადივარ. მამინ ხუთი წლის ვიყავი. მახსოვს გოგონის თეატრში რა გახარებული მივდილი. მამა დარბაზში რომ გამოჩნდებოდა, მქუხარე ტაშით აჯილიოვებდნენ.

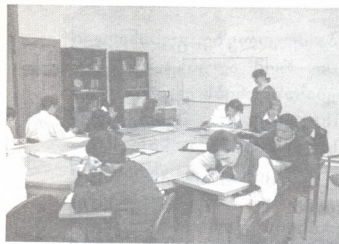
პროფესორი ზაზა კახიანი წერდა: „მომეფრებისათვის აუცილებელია დიდი სული, ნათელი გონება, ტიტანური შრომა“.

ვეყლა უს თვიებდა დემოტისაგან უხვად ჰქონდა მონიჭებული მიხეილ გვარამაშვილს. ის იყო აბაშიძე, რომელმაც ნათელი კვალი და მადალი ხელოვნება დატოვა ამქვეყნად. **მადლ ხელოვნებას კი მხოლოდ მადალი სულის ადამიანები ქმნიან.**

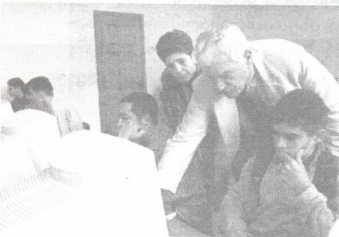
მარიამ ნაბაიძე



და სიკეთე“ ჰქვია



● ქართული ენისა და ლიტერატურის გაკვეთილი



● კომპიუტერების თიახში დირექტორი დონალდ თომასი



● შესვენებისას



● ჩოგბურთი დასვენების საშუალებაა

საქართველოსა და შტატებს შორის მჭიდრო ურთიერთობას, მსოფლიო სიხალღებს დანერგვას. რა თქმა უნდა, ქართულ კულტურაზე, მშობლიურ ენასა და ლიტერატურაზე, ქართულ ტრადიციებზე დარდნიობით. ავადემიის მოდელი ეფუძნება შეერთებულ შტატებში არსებულ ერთ-ერთ საუკეთესო მოდელს — „ფილიპს ენჯინერის ავადემიას“, რომელიც სტუდენტებს განსაკუთრებულ და ახლებურ მოთხოვნებს უყენებს წარმატების მისაღწევად. თბილისის ამერიკული ავადემიის მიზანია სტუდენტთა მომზადება მსოფლიოს ნებისმიერ საუკეთესო უნივერსიტეტში, მათ შორის, თბილისის უნივერსიტეტში შესასვლელად.

როგორც ავადემიის გახსნაზე ამერიკის შეერთებული შტატების თავდაცვის დეპარტამენტის გაერთიანებულ შტაბების ყოფილმა თავმჯდომარემ ჯონ მაღზას შალიკაშვილმა აღნიშნა, „იმედია განათლების საკითხში ამერიკის შეერთებული შტატებისა და საქართველოს პარტნიორობა წარმატებული იქნება. იგი დაეხმარება ქართველ ახალგაზრდობას გათვარითვის თვალსაწიერი, გათავისუფლოს სული, გაითავისოს ახალი შესაძლებლობანი და გახდეს ახალი საქართველოს აღმშენებელი“.

ამ მიზნის აღსრულება უკვე დაიწყო. წინ სწავლების ოთხი წელია. სხვადასხვა სკოლებიდან მოსული 14 წლის რეკლასადამთავრებულები ძალიან მაცრად, ტესტირების გამოყენებით შეარჩიეს. მათი პირველი სემესტრი ნოემბრის ბოლოს დასრულდა. საზაფხულო არდადეგებამდე კიდევ ორი სემესტრია. სემესტრების ბოლოს და მის შუა პერიოდში გამოცდები ეწყობა. დაძაბული მეცადინეობა ხშირად ღამის გატყევისათვის თხოულობს სრულიად ახალი, თანამედროვე სასწავლო პროგრამების დასაუფლებლად. განსაკუთრებით ბევრი სიახლეა ბიოლოგიაში, რასაც კაბინეტი ცდები ჩინარებითა და ვიდეო-თავსაჩინოებით ეცნობიან. დიდი ყურადღება ეთმობა მათემატიკის, ქიმიის, ფიზიკის საფუძვლების დაუფლებას.

გამოკითხვისთვის ყოველდღიური მზადყოფნა და მჭიდრო კავშირი მასწავლებლებთან საგნის უფასოებას აადვილებს.

ქართული ენისა და ლიტერატურის ცოდნა ბავშვებს წინა სკოლებიდან გადმოჰყავთ, მაგრამ წინ დიდი პროგრამაა გასაწვლილი. ამიტომაც ქართულის გაკვეთლები ყოველდღეა და შინ მეცადინეობაც დიდ დროს მოითხოვს.

პარაკვეობით სტუდენტები თავიანთ დამრიგებლებს საკუთარ პრობლემებზე უსაუბრებიან. ორშაბათობით შესვენებები ავადემიის დირექტორთან დოქტორ დონალდ ტომასთან იმართება, რომელმაც მომთხოვნელობითა და შინაგანი სიკეთით სტუდენტთა მიყვარული დამისახარა. ბევრი საქმე აკისრია ხუთკაციან სტუდენტთა საბჭოს — თანატოლთა პრობლემების გადაწყვეტა, დირექტორთან შეთანხმება, კარნავალების, ზემების, შესვენებების მოწყობა...

მომავლის ჭეშმარიტი გასაღები განათლებაშია, დღეს სულ სხვა დროა... დღეს საინფორმაციო ტექნოლოგია და ინტერნეტი ქვეყნებს, ეკონომიკასა და ცალკეულ პიროვნებებს შორის არსებულ ტრადიციულ საზღვრებს არღვევს. ამ ძირეული გარდაქმნის მომპირავეებილი ძალა საინფორმაციო ტექნოლოგიების განვითარების შედეგად წარმოქმნილი ახალი მსოფლიო ბაზარია — იდეების, კაპიტალის, წარმოებისა და მომხმარებლის ბაზარი.

სწორედ ამ პროცესში აპირებს ჩვენი ქვეყანა ჩაბმას. სწორედ ამიტომ განხორციელდა განათლების საკითხში ამერიკის შეერთებული შტატებისა და საქართველოს პარტნიორობა, რაც ქართველ ახალგაზრდობას სახელმწიფოს მომავალ მშენებლებად ჩამოაყალიბებს.

ახალშობილი ამერიკული ავადემია თბილისში აღსაზრდელებს სავან ახალ იდეებს, კვლევებს და ახლებურ ურთიერთობებს მოითხოვს.

ლია კაკაბაძე

„მამრამ ის ერთი სხვა იყო მაინც“ ...

ჭემშარიტი ტალანტი, კინოსა და თეატრის მთავარი და ენობოლორი როლებების ერთნაირად უბადლო შემსრულებელი გიორგი შავგულიძე – „კაცი, რომელიც დააკლდა ქალაქს“, ორმოც წელზე მეტია წავიდა ამქვეყნიდან. დარჩა სახელი, ოჯახი: მუხლვე – ელისაბედ (ლიზა) ვანნაძე, ვაჟი – ცნობილი მხატვარი ნუკრი შავგულიძე, შვილიშვილი, რძალი. სიღამაზისა და მომზიბლობის ნიშან-წყვალაუნელელებელი დარბაისელი მანდილოსანი ცრემლნარევი ნადვე-



ლით ჰვეება მეულვეზე, გუშინდელი დღესავით რომ აღუბეჭდავს მესიერებას. იგონებს ყველა წერილმანს: ყოფითს, შემოქმედებითს, ადამიანურ სისუსტეებსაც, ნაკლზე კი ვერაფერი ვათქმევინე. საუბარში ბევრი შეკითხვის დასმა არ დამჭირვებია, ოღონდ მთხოვა, მონათობრობს რე გადატყვეოთო, ფანტაზიით არაფერი შემატოთ, ყორა ისეთი მრავალმხრივი, საინტერესო ადამიანი იყო, რასაც გეტყვით, გადამეტება არ სჭირდებაო.

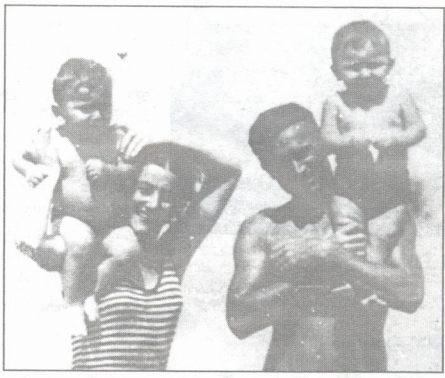
დამსახურებელი არტისტი, კინო ლისა ნუ მიწყენს, თუ მის დაუკისხვად ჩყენს მკითხველს კეტყვი, რომ თეატრალური საზოგადოებისაგან სკამოდ უყურადღებოდ უნდა იყოს მატყვეული. მართალია, მონაგარი არაყერს აყლებს, მაგრამ თამაშყვერე ადამიანისთვის ასეთი მწირი ჰყენისით ცხოვრება ამ გაუსაზრებელი ყოფიანი მწელი წარმოსადგენია როდია.

თსრლოს მადინეზო აბა:

– მე და ჟორა ოცდაათი წლისანი, ტოლები ვიყავით, როცა ერთმანეთს მარჯინშვილის თეატრში შეხვდით. ჟორას ლეიბები კ: მარჯინშვილის მიერ დაარსებულ ქეთისის დრამატულ თეატრში 1929 წელს უკვე შემდგარი იყო პ. კაკაბაძის „ყვარყვარე თუთაბერში“. არც ერთს საციალური განაილება არ გეჭონია. თეადური წარმომობის ქოლს ჩემი ასყეტის გამო: მამა, ორი სიძე დახერეტილი, და გადასახლებული, რომელ უმადლეს სასწავლებელში მიმიღებდნენ? მამანეთი – კოტე ვანნაძე მეტსახელად ჭამიშვილი, გეგროშვილობის გამო 1924 წელს დახერეტეს. მახსოვს ანადამობით ჩყენს ოჯახში ხშირად მიდიდა ქაქუცა ჩილოყაშვილი, რომელიც მამასთან შევიბრობდა, ამის მანც არავინ აპატებდა. დედა – ვლენე ანდრონიყაშვილი ნატო ვანნაძეს ენთესავებოდა, შერბ ვანნაძე (ნატოს პირეული მეუღლე) და მამანეთი მხადნაფიცები იყენენ. ასეთ გარემოში გაზრდულ-განვითარებულს ცხოვრებაში, ოჯახზე სხყანარი წარმოსდგენა მჭინდა. ჟორა ხელმოკლე, უბრალო ოჯახიდან იყო. ჩყენთან შეისყვალა მალალი საზოგადოების, სუყრის, ქვეყის ადით-წყისები. უდავოდ ნიჭიერი იყო, თეთსანადე ტალანტი. ამის ნათე რომ არ ჰჭინოდა, სრულიად ახალგაზრდა როიერ შემდებდა ინგლისელი მწერლის სახე ისე ოსტატურად განყნახიერებინა. მოხიბლული ვიყავი მისით, როიერ ყეადრებულ ზედმეტე რამ მეთქვა, არ ყეადრებდი ზაზრის ჩანთა დეაკორა. ჩემი გამოყვეულით თვისება ჰჭინდა – გამორჩეულად აუთსხვდა პატრონებსა, ოჯახის სწინსდეს. ამიტომ უყვარდა მე დედა ჯეჟამიძე, თამარ ციციშვილი, შჰია მახვილაძე, ჩემთვის ჟორა იყო შეუღლებული პარტნიერი, მეგობარი, ნამდვილი რაინდი.

...თვიდან რუსთაყელის თეატრში აღყენსანდრე ანშეტკელის წყვლობით შემოსიყვეით მიყვებოდა, მალე დადიანის „თორუნდში“ ჟომამშობილ. თამარ წულუკიძემ მაიძული მარჯინშვილის თეატრში გადაყსულიყო. როცა ხაშა აღარ იყო, ყეავ ვისაძემ მე და ჟორას შემოყვალა მუსიყავიშვილი გადასხვლიყო. მაგრამ აღარ ღიბრდა, რეჟისორსგან და მისი მეუღლისგან მიყენებული დაუყსახურეტილი წყენა და გულისტყვიელი ვერ დაღვიეთი. ...პარსიზდან ჩამოსულმა გასი ვრტმტამილმა დადაც სკექტაკელი „ჰყენ, ხაზი“. მე და ჟორა შეყვარებულები ვიყავით. ფარდის წინ ტანვის ვრტყეავდი. ჟორამ ლამის ტეიანი წაული რეჟისორს –

ვანნაძეთთან მაცყვეყო. ერთდროულად სამ სკექტაკლში შეყვარებულები განყნახიერეთ. რეჟისორებმა თუ ბელისწრამ გადაწყვიტეს ჩყენი ბედი. ვიდრე ცოცხალი იყო (49 წლის გარდაიყვალა) თეატრში თავს უბეინერეს ქვლად ვერნობილად, ბეერი მაყავარი როლი განყნახიერეთ. ჟორას სყველილს შემდეგ ორი წელი ძლოსე გაყბელი თეატრში. სულ თეატრის მდებ. მისი დაუმრეტელი თუშირი. თეატრის ფოიეში გარშემოსყვეული მსახიობებით. ბოლოს „არხანდ III“-ში მარგარეტეს ვიამამობილად, ჟორა – პასტეტეს. მისი გარდაცყვალის შემდეგ ედიმტერ მაღალმეილში შეყვალა. კვლარ



● ლისა და გიორგი ტყუპებით

შეეძელი და საბოლოოდ წამოყელი, თუცა ვერყო ანჯეფარბიძეს არ ვეთმობილად.

...ოცდახუთი წლის ცილ-ქმარი ვიყავით, ვერცხლის ქორწილსაივის ვერზადებოდი. ვადგებდი სიბებს, უცნაური წინათორმობა ჰჭინდა. ამბობდა – ისეთ სიზმრებს ვეხედე, დაძინების შემინაით. ცამეტი ორციხეი საშინელეობის მომწინაა ჩყენთვის, ცამეტ აბრის დაიღებოდა. დილთი საუნზე მიგართიო, მიყვეყვე, არ ჭამა – წუხული ჯოჯოხეთური დამე მჭინდა, სულ ვერ დაძინებო. კინოსტელაში მიიბრტყობდა, ფილმში აიღებდნენ, თეატრში შემოგვლილი – მიბინბან. როცა კარებში გადიოდა, ასეთ ჯანმრთელ, რეინასავით კაცს რასი გემინია-მეთქი, – კამეზე დავაწიე, გუშინდელივით მახსოვს, ამ

დღეს "შეყოფა გვირგვინში" დღის როლი თამაშობდა, სოცლემი სამუშაოდ წასულ მსწლე მთავრებდა. პირველ მოქმედებაში ტანი დაემატებურე უცებ გაიჩინა დარბაზი. კერ მიეხვდა, რა მიხვდა, ასეთი რა შემე-
შავა. როცა კლასიკური გავიდა, შედაჯა ვა-
ფარტი მომხალეოდა მთელი დახის ქალე-
ლი, ჟორანი, - თქვა და მიეხვდა (ტრე-
მლიტი აჩინებდა), გინება დაეკარგე, მთელი
ქალაქი შეიძრა. ფეხზე დადგა. იმ აპებელი
დადგეში გონზე სირმალოდ აღარ მი-
ესულვარ. ცხოვრებას თავისი კანონები აქვს,
ჩვენც დაემორჩილეთი ბედს, მაგრამ თურმე
უარესი უბურება წინ გველოდა.

ჟორას სცივლილი დაეგვიწყა ჩემმა შეი-
ღოშულმა სიკრივით. ჩემი გაზრდილი იყო,
რვა წლამდე სულ ჩემთან იყო. ნამდვილი
მეგობარი ჯიჯივით, გამოუმეზებე ერთად და-
ლოობით, ხედავით დაეკავდი. მიყვირდა,
მოხუცთან სიარული ნეტავ როგორ სიამო-
ნებს-მთქი. არ გამოეპარებოდა პაპა ჟო-
რას დღე გიორგოცა. სამხატვრო აკადემია
წარმატებით დაამთავრა, ასპირანტი იყო (მა-
ვიდამდე დღეს მომხალეოდა ალბომი ცნობილი
ადამიანების შეფასებებით, ნამუშევრებით, გი-
ორგის დაშანი ფოტოებით). საქმოდ განა-
თლებული იყო, სულ ფილოსოფიურ ლიტე-
რატურას კითხულობდა. სამი წლის წინ,
აკადემიისგან რამდენ მარტს გუდარუბო
სული გიორგოსთან ერთად იჯდა. თორმეტი
ბიჭი მიეჭრა, ვინაინი იყო. პაპასათი ლა-
მანი ანდავობა ქონდა. ამდენს როგორ გა-
უმჯავდებოდა. ტყუია ქროლეს. შუკრა, მისი
სახით თარი საინტერესო ხელოვანი და-
აყდა საქართველოს.

...დავკრა ერთადერთი იმედი, ნუკრის
გოგონა ქვირთი, ხელოვნებათმცოდნე, სა-
მხატვრო აკადემიისა სალიტერატორულ მუშა-
ობას. ორი შვილის დედა.

...ნუკრი ტრუპისკივლია. ჯუანშერი ორი
წლის დაეკლავა, ბებიას გაუყარდა ხელი-
დან და სიმწიფე განუვითარდა თავში. როცა
ბავშვები შეეკვინა, ვიღაცე "კაკალ გუ-
ლამა" კიბლბატკებულ მოხელეს თამაშობდა,
გმა ახვეული ქონდა. უფროსის თხოვდა -
სახელში გამიშეო. სექტაული იწყებოდა. შე-
იტო ჩემი შშობიარობა, სახეაუფვეული გა-
ხელა სენკანზე და ამყად განუცხადებია -
უფროსო, ტრუპისკი შეუმეხნა და სახელში გა-
მიშეო. ისე ბუნებრივად გამოსდიდა ვვე-
ლაფერი, მაყურებელს ეჭვიც არ შეპარდა.

...ნუკრი კარგი მხატვარია. ჟორა ამა-
ყოფდა მისით. მამასათი მუსიკალურია. ყველა
საყრდენ უკრავს, განსაკუთრებით გიტარასა
და აკორდიონზე. მუსიკალური განაღლება
არ მთელია. სამხატვრო აკადემიის მთავრე
კურსზე იყო პასტელინით ფიგურა გამოქო-
რდა. ჟორას მოყვინა, ნუკრით დასწერა, ხელი
დაარტავდა და ნახნიკა, მამის გიორგომ თქვა -
აი, ჩემი ნახნიკის ქანდაკება. კარალით
თავზე საველდაკულოდ შემოდო, ხშირად
ნახულობდა. დიდების პანიონში მის სა-
ფლავს ოდნავ შესწორებული ეს ქანდაკება
დაეკლავა.

... ისეთი შუგრძნება ქვინდა, მოხუცი
ჟორა კურ წარმომედგინა. მისთვის არ არსე-
ობდა მთავარი და გამახილური როლი, მთა-
ვარი იყო დასაქმებული ყოფილიყო. სპო-
რტული იყო, კარგად ეკრავდა. სახლიდან
ისე არ გაივლიდა, ერთი საათი არ ევა-
რჯობა. ისეთი ტანი უნდა გქონდეს, პლა-
შიქ რომ გაიხიდი, ყველას მოეწონო, -
იცოდა თქმა მოეცემა და მორიდებული და-

მანი იყო, ყველაზე განხე იდგა. თუ როლი
არ მისცემდნენ, წყნებას აც გავრწობინე-
ბდა, სახლში თუ იტყვიდა, ისიც სხვათაშო-
რის, თუმცა თბატრის სამხატვრო საპრო-
სწერი იყო. ისეთი არაფერს იტყვიდა, გული
გტკენიდა. სულ ხუმრობდა, უნდა, ოჯა-
ხის წყურები სულ კარგ ვუნებამდე ყოფი-
ლიყავით. ხედავმოლოდ არც მამის ვიყა-
ვით, მაგრამ თურმე სუ იტყვი, გაპირებდა
რა ყოფილა ახლა გაიფიქო. ჩემმა უფრო-
სმა გიორგიმ ხომ მთლად მოგივლია ბოლო,
საღდა ჩვენს ოჯახში სცივლი და მთავრე-
ლებდა.

...როცა გიორგი (უფროსი) გარდა-
იცვალა, პირველმა მამა კელივიძემ, რომე-
ლიც მამის მოსოუბში ცხოვრობდა, ექსპრო-
მზად უღდა რამე მშენიერი ლექსი, დღემდე
ყავდაგუჯუღულია მისი მხიარობა: "ამდენი
ჩვენგან წასული კაცის ვერ ვაგვიხილეთ ევ-
რასდროს ამას, მაგრამ ის ერთი სხვა იყო
მანაც - კაცი, რომელიც დაეკლავდა ქალკას,
ან..." და ღმერთს ვთხოვთ: დღმერთ, გვა-
ცხოვრე ისე, რომ ჩვენც ოდნავმდე დაეკლავდი
ქალკას!"

სუთუნად ვერ იტყვი!
- ქონი ზოზა, გიორგის მეუღლეობა
მძიმე ჯგავრა იყო თუ ბედნიერება. ალბათ
როგორ განიცდიო, რომ სრულიად ახა-
ლგაზრდა, სიმწიფის ასაკში დაეპარებოდა
წყაილ ამქვეყნიდან?

- ჟორა მრავალმხრივი ნიჭით დაევი-
ლლოცებული მახიობი იყო, დრამატული და
კომედიური როლები თანაბარი პროფესი-
ონალიზმით განსახიერა. არაბაკლებია მისი
სახსიათონიც. ცხოველყოფილი ტემპერა-
მენტისა და დაუცხრომელი შემოქმედებითი
ფანტაზიის პატრონი, დასახისსურებელია
ჭკონიდადლი ლეკვან გოთუას დრამათა. დაე-
ვით აღმაშენებელი", კეთსარი შექსპარის
ტრაგედიაში" ანტონისი და კლოპატრა",
საინტერესო იყო მის მიერ გამოძიებული
ძველი თბილისის მყვირთა სახეები: კო-
ნსო ანტონისის, მშის დაწლებილი საქა-
როველობა", საქუა ა. ცაგერელის "რაც
გინახავს, კულარ ნახავ", საიათიოცა და გო-
თუას "მეფე ერეკლე", სახსიათონი როლები:
ქმედიოტი ი. აკველის "აპრკუნე ქიმიქელი",
უკლება ი. მოსაშვილის "მისი ვარსკვლავი",
კონსტა ბ. ბარათაშვილის "მარინე", ხარ-
იორნი ბ. კაყაბაძის "კოლმეურნის ქორწი-
ნება". რარიც დასახანია, რომ გიორგი შა-
ველიძის თეატრალური საქმიანობის
არტერიო სახე არ შემოგვარა. კინოფილმები:
"დადი განთიადი", "ბედნიერი შესხვრდა",
"გაზაფხული საყვინში", "გვიერი საყავი",
"ქეთო და კოტე". დაეთი გურამიშვილის
როლით 1952 წელს სახელმწიფო პრემია
დაამსახურა.

მისი სტიქია მანაც კომედიური როლები
იყო. განსაკუთრებულ ეფექტს ახდენდა სხე-
ულის პლასტიკით, არაჩვეულებრივი გარე-
გნობითა და დროის გაცნობიერების უნა-
როით.

ამდენ გაპირებას რომ შეეკნსნარი ახლა
ვეყვირომ, ბედნიერია, რომ ამ ყოფას არ
შეესწრო, წვიდა და თან წაიღო მძიმე
გულსტკივლი, ხალხის სიკარგული, რომ-
ეღ ინტრიგებში გაევირდა, ან რა ფულის
მეუთხელი იყო.

რაც ვიცხოვრეთ, მოსავონებლად ისიც
ქმარა. გული ეს მანაც მტყვი, რომ ეს
ყველაფერი წარსულში დარჩა.



● "გაზაფხული საყვინში" რამილი გიორგი შაველიძემ



● "ორტელი", ვილია - ლ. ვანნაძე



● "კოლმეურნის ქორწინება", ხარიტონი - გ. შაველიძე, კაკალა - ლ. ვანნაძე



● ლიზა და გიორგი

ნანახული გვარია

ტყეობა სულისა

ახალგაზრდობის დაბრუნებასათვის სასიამოვნო აღმოჩნდა ცნობა, რომ მას, ვეკლასავან მიტოვებულ მოხუცს დიდი ხნის უნახავი, მასზე ახალგაზრდა, მაგრამ ერთ დროს გულთხილი მეგობარი ესტუმრებოდა.

კარგა ხანია მარტობასა და შიშნარეუ სედას დაეწავრა ათასს უნახსა და ათასს საცეცხს თავდაღწეული გირიზი იღმოსხელე უმარამბარა იმპერიისა.

მას შემდეგ, რაც სახელმწიფო სამსახურს დაანება თავი, ერთ მუდლო პროვინციას შეაფარა ციცილო სული. ზღვისპირა პატარა ქალაქში დაამკვიდრა. თავის დროზე ვეკლასავანზე ხელმძღვანელს საკმარისი დაეკრძებინა და ახლა თითქოს შევიდა უნდა ვეკლასავანზე სიცოცხლე, რომ არა დრო-დადრო ვუღს შემოწოლილი გაუცნობიერებელი ელდა და თავიერი.

სუფრის გამლა ვერანდებ ბრძანა. თბილი საღამო, ზღვის ნუკულისმიმდებრელი ხმაური, სამარეული ხილითა და ტკბილი აღმთი გაწეობილი სუფრა, რაღაც სასიამოვნო მოლოდინს აღძრავდა.

სტუმარი მოვიდა. ოცდახუთი წელი, ან იქნებ მეტი დროც გასულიყო, რაც არ ენახა. ტრანსპორტ მოხუცი, წელში ოდნავ მოხრილი კაცი ამოიღოდა. მხოლოდ დროს ძალეუს, ასე გამოიკვალის ადამიანის გარეგნობაო. - გაიფიქრა, - არა მარტო გარეგნობა, ხასიათი, ბედი და თვით სახელიც - მის შგინით დაასრულა არზი ვილაცამ.

სტუმარს მზიარულად, თითქმის ახალგაზრდულად მივეცა. ძეგლურად გამძობირალი თვალებითა და ბავშვური ღიმილით იდნო. ვუკვლივის უკვრდა, რატომ ჰქონდა ამ წარმატებულ, დიდგვაროვან რომაელ პატრიცს ესოდენი სევდიანი თვალები. მდიდარი, ლამაზსა და კეთილშინა დახლოებულ პიროვნებას არც მამინ ჰგავდა. მთონებზე დაუცველი მარსულის იერსება უფრო ჰქონდა. რომ არა მდიდარი მთავრობა, საუკეთესო ცხენები, მსახურები და შესაბამისი შეტყუვლება, მიეტყუებოდა და მარტო დატყუებოდა.

საუბარი რომით, პოლიტიკით დაიწყო. იგრძნობდა, რომ წარსულში მეტ სისარულს ხედავდნენ, ვიდრე მოძავლობა. იმპერიის უროგულესი ქვეშევრდომები ტკივილით წინასწარმეტყულებდნენ იმ კატასტროფებზე, რომელსაც მათი აზრით ვერ აიცილდნენ ის, ვისი გამეტყუებ თავის გამეტყუებზე მეტად უმხილდა.

პირადულზე მოგვიანებით აღაპარადუნენ. როცა ღვიზომ მოადუნა მათი „რომაული სიფხობლე“, როცა სამყარი თითქოს უფრო გამჭვირვალე გახდა და წარსულიც - უფრო ხელშეხახებო.

პირველი შეხვედრა გაიხსენებს, როცა ახალგაზრდა რომელი, რომელიც ის-ის იყო შეღვივდა იმპერიის სამსახურის იერსებაში, პრეტორიაში ესტუმრა იუდეის პრეფურატორს. მათ იმთავითვე მოეწონათ ერთმანეთი. პირველ შეხვედრას მეროდ მოჰყვა, მორცხე - შესახე... საგანგებო მისიით ჩამოსული კაცი მეგობრის ხელშეწყობით მთელი წელი დარჩა იუდეაში, ოღონდაც ამის მძებნი სულ სხვა გახლდა.

ახლა ამ მძებნე ჩამთავლო სიტყვა სასინძელმა. ჯერ ფრთხილად, მაგრამ დრო მიხვდა, სტუმარსაც ეს სურდა, უფრო თამაშიად აღაპარადდა.

- ის ქალი მართლა ასე გაგიჟებთ გიყვარდა თუ მხოლოდ ტროგობის საგანი იყო და სხვა არაფერი?
- დამოუბნებები აღბათი, რომ ახლა უფრო დამეკრება - მიყვარდა, ძალიან მიყვარდა! მე დღეს უფრო ვიცი, რომ ის ერთადერთი და განუყოფრებული ქალი იყო ჩემს ცხოვრებაში... ვიცი, თუქცა რა შეღავათია.
- როგორ მოხდა, რომ შენ, ვისაც ნებსმიბერი რომელი მხოუენახავი ღამის ფუქსეუ გვეგებოდა, ასე შეგიყვარდა ვილაც საუკუო ყოფიქცივის. მბაბო იუდეველი ქალი, თუქცა

უნდა ვილაირო საკმაოდ მშეყნერი.
- ის შემაკვი არ ყოფილა! არც უბრალე ქალი იყო. ის თავისუფალი ქალი გახლდით, პიროვნება, რომელიც ვერ ეტყეოდა მისთვის განუყოფილ არტახებებს, ის ბორცილებს დასცილდა.

- „...რა ნატევა“ სხვა არაფერი თუ არა...
- ის შემაკვი არ იყო! მას თავისუფლება ზორციელი ტრეობისთვის არ სჭირდებოდა. ის ქალი გაცილებით უფრო ღრმა, როული და დახვეწილი სულის პატრონი იყო. ვეკლასავან განსხვავებულობის არტახს სულის სიძლიერე სჭირდება. ის სულით ძლიერი იყო.
- უყვარდა კი როელიმე? თუქცა ასეთ ქალებს ერთგულება და სიყვარული უჭირთ.
- ის შემაკვი არ ყოფილა! უყვარდით, მეკითხები. არ ვიცი, მე შენის, ის უფრო ჩემს სიყვარულს მოხიბდა - უსახვაროდ და ძლიერმა. მან უბრალიოდ ნება დამთო მეყვარებადა.
- მარტო შენ დაგროთ, თუ?
- ის შემაკვი არ იყო! მეზინ მას წარსულში ძლიერი და ტრეგიული სიყვარული გადაეტანა, თუქცა ამხე საუბარი არ უყვარდა. ეტყობა მც ტრეგიკლად მისი სამშენებელი მანც ვერ შეტარდა. ის მუდამ მოლოდინში იყო, რაღაც დიდისა და განუყოფრების... უთქვამს კიდევ ჩემთვის.

- მამ შენ ვინდა იფავო მისთვის - მდიდარი რომელია, რომლისგანაც ბეკერი რამ შეიძლება მიიღო და ასე უთქვამი, „მოლოდინი“ შემოსულები?
- ის შემაკვი არ ყოფილა! მე მის ცილობაც ვიხივე, დიდებულ, რომელ ქალბატონად გახდოდა - სიმდგრე და ფრუუ ნება შეუთავაზებ.

- საივარია რომ არ ისურვა, იქნებ მართლაც, არ იყო...
- ის შემაკვი არ ყოფილა! ჯერ შეგინა, რჯულის გამო უარმყო. ხომ იცო, რა ძლიერია ეს მათში. „წამბარი რომელი“ მიწოდებდა და სწორედ იმ წუთებში ვგრძნობდი, თუ რა „სახელმწიფო უფსრული“ მამორებდა მისთან.
- თავისი ცხოვრების წესით ის მტრინ ვერ ჯდებოდა რჯულის კანონებში, პირიქით, ის...
- შემაკვი არ იყო! ბუნების შეიღო უფრო იყო. ხანდახან მანყვარებულე ბუნებრივი, ამით მათონებდა კიდევ, თუქცა განუწოზოდ მზობდა მისი თავისთავადობა. შეგიბოდა, აბულებულე ზღვას ბორცილები დაადო? ბეკერი რამ მისი, ხალხის კანონებდნ მას მოუტეოდ, ბოლოდ მინარდა, სხვა უნდოდა, სხვას ვილოდა.
- კვილით, მამ რა მიხვდა, რატომ უაყო შენი ეს თვაკმეტყუებელი სიყვარული? რად გაეკვიცა სხვასთან? თუკი...
- ის შემაკვი არ იყო! რომში მომიწია დაბრუნებამ. მთელი წელი დავყვივი იქ. შენ იცი, რომს ვრნასილეს ვლავატობდი. ჩემს ამავე ვატივობებში. საჩუქრებს უკავებოდა. ერთგულე ბავშვებივობდი.

- საჩუქრებს იღებდა?
- კი. თუქცა მერე შეეიტყვე, არცერთი ნივთი არ შეუნარუნებოდა. ვეკლა გაყავა თურქე და უქონელე დარევიკა.
- მისი ტრების ქალებსივთის მართლაც უჩვეული ქვევია.
- ის შემაკვი არ ყოფილა! რომიდან რომ ჩამოაკვდი, ვერ ვნახებ დიდხანს ვეებზე, კვალსაც ვერ მივაგებო. მხოლოდ ის შეეიტყვე კიდევ მიზეტყალები, უწინაურ მათხივარს ასდენებია. ეს ამაკვი, ძლიერი და დამცინავი ქალი ფყებებს უღობდა თურმე ცრუებლითა და ამბობით.
- როგორ, ვილაც მიზეტყალები მწინო შენს თავს არჩია? ბოლით, მაგრამ ის გიფიც ვილოდა, არა თუ...
- ის შემაკვი არ იყო! აკი გითხარა, სხვას ვილოდა-მეთქი. ის ბოლიმდე უჩემ არასიძლიერე ყოფილა.
- ის კაცი თუ იცი, ვინ იყო?
- ის კაცი შემდეგ შენი ბრძანებით ჯვარს აცეკი.



- მამ უნებურად შენი საქმე გამოვეყვითა. რომაელისათვის შეუღებელი ღირსების აღდგენის გზა, ხომ შურისძიებაზე გადის, ბუნებრივად მასხენდება, ის ქალი იყო ჩემთან.

- შენთან?!
- ჰო, გვიან, ქურდულად მოვიდა, ფეხებში ჩამვივარდა. იმ კაცის შეწყვეტვას მეუფერებოდა, მიმტკიცებდა - უბრალო არისო.
- უბრალო იყო?
- მგონი კი. მე მას მსჯავრდასაღები ვერაფერი ვუბოუნე.
- რად არ შეიწყალე? ან იმის რა პასუხი გაეცი? შე შენთვის შურისძიება არ მიიხოვია. რომაელს არც სიბარბილის უგულვებელყოფა შეუშენის. შურის ძიების ფინით ატანალი მსახული უცხაა რომისთვის.

- ასეა ხოლმე. ერთგულმა საკმაოდ ვერასოდეს ფასდება და ღალატს საკმარისად ვერასოდეს დაისჯება... შე მართლაც შური ვიძიებ არა კაცზე, არამედ - ქალზე.

- ქალზე?

- ჰო, როცა დავიხარე, წამოვყენებ-მეოცი, მოულოდნელად გაძლიერებ თვალებს წავეყლი - ზიზღით, დღვინითა და უცნაური მუკრით აღსასეს. მისი გაგდება ვბრანე, როგორც...

- ის შეშავი არ იყო! უღანამაული კაცი კი ჯვარის აცვი?
- მასხენდება, უკვე სამსჯავროს ტახტზე მდგომარეს ჩემი ცილისგან მაცნე მომივიდა, მითვლიდა: - არაფერი უფო მაგ მართალს, ვინაიდან დღეს სხმარად ბევრი ვიტანჯე მაგის გამოო.
- მე მისი გამართლება მსურდა, ვცადე კიდევ.
- რამ გიმტყუნა, ძალად თუ დაბლომტაბა?
- სინედრინისა და იერუსალიმელი ბრბოს მოთხოვნა შე- ვასრულე, იძულებული შეიქმნის, ის ვიღაც ავაზაზე გაცეკვალს, მე ხელშიც კი დავიხანე, რაგან უბრალო ვიყავი მისი სი- ხლისაგან.

- ის კაცი თუ გახსოვს? როგორი იყო?

- მასხოსე, თუშკა მიოლე დარჩენილი ცხოვრება მის დავი- წლებს შივანიდებო. ახლა კი წარსული თითქმის უკან დაბრუ- ნდა, სულში ისეუ გამოწყვილიადა, ამ გახსენებამ აპიფორიაკი, სიმძრების მეშინა...

- ბილტე პონტოლი და შიში?
- აბა, სხვაგვარად ამ უცნაურ შეგრძნებებს რა დავაერქვა, ის კაცი ჩვეულებრივი არ იყო, თუქცა ვერც იმას გეტყვი, რა სქონდა არაჩვეულებრივი. ამ ამის გამტეხი ვერ ვარ.

- ვერც შე გაგივე ვერაფერი.

- ის ქალი თუ ნახე მას შემდეგ, რაც შე დავტოვე თუღვა? ძველ ცხოვრებას ხომ არ დაბრუნებ?

- ის შეშავი არ ვიცილა! და ბუნებრივად ვერც შეზე გახდუ- ბოდა. ნახვით კი ვნახე, ჩემს წინაშე სულ სხვა ქალი იდგა - არც შეკლებურად ღალი და ირინიოლი და არც მგლოვიარე და მტრინალი. პირითი, დვობარბივად მშვიდი, განონასწორე- ბული, თვითდაჯერებული, საინო, კეთილი და არამტყუენი- ურად სუთია.

- კვლავ შეთავაზე შენი სიყვარული?
- ვერ გაემტე, აჟი, ვიფხარა, სულ სხვა ქალი იდგა-მეთქი

- შორეული და მოუსწოდომელი.

- ეს იმ კაცის გაუღენა იყო?

- აჟი ბრბანე, ის კაცი არ იყო ჩვეულებრივი ადამიანიო. ეტყობა ვიკვლავის მას ვლიოდა და, როცა ის მოვიდა, საყოთარ თავს დაუბრუნდა - უბიწოსა და სუთთას, ბუნებრივადი სიწმი- ნდით აღსდგა, მიუხედავად მისი ჯვარცმისა, მასთან დარწა, არ განეშორა.

- იმ კაცს იესო ერქვა - ქრისტელ წოდებული იესო ნაზა- რეველი!

შუადაძმულ გაუკრძელებლად საუბარი რომაელ პატრიცებს, ჩამომხედავს. სინელის თუ ისტორიის ირინის ფონზე დღეუ- ტურივებულ მუშებებს კავადნენ იმ გამის მბრბანებელთა წელში მოხრილი ფიგურები.

ბნელდა რომში, იუდეამაც... სახელით ანათებდა მუნელსა- ცხებულ ქალის სენაკს, დამოქვლილ მუსიხოვდა უფას ცილვე- მის მიტევეებს ის, ვისაც ევრო უდადესი პატივი დედათა შო- რის პირველს ეხილა მქედრებით აღმდგარი იესო.



როშორი?!

თუკი ამტყუნად იყავი ნუშკე, იმტყუნად როგორ იღინე წყაროდ, თუ ღვანძლი, როგორ შარბათი ნრუპე, თუ უშმას დოლოზე რეკავე და ხარობ, - როგორ შეაღებ კარებს სამოხობის? თუ ანოაშუღას ოსტაცი იყავ, თუ ქრისტეს სისხლს ისვიერი თითუნს, ვინ გავუიღინენს იმტყუნად თიასს, ვინ გავსიღინენს ფრეფორულა ჩიოუნს... ამტყუნად თუკი სხვის სკაშზე წიხარ, თუ შირი ძაქარე გულის სახობი, - როგორ შეაღებ კარებს სამოხობის?

ნიღბანი

აქ ცვილიუმის კარავი დასქეს, რა უკუო დარდუმს ასე მომლოიღოს... დარდიანია ქართული სუვა, ჩემოვავეშალა ღრუშობის კონოლი... ნიღმუზად ქვეულ სახეებს კუნშერ და, ვინ ვინ იყო, გავიყო მინდა. მინდა, ავგოროდ ქარაშოკივით, ყველა ცვილიო გავფანტო მინდვარად... მაგრამ მეუ თითქმის შენოფილი ვარ, - ვერ გავუშკლავდი სეცვას მონოლიოს, დანაფებინას დარდის დვოლოვს იქნება სულარ სასძოლოდ მოგონნდა; თოფინუმს ხშირად მტყუნებდი სიზმრად, - მითა გულ-ღვიბლი მიამწონდათ ძერუნს, შე ჩემმეშური რხოვრება მინდა, სასძოლო თქვენებურ ქალიუმში ძენნე..

შორიშვა

- რა მოვიფიდა, პანია ნუშო?
 - ქარი ნერუნეცა აღვასთან მრუშობს.
 - სუჯარს, ეტემა?
 - აჰ, შე სულელიო,
- მგონია სულარ შეიღავ ერგება!!!
- რა უქვლეთა ნეტავი ამ ხეს,
 - ნაზამორალო თვავოებს ძლივსბო რომ ახელოს?
 - იქნება გახმეს?
 - სამათორალო, მგონი,
 - ნაავებს ამ ხელს..

ისაც და ისაც

რხოვრება დარდუმს მიხვეს და მიხვეს და მერ ცნარ ღვექსენს ისეც და ისეც... მაიხრ ვოამამბო მარბი-მარბინით და ნლეგიერ ვარბის ჩემი ურგებო... ღვექსენი უნდა ვკურო და ვქარგო, თქვენის სულის და ორნების სარგო...

საქალაქო სარგო



„საოცარია, როგორ მგავს ჩემი ქალიშვილი – თვალები, დიმილი, ფოსოები ღოვაზე. ყველა ერთნაირად აღნიშნავს: ღემი ასლიაო. ეს ჩემთვის საუკეთესო კომპლიმენტია“.

პანკაშვილი

მსგავსება – საუკეთესო კომპლიმენტი

მანსნაპეპულოგის სარგებლიანობაზე

შეიძლება თუ არა წარმატება მოიპოვო საოპერო სცენაზე თუ მარია კალასი და ხართ? საეჭვოა. მარიას დის, აგრეთვე საოპერო მომღერლის სახელი, ძალიან ცოტამ თუ იცის. უმცროსები ისედაც ბაბავენ უფროს და-ძმებს და თუ ისინი გარეგნულად ძალიან ჰგვანან ერთმანეთს, მათი ერთი „კლანისადმი“ კუთვნილება ყველასთვის ცნაიდ ხდება. მაგრამ ეს ტყუპისცალელებით ერთმანეთის მსგავსება (ხშირად ტანსაცმელსაც ერთნაირს აცმევენ) ხელს უშლის პიროვნების ინდივიდუალობის ჩამოყალიბებას.

გოგონა, რომელსაც ბავშვობაში ყველა თავის დას ამსგავსებდა, ხშირად ირჩევს ცხოვრების საწინააღმდეგო სცენარს, რითაც ცდილობს იპოვოს საუუთარი შე.

ბინძვრი ლტარაზი

მეცნიერების მტკიცებით აღმიანის მოდგმა „განსხვავებულობის შექმნის მანქანაა“. გამოჩაყლის მხოლოდ ერთ კვერცხუჯრედიანი ტყუპები არიან. ყველა დანარჩენი მონაცემი გამოუცნობი შედეგებით კარგად ორგანიზებულ ლატარაჟში. და თუ ზოგი ნაკვით თაობიდან თაობას გადაეცემა, სხვა მსგავსების გადაცემის მექანიზმი ჯერჯერობით ცხრაკლიტულში დეგს.

კომენტარს აკეთებს სწავლული გენეტიკოსი დოქტორი **გორნვალდი**:

ყოველი კვერცხუჯრედი და სპერმატოზოიდი შეიცავს 23 ქრომოსომისაგან შემდგარ უნიკალურ კო-

მიწინაცას. ჩასახვის მომენტში მშობლების ქრომოსომაში სრულიად შემთხვევით წყველება ერთიანდებიან და მომავალი აღმიანის განუქორეგელ გენეტიკურ კოდს (გენოტიპს) ქმნიან.

იქნება თუ არა ბავშვი დედამისითი ქერა, ცისფერ თვალები?

ყველაფერი დამოკიდებულია მამის ქრომოსომაზე. ცისფერთვალემა, ქერა ქალისა და შავგერემანი მაკაცის სიყვარულის ნაყოფს მხოლოს მამის აქვს შანსი გამოეყვს ცისფერი თვალები, თუ მამის წინაპრებში ვინმეს ცისფერი თვალები ჰქონდა.

ანუ გენები, რომლებიც თვალების ფერზე არიან პასუხისმგებელი, ორივე მხარის წინაპრიდან უნდა მოდიოდეს, მაგრამ თაფლისფერი თვალებსა და შავი თმების გამოსაყვლად საკმარისია მხოლოდ ერთის (დედის ან მამის) ქრომოსომების ნაკრები.

ასე, რომ ცისფერი+ცისფერი=ცისფერი
ცისფერი+თაფლისფერი=თაფლისფერი
თაფლისფერი+თაფლისფერი=თაფლისფერი

...მამამისივით მაღალი?

თვალების ფერში მართლაც ასეა, მაგრამ, მაგალითად სიმაღლის საკითხებში საქმე სხვაგვარადაა. ბავშვის სიმაღლე დამოკიდებულია არა კონკრეტულ გენზე, არამედ მათ კომბინაციაზე.

ბაბუსასპით მათემატიკის ნიჭით?

ცნობილია, რომ ზოგი ტიპის გონებრივ ჩამორჩენილობას ან ფსიქიკურ დაავადებას (მაგალითად, ალცჰეიმერის დაავადება) ხსნიან მემკვიდრეობითი ფაქტორით. მამის რატომ არ შეიძლება ნიჭის ასევე მემკვიდრეობით გადაეცემა? შეიძლება გენეტიკურ ნიჭზე ვივარაუდოთ ამგვარი რამ. (პრაქტიკაში ზოგჯერ ვხვდებით) მაგრამ მეცნიერულად ეს ჰიპოთეზა ჯერჯერობით დამტკიცებული არ არის.

თამის დასავით სუსტი?

მეცნიერები თვლიან, რომ მემკვიდრეობით შეიძლება გადაეცეს მიდრეკილება ზოგიერთი ავადმყოფობისადმი (ალერგია, შქოფრენია, დეპრესია და სხვ.).

და-ძმას 25-75 პროცენტი გენი ერთნაირი აქვს, ამიტომ მათი ერთნაირი სენით დაავადების ალბათობა დიდია.

უცხოური პრესის მასალების მიხედვით



არიან თუ არა ქართველი ქალები ფიზიკურად, რუსები კი - ფანტაზტიკურები?

ოჯახური ძალადობა გარკვეული თვალსაზრისით ადამ და ევადან შობის,

ევამ ქალური ხრიკებით (როგორც ფსიქოლოგები ახსნიდნენ ამ ფაქტს, ფსიქოლოგიური ზეწოლის შედეგად) ანუ ძალადტანებით გაასინჯა ადამს არბაძლეული ხილი, ერთ ცოდავს მორე მოპყვა - განის მიერ აბელის მოკვლა. ერთი სიტყვით, ადამისა და ევას პირველყოფილ ოჯახში მართლაც რომ დვთის რისხვა დატრიალდა, რომელიც დღემდე ბობორქობს და ალბათ ქვეყნის დასასრულამდე არც დაცხრება.

სანამ ოჯახი იარსებებს, ოჯახური ძალადობა უმნიშვნელოვანესი პრობლემა იქნება საზოგადოებისათვის. ჩვენში, ქართულ მენტალიტეტთან გამოიძინარე, ამ თემაზე ხმაამდლა საუბარი მიდევული არ არის. დაახ, ოჯახურ კინფლიქტებზე არ საუბრობენ საზოგადოებაში, ამ პრობლემას ზურგდღე ვეიდებიან სამართალდაცავი ორგანოებიც. ქართული ამპარტანებისა და გულგრალობის შედეგად ეს იხსნელით, რომ დღითიდღე იზრდება იმ დანაშაულობათა რიცხვი, რომლებიც თავისი სისასტიცათა და ცინიზმით ყველას აოცებს და აწივებს.

ამდნად, სამშრობება არსებობს და მანამ იარხეზებს, სანამ ოჯახებში გამეფებული და ტაბუდადებული ძალადობა მთლიანად საზოგადოების პრობლემა და განსჯის საგნად არ იქცევა.

1997 წელს ბრიტანული საექსპერტიზო სავითაროთის ორგანიზაციის „ოქსფორდის“ ბაზაზე შექმნა ქალთა საკონსულტაციო ცენტრი „სახლი“, რომლის მუშაობაც ქალებისათვის მათი უფლებამოსავლობის გაცნობიერება და გაცნობიერების ამოქურბოდა, რაც, ბუნებრივია, ზოგად და ზერულ მიდგომა იყო ამ გლობალური პრობლემისადმი, ამ მიზეზით 2000 წლის დადასვენში ფსიქოლოგმა რუსუდან ფხაძემე წამთავალა დამოუკიდებელი არასამთავრო ორგანიზაცია, ქალთა საკონსულტაციო ცენტრი, სადაც მუშაობენ ოჯახური ძალადობის თემაზე და ფსიქო-სოციალურ და ოთრიოდულ დახმარებას უწყვენ ფსიქიკური აშლილობით და ვოფთით თუ სოციალური პრობლემებით. შექუხებულ ადამიანებს.

ერთი წლის განმავლობაში ცენტრს დახმარებისთვის 300-ზე მეტმა ადამიანმა მიმართა, მათი 70 პროცენტზე ქალბა. დახმარებას ხშირად თხოვრებ მხოუცები, რომლებიც ძალადობას განიცდიან ოჯახის წევრებისაგან, თინეჯერები, რომლებიც ხშირად კრახს განიცდიან სიყვარულში, ან სხვა პრობლემა აუხებთ.

ქალთა საკონსულტაციო ცენტრში არინამებრბა გარანტირებულია. ადამიანს იძხელა ძალისხმევა სპირიტუალ ფსიქოლოგთან მისაცვლად, რომ უხებოა იქნება მისი გამოაშკარავება. ადამიანს ტრავმდაზე შოუს კეთება არ შეიძლება. ამისთვის ქალთა საკონსულტაციო ცენტრის ხელმძღვანელი რუსუდან ფხაძემე რომელიც საამონეებით დავთანხმდა ინტერვიუზე.

- ოჯახურ ძალადობაზე საუბარი ტაბუდადებულია ჩვენს საზოგადოებაში. მოდით, გავცნობიერთ ჩვენი მთიხველი - რ არის ძალადობა? იქნებ ბევრს რაც ცხოვრების წესი ჰგონია, სწორედ ის არის ძალადობა.

- ხშირ შემთხვევაში ასეც არის. ძალადობა სამი სახისაა: ფსიქიკური, ფსიქოლოგიური და სექსუალური. თავდაპირველად

ეფიქრობდით, რომ ფიზიკურ ძალადობას უფრო ხშირად შექვლებოდით, მაგრამ კვლევის შედეგად აღმოჩნდა, რომ ოჯახში ფსიქოლოგიური ძალადობა სჭირბობს დანარჩენ ორს.

- მანც რაში გამოიხატება ფსიქოლოგიური ძალადობა?

- ეს არის სისტემატური დამინება, გინება, ყვირილი, იძულება რისამე გასაკვივებლად, ქლების ხშირდნ კი გაუთავებელი წწწური, წველა, საყვედურები, ანუ ყველაფერი ის, რაც ადამიანს თავს შეურაცხებოლიად აგრნობინებს. ეს განსაკვი ძალადობის მეტად მხაკვეული ფორმა, რომელიც ერთი შეხედვით კვლს არ ტყეპს, მაგრამ ადამიანის ფსიქიკაზე დამანგრეულიად მოქმედებს.

როდენ გასაკვივებ უნდა იყოს, ყველა ოჯახში არსებობს ძალადობის ეს თუ ის ფორმა მეტ-ნაკლები დონით. სამწუხაროდ, მხოლოდ ფიზიკური ძალადობა აღიქმება ძალადობად. თანაც ჩვენი სტერეოტიპების მიხედვით, ქალმა ყველაფერი უნდა მოითმინოს. რაც უფრო დიდ მოძალადეს გაუკლებს, მით უფრო დასაფასებელია მისი ქალობა.

ადამიანებმა არ იციან თავიანთი უფლებები. შეიძლება ქალმა არც იცის, რომ ვითქვს. ქმრის სიმთრავლის დროს მას შეუძლია უარი თქვას სექსუალურ აქტზე, რადგან ეს სექსუალური ძალადობად ითვლება.

- აღბათ ბვერი ოპონენტ გვეოლებათ. მანც რას გეადკვივანთ თქვენი მოწინააღმდეგეები?

- ოპონენტები მართლაც უამრავი გვეყვს. ისინი ძირითადად პრობლემის ამერიკანიზაციამ ვეადამიკლებენ. მათი აზრით, თურქე ოჯახური ძალადობა სულაც არ არის დანაშაული. მთელი ჩვენი საზოგადოებისათვის, არადა, ეს პრობლემა მთელად ამერიკის კი არა, მთელი მსოფლიოს პრობლემაა. ამერიკაში ქალები ოცე წელი იბრბოდნენ ოჯახური ძალადობის შესახებ კანონის მისაღებად. დღეს ამერიკაში არსებობს მთელი რიგი დამცავი მექანიზმები და სტრუქტურები.

- რა უნდა გაკეთდეს, რომ ჩვენშიც მიიღონ მხაკვიკანიანი?

- პირველ რიგში, ოჯახურ ძალადობას უნდა მიეცეს ყველიფიციაცია. ამისათვის აუცილებელია სტატისტიკა, როცა დანარალებული მიმარბავს სამედიცინო დაწესებულებას, მას მურნალობენ, მაგრამ აღრიცხვა არ ხდება, თუ რის ნიადაზე მოხდა სხეულის დაზიანება. ასევე უნდა აღმოიციოს ფსიკიკური დაზიანებები. ფაქტები მორგულად დამუშავდეს.

სამთავრობო დონეზე აღიარეს, რომ ჩვენიანაც არსებობს ოჯახური ძალადობა. ამ აღიარების გარეშე ყვერსაქმობში არ მიველიდნენ. მოვლედ. სხვაგვარად ევროპელთა ეერ გახვდბოლით. თუქცა ეს აღიარება ფორმალურია და ქალდღმევე დარჩება თუ ქმელით ლინისძობებიც არ ჩატარდება.

- თქვენ თქვით, რომ ოჯახური ძალადობის აღრიცხვა არ წარიმდება. სამაგვირედ, არსებობს სამწუხარო სტატისტიკა დანაშაულობებისა: დღდა კლავს შვილს, შვილი - შშობელს, მამა - მამას და ა. შ. მხაკვიკი დანაშაულებს რიცხვის შემამფოთებელი ზრდა სწორედ იმაზე მითითებს, რომ ქართული ოჯახებში რეალურად არსებობს ძალადობა.

- დაახ, ტრადედიები მომრავლდა. ოჯახური ძალადობა იმით განსხვავდება სხვა დანარჩენი ძალადობისგან, რომ ის წლების განმავლობაში მორდება. თუ ოჯახში ძალადობა ერთხელ მოხდა, ის ფზობრივად, აუცილებლად განმორდება. მოძალადე თავისივე არ განიერებს. ის აუცილებლად უნდა გაიქრონ. მხაკვიკრბლის ფსიქოლოგია იქითენ არის მიმართული, რომ იმ მომენტში როგორმე გაიეროს, დააშოშინოს მოძა-



ლდე და მისი დარჩენილი, მოითმინოს შეურაცხყოფა. მსხვერპლის მოთმინებით მოძალადე კიდევ უფრო ძლიერდება და ბიროტდება. ძალადობის ფაქტის გამწვანების შემთხვევაში, მოძალადე უფრო აგრესიული და სასტიკი ხდება. ამდენად, უნდა ვაკვირდეთ: პრობლემა რომ დადებითი, იგი უნდა ვაღიარო! მოძალადე ბუნებით მშობარა, მას მუდმივად სვლეს შიში, რომ მისი ქმედება შეიძლება განხარუნეს, ამიტომ, როცა მას ეცოდინება, რომ ძალადობა არ დაიფარება, დამინდება და შეჩერდება.

- ე. ი. რას გვირჩევთ?

- როდესაც ხართ ძალადობის მსხვერპლი, არ მოითმინოთ, ნუ მოკვრივდებით ვინილისაც კი!

- და მინც, მიუხედავად ძალადობისა, ქალები უმეტესად არ ტყუები მოძალადეს, რაც ალბათ ძირითადად მატერიალური ფაქტორებით არის გამოწვეული.

- რაც უფრო სამწუხაროა, მოძალადისა და ძალადობის მსხვერპლის ურთიერთობა დროთა განმავლობაში საღი-მართობის ურთიერთობაში გადაიზარდა. ადამიანი ეტყევა, რომ მისი არსებობისათვის აუცილებელია ასეთი ურთიერთობა. მას უკვე ვეღარ წარმოუდგენია სხვაგვარად ცხოვრება. იგი თვლის, რომ მოძალადე არის საძმარის ცენტრში, რომ მისი იქით არაფერი არსებობს. იგი დარწმუნებულია, რომ სადაც არ უნდა წავილეს, მოძალადე ყველგან მივანებს. მუდმივად ძალადობის ქვეშ ყოფნა ფსიქურ დაავადებას იწვევს, რაც პოსტ-ტრავმატული სტრესის სინდრომის სახელით არის ცნობილი და, რომელიც ამერიკელმა მეცნიერებმა ვიეტნამიდან დაბრუნებულ ჯარისკაცებში აღმოაჩინეს.

- ვაჩივებთ თუ მოცხადებ მაგალითზე განვიხილოთ ამ პრობლემას.

- ამას წინათ ერთი უცნუდეთი ლალი, კარგად ჩაცმული ქალბატონი გვეწვია, რომელიც აუღელვებლად გვიამბობდა იმის შესახებ, თუ როგორ სცემს მუდმივ ცოქათა, იმ უბრალო მიზეზის გამო, თუ რატომ დევს ფანქარი მაგიდაზე. მოძალადის ფსიქოლოგია ისეა ჩამოყალიბებული, რომ იგი ვერ შეძლებს მშობის ექმეს, მისთვის სულ ერთია, მართლა უშლის თუ არა ხელს ის ფანქარი. მსხვერპლსაც იცის, რომ მოძალადე მშობის ექმეს და ბედს ეძირინებდა.

- რა ურთიერ იმ ქალბატონს?

- ჩვენ საკონსულტაციო ცენტრს წარმოვაფანქინთ და გზამკვლევის ფუნქციას ვასრულებთ. იურიდიულად ოჯახში შეჭრის უკლებია სამართალდამცავი ორგანიზების გარდა არავის აქვს. ჩვენ, ბუნებრივია, უფრთხი პოლიციისთვის მივმართავ, მაგრამ როგორც აღმოჩნდა, პოლიციაში საკმაოდ გულგრილად ურთიერ (ამ შემთხვევაში კიდევ ჰუმანად გამოიქონიათ) ქმარს გამოიძობდა. იმ ქალბატონს მართლაც შეუვარებათ თავი დღე-მამის სახლში, მაგრამ ქმარს იქაც მოუითხოვს და მთელი ოჯახისთვის ფსიქიური შეურაცხყოფა მოეწყობა. ქალმა ისევ თავისი დაზარალება არჩია და ქმარს ოჯახში დაბრუნდა.

- ესე იგი, იმ ქალბატონის ბედი დღესაც ბეჭეზე კვიდა?

- სამწუხაროდ, არ მხოლოდ მისი, დღეს ასიათასობით ადამიანის ბედი კვიდა ბეჭეზე ისევ და ისევ კანონის უქონლობის გამო.

- და კანონის მიღებამდე არანაირი გამოსავალი არ არსებობს?

- ახლახანს შეიქმნა მებრძოლი კოალიცია ოჯახური ძალადობის წინააღმდეგ, სადაც გაერთიანებული არიან სამართალდამცავი ორგანიზები, სამთავრობო და არასამთავრობო ორგანიზაციები. პროექტი „ასპრონა“ ამერიკელებს ეკუთვნის, რომელიც მთელ მსოფლიოში ხორციელდება. ამიერკავკასიაში კი პროექტად ჩვენთან დაიწყო ამ პროექტზე მუშაობა. ვიმედოვნებთ, რომ დახმარებაც უფრო ეფექტური იქნება. სანამ არ იარსებებს ძლიერი ცენტრები, რომელიც რაღაც ფორმით შეეწყინაძალადობა და ადევნოს ძალადობას, მანამ ხელი შეეწყობა ძალადობის განვითარებას.

- ხშირად კაცებიც დაიჭერებათ თვლიან თავს...

- და არც თუ უსაფუძვლოდ. საქმე იმაშია, რომ ქალები

ძალადობის უფრო მზაკვეულ ხერხებს მიმართავენ. მამაკაცები ძალადობა ხშირ შემთხვევაში ჩანს, ქალის ძალადობა კონსტიტუციურად უფროლა“ და ნაგებად „კეთილებს“. გაუიჯივებელი წესური, წყველა-არკულა არანაკლებ ზიანს ატყობს ვარძემო მყოფი.

- ამდენად შეიძლება თუ არა ითქვას, რომ ქალები ფსიქოლოგიური ძალადობით მამაკაცების შრომად ფსიქურ ძალადობის იწვევნი?

- გარკვეულწარად შეიძლება, თუმცა ვეღვამ უნდა აკონსტროლდო საკუთარი საქციელი. არ არის აუცილებელი გაღი-ზიანება და გარბამება გამოხეტოთ ისეთი ფორმით, რომ შე-ქაწუხით სხვა ადამიანზე, რადგან ეს უკვე ძალადობაა. გამა-მართლებელი არ არის ის არგუმენტები, თითქოსდა ვიღაცას მძიმე ბავშვობა ჰქონდა, ის ვიღაცა მძიმე ავადმყოფობა გვა-ოტანა და ა. შ. ძალადობის არანაირი გამოხატულება არ აქვს.

ურთიერთობის დაუმეგებელი ასეთი გამოხატვა, რომ რა-ღაც პატივება ერთს და რა ეპატივება მეორეს. ჩვენი მენტალი-ტეტნად გამოძივდები დაგვიხარებულა, რომ ქალი უნდა იყოს თავდაბალი, მორიდებული, პატოსანა, ჩემთვის გაუგებარა, რატომ არ უნდა ხახასათიფებს მამაკაცს იფივე თვისებები. ფსიქოლოგიური კუთხითაც თუ განვიხილოთ, ისიც მოგონი-ლია, თითქოსდა მამაკაცს არ შეუძლია თავის შეკავება, ქალს კი შეუძლია. უბრალოდ, ტრადიციად და საზოგადოება ავალის ქალს, რომ განთხოვამდე გაუფრთხილდეს ქალიშვილისას. შემდეგ კი იყოს ქალის ერთგული. ქალიც ემორჩილება დადე-წინ სირამებს, რაც ზოგჯერ მთელ რიგ მაციერებაში გვა-იზრდება. ამის შედეგია, რომ მამაკაცებში გავრცელებულია ის აზრი, თითქოსდა ქართველი ქალები ფიციდლები არიან, ხოლო რუსები, ესპანელები და ა. შ. ფრატესტყურები.

- მოზარდები რა პრობლემებით მიდიან თქვენთან?

- ამ ბოლო დროს განხმრდა თინეიჯერების ვიზიტები, სამწუხაროდ, სასიყვარულო „ფორისტზე“ საღი-მართობის ცენტრებიც შეინამება. ბავშვი უღრტიპატუქებს უყენებენ გო-გონებს: მძიმედ ისეთს, როგორიც ვარა, გოგონებს ჩინში უქმე-ვიან. მათ შეიძლება უყვარდეთ, მაგრამ მიუღებელი პრობლე-მების გამო თავს იფივევენ. აღარ იციან რა ქნან, როგორ მოიქცენ. ამ ფინზე გახმრდა ტრავაგული ურთიერთობები.

ამას წინათ გოგონამ მიმამართა. მკუთაა შეყვარებული, სიყვარულის გამო ბიჭთან სარეკელი გაუკვია, რადგან და-რწმუნებელი იყო, რომ მათი ურთიერთობა ოფიციალურად გაფორმდებოდა. მაგრამ რატომღაც ბავშა მათგან გოგონა, უფრო მეტიც, მის დასახად ვოკლებდე სხვადასხვა გოგონე-ბთან დადეს. ამის ნადავზე გოგონა ფსიქო-თერაპიულ სე-ანსებს საჭიროებს. სამწუხაროდ, ფრად გავრცელებული შე-მიხევაა.

როგორც მოგახსენიო, მოზარდებში განხმრდა საღიტური მექანიზმები. ურთიერთობები დაუნდობელი და აგრესიული გა-ხდა. ხშირია მწველბლური დამცოდებულება ქალ-კაცს შო-რის ტრავაგული შედეგებით.

- თქვენთან თუ მოსულა მოძალადე, რომელმაც შე-ივრნოთ თავისი დანაშაული?

- ასეთი არ ჩემს პრაქტიკაში არ ყოფილა. როგორც ჩანს, ასეთ ჰუმანურ დინზე ჩვენი საზოგადოება ჯერჯერობით არ ასულა.

- ოჯახური კონფლიქტების, ძალადობის შედეგად გვე-ლაზე მეტად ალბათ ბავშვები ზარალდებიან. პრობლე-მურ ოჯახებში ზომ პოტენციური მოძალადეები იზრდე-ბიან?

- რასაკვირველია, ძალადობა მოიცავს ყველას და ვე-ლაფერს. მოძალადეც ცუდად გრძობს თავს, ძალადობის მსხვერპლიც, შემსრეც და მთავალურეც; ძალადობის დროს ადამიანის შინაგანი წონასწორობა ირევევა. როდესაც მო-ზარდისთვის ძალადობა ქვეყის ნიშნად იქცევა, შემდეგ თავადაც აზორცილებს იფივეს შესატყვის დროს და აფი-ვებს.

გვახსოვდეს, ძალადობა უკვალად არასოდეს ჩაივლის.



ბუნების უამრავ ნოვათს შორის მარგალიტი იყო და დღესაც რჩება ყველაზე დიდ სოცრებად და სრულყოფილებად

მარგალიტის დაბერებისა და სიკვდილის წინააღმდეგ ახლაც ვერ გამოუვინათ რაიმე ეფექტური საშუალება: მას ძველებურად ემინა ძრის, ლიმნის წყნისა და შამპანურის. ევროპაში მის შესანახად არსებობს რამდენიმე „ბები-ასული რეცეპტი“, ასე მაგალითად, პარისელი ლამაზმანები ბრწყინვალედაცარგულ მძივებს ორ ახალ სისხლიან ბი-ფტექსის შორის ათავსებენ, ამერიკელი მილიარდერი ქალბატონი ბარბარა პატონი ერთ დროს მარია ანტუანეტას ნაქონ მარგალიტს საკუთარ ბატის აულაბებდა, შემდეგ კი სკორედან „გაახალგაზრდავებულ“ სადაფს იღებდა. ლონდონისა და ნიუ-იორკის დიდ საიველირო სახლებში სპეციალური ქალები მუშაობენ, რომლებიც გარკვეული საზღაურის ფასად, ყელზე ატარებენ ძვირფას მარგალიტებს და მათ საკუთარი ოფლით კვებენ. ეს ქალბატონებიცა და სამკაულებიც კარგა დიდ ფასად არიან დაზღვეულნი.

მარგალიტი თანდათანობით კვდება – ჯერ ფერმერთა-ვლებდა, ბრწყინვალეობას კარგავს, შემდეგ მუქდება და იყუ-რება, თითქოს იფიტებაო. ყველაზე მეტად მას სხეული, მისი სითბო და კანთან შეხება მოსწონს – თუმცა ყველასი არა. რუსეთის უკანასკნელ იმპერატრიცას ალექსანდრა ფი-ოლოროვნას კანს მარგალიტის მოკვდინების არაწვეულებრივი უნარი ჰქონდა. სამკაულების გასახალგაზრდავებლად იმპე-რატრიცას ყველგან თან დაჰყავდა ახალგაზრდა გლეხის ქალი, რომელსაც სამეფო სამკაულებში ეძინა, რადგან მისი კანი სადაფისათვის მაცივრებულ სინთეტის გამოყოფდა.

თელუბა, რომ სადაფის ნამცეკვებით გატაცებას სათავე ეკვიბრებს დადივალბა კლიპატარად დაუყო. ისტორია მას ერთ ასეთ ახიერულ საქციელს მაიწერს: მარკ ანტონიუსზე შობაგვდილების მოსახდენად, თურმე დღიოფასს უქვირფა-სესი მარგალიტი მძარში გაუხსნია და რომის დამპყრობლის სადღერძელო დაუღეეა.

ძვირფასი მარგალიტების სიყვარულით განსაკუთრებით გამოირჩევიდნენ ძველი რომელი მატრიონები, კონსტანტი-ნოპლის იმპერატრიცა თეოდორა, ინდოელი მაჰარაჯები. სახელგანთქმულმა ფლორენციელმა მზეთუნახავმა ელიზბეტი ტოლდელიელმა მოდამი მარგალიტის ბაღისებური ნაქოვიე სამხრეულები შემოიღო, რომელსაც დღესაც იყენებენ კუ-ტურეებში.

მაგრამ კუთვნილი მარგალიტების რაოდენობით მაინც ვერავენ შედრებოდა ინელისის დღიოფასი – ელისაბედ პირველი. ეს ქალწული – დღიოფაი ათეულობით კილო-გრამ მარგალიტს ფლობდა და იხოფდა, სადაფით მოექე-რგათ მისი აურაცხელი კაბები. დღიოფაი მარგალიტის საველურებს უკეობდა შინაურ ცხოველებსაც – ძაღლებსა და ვარყუმბს, მაგრამ მის ყველაზე დიდ საიამყეს მაინც უნარმზარი მსხლისებრი მარგალიტი „აქვდერინა“ წარმო-ადგენდა, რომელიც XII საუკუნის ბოლის პაპისის სანაპი-როსთან მოიპოვეს. მოკვიანებით ამ უნეაღურმა სადაფმა მრავალი პატრონი გამოიკვლია, ვიდრე ძვირ მსოფლიო იმის შემდეგ რინარდ ბარტონმა ვლანსაზეტ ტელიორისა-თვის არ შეიძინა. საბედისწერო უკურადღობობის გამო, ეს ისტორიული ნივთი ტელიორის ძაღლს დაეოჭმა, რომლის გატოვებაც, როგორც ჩანს, იმ დღეს მოეწყოათ.

დღიოფაი ელისაბედი ამაჟობდა უიშეათისი შავი მარ-გალიტების მძივით, რომელიც ახლა მსოლოდ ტაიტის სანაპირობთან მოიპოვება. ეს სამკაული თავის დროზე მო-



ტლანდისი დღიოფასს მარიამ სტიუარტს ეკუთვნიდა, რი-მელმაც აუქციონზე გასაყიად გაიტანა, მისმა მოჟულე ელი-საბებმა კი სპეციალური აგენტების მუშეობით მაშინვე შე-იძინა, შემდეგ ამ მარგალიტებით ყველადაშვენებულმა სახა-ხლის კარის მატატარს ნილოარს პლიარდის საკუთარი პი-რტრეტი დააბატინა და საჩუქრად უიბლო მარიამ სტიუ-არტს გაუგზავნა.

მარგალიტის წარმოებამ ნამდვილ სენსაციად იქცა ია-პონელი კოიჩი მიემიტოსს გამოგონება, რომლის თანახმა-დაც მოლუსკებში ქვიშის ნამცეკვების იმპლანტირება ზღე-ბოდა, რაც შემდგომ პირველ ხელოვნურ მარგალიტებდ გარდაიქმნებოდა. 1908 მიემიტომ მსოფლიო ბაზარზე აბსო-ლუტურად მრგვალი მარგალიტები გამოიტანა და მალაზი-ების პირველი მსეილე გახსნა.

მარგალიტების ბზნესში შემდგომ რევოლუციად XX სა-კუნის დასაწყისში კუნძულ მაიოვზე ხელოვნური მარგ-ალიტების წარმოება იქცა, რომელსაც არავითარი კაჟმირი არ ჰქონდა ზღვასთან და მოლუსკეთთან. ეს მარგალიტები პრაქტიკული, იაფი და ხანამძლე იყო. 1920 წლიდან კოკო შანელმა მარგალიტების მათე სტატუს-სიმბოლოდ აქცია, ნამდვილ სადაფეს ხელოვნური შუურია და მარგალიტების ასხმა ნებისმთევი ტელელების უცილობლ დამატებად აქცია, დღეს საფრანგეთში მარგალიტის სამკაული საველბელო საჩუქრად თელედა ყოველი ყვითლმოილო ოჯახში აღზრდილი გოგინასათვის, რომელსაც 16 წლი შუესრულდება.

საარკო ფასის მქონე მსხვილი სადაფების გარდა, რი-მელბესაც ყველაზე ხშირად მდიდარი ჩინელი და იაპონელი მანდილოსნები ატარებენ, თანამედროვე ეუკელირები დიდად აფასებენ უსწორმასწორო, ე. წ. „ბაროკოს სტილის“ მარგ-ალიტებს, თუმცა მოდის სამყაროში ძირითადად მაინც მათ იმიტაციას იყენებენ ისეთი სახელგანთქმული მოდელირები, როგორებიც გალიანო, ლკურა და მაკუინია.



ხინკალი

საქონლისა და ღრის რბილი ხორცი კარგად გარეცხეთ, გააბარეთ ხორცსაქვ მანქანაში, მასთან ერთად ხახვი, ნორია, წიწყა, გატარებულ ფარშს დააყარეთ დავალიძი ძირა, შავი პიპლილი, მარილი, დაახლო 1 ჭიქა ცივი წყალი და დიდხანს ზოლი, ხორცმა წყალი უნდა შეიწიოს.

ალუმინის ქვაბში წყალი ჩაახსით და ააღული, ჩაყარეთ შუა ერთი სურვის კოჭი მარილი და მულადარში თითო-თითოდ ნაუჭით ხინკალი, 10-15 ცალი (გაანაზა ქვაბის სიღღის), ხინკალი თავისუფლად უნდა იფის წყალში, მერე ქვაბი სახელურით ორჯერ შემოატრიალო, რომ ხინკალი ერთმანეთს არ შეერას, ქვაბს ცირტა ხანს ხანგრძლივ დააბურეთ, რიცა წყალი ადუღდება და ხინკალი ზეფით წამოვა, მამსვე მოხალეთ, ადუღეთ 10 წუთი, ქაუჭებით თითო-თითოდ ამოაღეთ, ისე რომ არ დაშალის.

სურფანზე მიიტანეთ ფართო ლანჩეთი, ცალკე მიიტანეთ შავი პიპლილი, ხინკალი ხელით მარაგით, დანა-ჩანგლი არ იხმაროთ, რომ წყენი არ დაიქცეს. მასალა: საქონლის ხორცი - 1კგ, ღრის ხორცი - 0.5კგ, ხახვი - 5-6 თავი, ნორია - 10-12 ცალი, წითელი წიწყა - 1 ცალი, შავი პიპლილი - 2 ჩაის კოჭი, ძირა - 2 ჩაის კოჭი, კვერცი - 1 ცალი, ხორბლის ფეხალი - რამდენსაც შეუხვალს, მარილი გემოვნებით.

ცხერის ხინკალი

ცხერის ხორცის რბილი ნაჭერი თავის ქონით კარგად გარეცხეთ, წყრალად დაჭერით და ხორცსაქვ მანქანაში ორჯერ გაატარეთ, მასთან ერთად გაატარეთ ხახვი, ნორია, წითელი წიწყა, გატარებულ ფარშს დააყარეთ ძირა, შავი პიპლილი, მარილი, დაახლო ცივი წყალი და დიდხანს ზოლი.

პურის ფეხლი გაცურეთ, დააყარეთ ცირტა მარილი და ცივი წყალი მგარი ცომი მოხალეთ, შემდეგ ცომი ფიცარზე გათხალეთ 0.2 სმ სისქეზე, ჩაის ჭიქით მრგვალ ნაჭერებად დაჭერით და თითოეული კიდევ გათხალეთ, შუა ჩაფით გამზადებული ფარში და თავი ისე შეუკარით, როგორც ხაჭაპურს.

ალუმინის ქვაბში ჩაახსით წყალი და ააღული, ჩაყარეთ შუა ერთი სურვის კოჭი მარილი და მულადარში თითო-თითოდ ნაუჭით ხინკალი, 10-15 ცალი (გაანაზა ქვაბის სიღღის), ხინკალი თავისუფლად უნდა იფის წყალში, მერე ქვაბი სახელურით ორჯერ შემოატრიალო, რომ ხინკალი ერთმანეთს არ შეერას, ქვაბს ცირტა ხანს დახურეთ და მალევე მოხალეთ, ხინკალი ზეფით რომ წამოვა, კიდევ 10 წუთი ადუღეთ.

სურფანზე მიიტანეთ ფართო ლანჩეთი, თან მთავიფილი შავი პიპლილი. მასალა: ცხერის ხორცი - 1კგ, ხახვი - 4-5 თავი, ნორია - 8-10 ცალი, ძირა - 2 ჩაის კოჭი, შავი პიპლილი - 1 ჩაის კოჭი, მარილი და წითელი წიწყა - გემოვნებით, ხორბლის ფეხალი - რამდენსაც შეუხვალს, წყალი - 1 ჩაის ჭიქა.

შემწვარი ხინკალი

ცხელი ხინკალი ისე გააცით, რომ არ დასვლს, მერე კარგად გაცურებული ფოხიხილად დაალაგეთ გაცხლებულ ტაფაზე და კარკამი შეწით ორივე მხარეს, კარგად რომ დაწილიდება, ამოაღეთ და ფართო ლანჩით სურფანზე მიიტანეთ.

მასალა: ხინკალი - 20 ცალი, კარაჭი - 30 გრამი.

სუპის ხინკალი

სუკის ნაჭერი წყრალად დაჭერით, გარეცხეთ და გაატარეთ ხორცსაქვ მანქანაში, მასთან ერთად გაატარეთ ხახვი, ნორია, წითელი წიწყა, გატარებულ ფარშს დააყარეთ დავალიძი ძირა, კამის თესლი და შავი პიპლილი, მარილი, დაახლო ნელითილი კარაჭანში წყალი და დიდხანს ზოლი, ხორცმა წყალი უნდა შეიწიოს რომ წყენიანი გახდეთ.

პურის ფეხლი გაცურეთ, დააყარეთ ცირტა მარილი და ცივი წყალი მგარი ცომი მოხალეთ, ცომი ფიცარზე გათხალეთ 0.2 სმ სისქეზე, მერე ჩაის ჭიქით მრგვალ ნაჭერებად დაჭერით და თითოეული კიდევ გათხალეთ, შუა ერთი ჩაის კოჭი ფარში ჩაფით, თავი კარგად შეუკარით ხაჭაპურს, ოღონდ არ გაატრიალო, შემდეგ მიიტანეთ ისე როგორც ზემოთაა ნაწიყენი სუკის ხინკალი ხაჭაპურს 15 წუთი.

მასალა: ძროხის სუკი - 1კგ, ხახვი - 3-4 თავი, ნორია - 8 ცალი, კარაჭი - 50 გრ, ძირა - 2 ჩაის კოჭი, კამის თესლი - 1 ჩაის კოჭი, შავი პიპლილი - 1 ჩაის კოჭი, მარილი და წითელი წიწყა - გემოვნებით, ხორბლის ფეხალი - რამდენსაც შეუხვალს, წყალი - 1.5 ჩაის ჭიქა.

ყველის ხინკალი

ჟეირბე ვეფილი სახეხზე გახეხეთ, მერე ცომი ისე მოხალეთ, ცომი ფიცარზე გათხალეთ და დენის ჭიქით დაჭერით, კიდევ კარგად გათხალეთ და ჩაის კოჭით გახეხილი ვეფილი ჩაფით, ოღონდ შუაზე მოეცეთ და გეურღბეს ისე შეუკარით, როგორც კარტოფილის დეკლებს. ალუმინის ქვაბში წყალი ჩაახსით, ააღული, უკავით ცირტა მარილი და ჩაყარეთ გამზადებული ხინკალი, ქვაბი სახელურით ორჯერ შემოატრიალო, მერე თავისივე ქვაბში მოხარეთ, ხარშება 5 წუთი.

ხინკალი როცა გაბერება მზადა, ქაუჭებით ფოხიხილად ამოაღეთ მრტველ ლანჩარზე და ზემოდან გადაახსით გამდნარი ერბო ან არაგანი, ვეფილის ხინკალი დანა-ჩანგლით მარაგით.

მასალა: ვეფილი - 1კგ, ერბო ან არაგანი - 100გრ, მარილი - გემოვნებით, ფეხალი - რამდენსაც შეუხვალს.

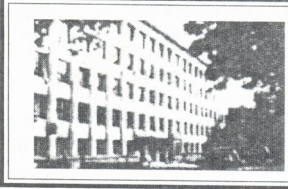
ხაჭაპურის ხინკალი

ხაჭაპურის ხინკალი, დაახლო ერთი კვერცი, მარილი და კიდევ ღამილი, ცომი ისე მოხალეთ როგორც ზემოთაა ნაწიყენი (წყველებრივი ხინკალისთვის), ხაჭაპურის ხინკალიც ისეთივე ფორმისა როგორც ვეფილის ხინკალი, გაბრტყელებული ცომის შუაში ჩაფით ერთი ჩაის კოჭი ხაჭაპურის ხაჭაპურს და სივანეზე შემოეცეთ, ხაჭაპურის ხინკალი თავისივე ქვაბში ხარშება 5 წუთი.

მრტველ ლანჩარზე დალაგებულ ხაჭაპურს ხინკალს ზემოდან გადაახსით ერბო ან გამდნარი კარაჭი, მასალა: ხაჭაპური - 1კგ, კვერცი - 2 ცალი, ერბო ან კარაჭი - 50 გრ, მარილი - გემოვნებით, ფეხალი - რამდენსაც შეუხვალს.

ყველისა და კარტოფილის ხინკალი

მარილიანი ვეფილი და შერდინო მოხარული კარტოფილი სახეხზე გახეხეთ, დამილეთ კარგად და ცირტა კარაჭი ან არაგანი შეუკარეთ, ცომი ჩვეულებრივ მოხალეთ, როგორც ხინკალისთვის, მგარი, მერე გაბრტყელებულ ცომ შუაში ჩაფით გამზადებული ხაჭაპურს და სივანეზე შემოეცეთ, ვეფილი და კარტოფილის ხინკალი თავისივე ქვაბში ხარშება 5 წუთი. ვეფილისა და კარტოფილის ხინკალს ზეფიან გადაახსით გამდნარი ერბო. მასალა: ვეფილი - 500გრ, კარტოფილი - 1კგ, არაგანი - 50გრ, გამდნარი ერბო - 100 გრ, მარილი - გემოვნებით, ფეხალი - რამდენსაც შეუხვალს.

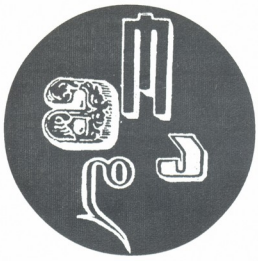


რედაქციის მისამართი: 380096, ქ. თბილისი, მ. კოსტავას ქ. №14. V სართული რედაქტორის ტელეფონი: 99-98-71

ფურნალში რეკლამების განთავსების შესუველებმა დარეკეთ შემდეგ ნომერზე 93-43-02



ფენდის ოჯახის კალა



როცა 1925 წელს ელვარდო და ადელე ფენდი რომში ტყეების დამამუშავებელ პატარა საწარმოს ხსნიდნენ, ვერაფრით წარმოიდგენდნენ, რომ ამით იმ უზარმაზარ იმპერიას უქრიდნენ სამიერველს, რომავალში მათი სახელი რომ დაეჭიმებოდა.

ასე იწყებოდა ისტორია, რომელმაც 75 წლის მანძილზე მთელი სამყარო შექმნა „Fendi“-ს სახელწოდებით და დღეს სათავეში ხუთი და – პაოლა, ანა, ფრანკა, კარლა და ალდა უდეს.

60-70-იან წლებში, მას შემდეგ, რაც ბუნეველის დამუშავება სრულიყოფილებამდე დაიწყო – Fendi-ს საფარმო მარჯობით გამოშვებული წაივს ბენჯის მანტოს გამბერვა სულ თავისუფლად შეიძლება საქორწინო ბუკელებში – დღემს საზღვრების გაფართოვება განიხარხეს და ჯერ კიდევ 30 წლის წინ ქალის ტანსა-

ცემლის პირველი კოლექცია pret-a-porte გამოშვებს, კიდევ ათი წლის შემდეგ კი ახალგაზრდული ხაზი „Fendissime“ დაარსეს: იმ მიმართისათვის ოჯახის ვეველაზე უმცროსი თაობა იზრდებოდა და საკუთარი ინტერესების დამაკაყოფილებას ითხოვდა. მომდევნო წლიდან წლის შემდეგ მილის სამყაროს მამაკაცთა ტანსაცმლის პირველი კოლექცია შეემატა, რაც კვლავ ოჯახის წევრი მამაკაცების დაინერგებულ მოთხოვნის შედეგი გახლავდა და აბა, განა შეიძლება უარი უთხრათ საყვარელ ვაჟებსა და ქმრებს!

„Fendi“-ს თავანისმცემელთა უტყუარ სიამოვნოვლეთის ფიგურებდნენ: პრინცესა დიანა, ჟაკლინ კენედი, ოდრი ჰეპბერი, მარსელინ მასტროიანი... სახლის მუდმივ კლიენტთა შორის შევხვდებით: ბარბრა სტრეიზანდს, მაიკლ დუგლასს, ლემი მურს, მადონას, ჯოდი ფოსტერს, მელანი გარფიუსს, შერონ სტოუნს, სოფი ლორენს, ჯინა ლოლობრიჯიას, კატრინ დენჯეს.

სხვათა შორის, 90-იანი წლების



შუა ხანებისათვის სპეციალურად კატრინ დენჯესისთვის დგამა შექმნეს ზელჩანთა საიდუმლო განყოფილებითა და კოდური იდეებით, რომელიც იმდენად წარმატებული მოდელი აღმოჩნდა, რომ მთავრანებით სახლის სხვა საპატრიო კლიენტებმაც მიიღეს.

შემდეგ გაჩნდა ჩანთა „ბაგეტი“ (მცირე ზომის რბილი ჩანთა მსულე თასით იღობის ქვეშ სატარებლად), რომელიც იმდენად დიდი მოწონებას დაიმსახურა, რომ დღევანდელ მსოფლიოს ბევრ ქვეყანაში „Fendi“-ს მაღაზიებში მის სახსენად წინასწარ ყურადღებანი რიგში, ხოლო სხვა მოდების სახლებმა თავიანთი კოლექციებში აუცილებელ ატრიბუტად შეიტანეს.

ამასობაში კი დღემა კვლავ წინ გაუსწრეს მოდს და მიმამართლის ახალი „საკონსტიტუციონალი“ ფორმის „კორუსანის“ სურმის ცეცხლა ჩანთა შესთავაზეს...

სილუატივი

გალაყლიანი ჩაქმები ბრუნდება

თავისი სიმაღლით ეკაყოფილება ქალებმა უნდა შეარჩიონ ჩექმა ნეიტრალური (4.5.ნსმ) სიმაღლის ქუსლებზე. ეს ფიზიოლოგიურია ტერფისათვის.

მსუქანმა და ტანმორჩილმა ქალებმა უარი უნდა თქვან მასიურ ოთხსუთხედ ქუსლებზე; ფეხის „დასაგრძელებლად“ ყველაზე ეფექტურია მაღალი და წვრილი ქუსლი.

მათ, ვინც ფეხმომკვლეობიც კი ყველა კავალერზე მაღლივ არიან, ვურჩევთ ბრტყელმიზიანი ჩექმის ტარებას.

თუ ფეხები თქვენი სიამაყეა, მიუძღვენიტ მას ჩექმა – „წინდები“ ისინი წვევებს შეიძროდ ეტმანსებიან და ფრიად ელეგანტურად გამოიყურებიან.

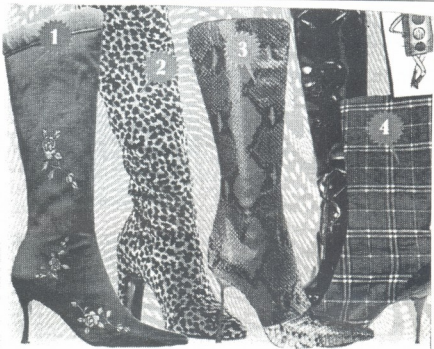
ჩექმას შეუძლია ერთბაშად შეცვალოს თქვენი იმიჯი.

თუ გსურთ სწავლულ ქალბატონად გამოიყურებოდით, არ გინდათ ფეხების გამსუვლება, ქვედა ბოლო შეარჩიეთ მუხლს ქვემოთამდე, ჩექმის ყელს ოდნავ რომ ფარავდეს. სტელმაც ზიზარით და საქმიანკონსერვატორულადაც გამოიყურები.

მაგრამ თუ გირჩევნიათ მსუბუქად, პეველასავით მოფარაფტე „მაშხულად“ გამოიყურებოდით, თამამად ჩაიცვით ლეის ჩექმა და მოკლე ქვედაბოლო, მამაკაცებს გაუჭირდებათ თავის შეკავება თქვენი მომსვლებული ფეხების დანახვისას, რომლებიც ჩექმიდან მიდიან ზემოთ, მათი ოცნებების საზღვრების მიღმა.

თუ გინდათ ისეთ ქალიშვილად გამოიყურებოდით, რომელიც ბავშვობის ასაკიდან ჯერ არ გამოხლულა, შეიძინეთ ჩექმა სქელ ძირზე ან პლასტიკურმაზე, აუცილებლად ზონარებით შეკრული. მამაკაცი გაითიერებს; ჯერ კიდევ ბავშვია, რომარც ვისურვებს, ისეთ ქალად გამოიყურებოდ.

კარიერისტული მიდრეკილებების მქონე ქალი ატარებს შავ-მინჯისფერ ფეხსურსათს ჩექმებს საშუალო ქუსლებზე ნინჯის ან ლეოპარდის ტყეების იმიტაციას.



თუ იგი ბავშვზე დაგანახმდა, იცოდეთ, მან იმაზე დიდი ხნით წინ ავირჩიათ, ვიდრე თქვენ გაბუდავით მისთვის ეს შეგუთავანებისათ.

ქალს, რომელიც ატარებს ჩექმებს ბჭვეილა დეტალებით, ლიოიონის ტენსეკებით, თავს კარგად მაშინ გრძნობს, როცა საზოგადოებაში ბრწყინავს. ამიტომ ხშირად გაიყვანეთ იგი ხალხში, თორემ შინ მალე ჭკუნება ან მოწყენილობისაგან საყვარელს გაიჩენს.



● ნინო ჯურაბაშვილი



● ივარკთის გუბერნატორთან - თევზარ ზაფიაშვილთან

● გუგულბატონი და ქმარბატონი ერთად



● სპორტდირექტორის კონფერენციაზე

